

Bijlage 3

Benjamin Mozes Cohen Hoofdstraat 21

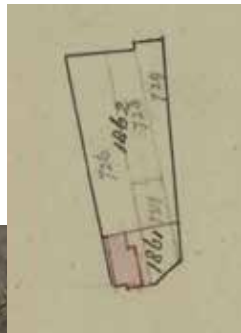
Diena Cohen
(Borger, 23-11-1925 - Auschwitz, 19-10-1942)

Inhoud

1.	Periode 1828-1942	3
2.	10 mei 1940 - Deportatie, oktober 1942	15
3.	Inventaris	20
4.	Verkoop onroerend goed in 1943	22
5.	Rechtsherstel en verkoop woning	24
6.	Vermogensbeheer	25
7.	De oorlogskoper	48
8.	Notariaat	49
9.	Samenvatting	50
10.	De rol van de gemeente Borger	53
11.	Genealogie Naiwitter - Cohen	54
12.	Beknopte genealogie Naiwitter - Cohen	75

Links: Hoofdstraat 21, anno 2023. Rechts is het voormalige pand van Roelof Dries te zien. Dries kocht tijdens de bezettingsjaren de woning van Benjamin Mozes Cohen. (Foto: Ina Meilink)

De situatie in 1873, toen Benjamin Naiwitter op het perceel H726 een woning liet bouwen. Het kadastraal perceelnummer werd H1861.

De kadastrale situatie in 2024: perceel BGR01-K-240 (www.kadasterkaart.com)

Benjamin Mozes Cohen

(1862-1942)

Hoofdstraat 21

1. Periode 1828-1942

Uit de volkstelling van 1828 is op te maken dat Jakob Salomons Naiwitter (voor 1768-1826) en Vrouke Mozes van der Veen (1777-1855) zich in het begin van de 19de eeuw in Drouwenerveen in de gemeente Borger hebben gevestigd. In deze gemeente werden zeven van hun kinderen geboren. Alleen hun oudste zoon Benjamin was omstreeks 1800 in Oude Pekela geboren. In de woning met huisnummer 138 in Drouwenerveen woonden overigens nog twee gezinnen (weduwe Rötgers en Harm Berens). In deze woning, vermoedelijk een veenkeet of drie veenketen op een huisplaats, woonden in 1828 in totaal vijftien personen.

Koopman Benjamin Jacobs Naiwitter (1801-1893), zoon van Jakob Salomons Naiwitter en Vrouke Mozes van der Veen, heeft zich op 30 juni 1826 in de gemeente Borger gevestigd. Zijn woning had huisnummer 143.

In een volgend bevolkingsregister uit 1839 werd hij, gehuwd met Martje Heiman de Groot (1804-1872), en de kinderen Jakob, Karolina en Frouke vermeld. Zij woonden toen in Drouwen op het adres met huisnummer 200ii. In een volgend bevolkingsregister, opgemaakt tussen 1842 en 1850, woonde het gezin Naiwitter op het adres met huisnummer 218.

Onroerend goed Benjamin Naiwitter

In 1847 kocht koopman Benjamin Naijwetter (later: Naiwitter) (legger 960) van de weduwe van Harmannus Dilling een stuk bouwland (perceel H745), groot 1 are en 27 ca, gelegen langs de doorgaande weg in Drouwen, de weg van Borger naar Gasselte.

In 1855 ruilde hij perceel H745 met Jan Hoving (Drouwen, landbouwer) en Geert Hoving (Borger, landbouwer) tegen een stuk bouwland (perceel H726), groot 5,5 are. Op dit stuk bouwland liet hij in 1873 een woning bouwen. Het kadastraal perceel kreeg sectienummer H1861.

In de tweede helft van de 19de eeuw kocht Benjamin Naiwitter ook drie percelen die grensden aan zijn perceel H726:

- 1- perceel H727 van Trientje Salomons-Klasens, weduwe van L.W. Salomons (schipper en vervener) uit Gasselternijveen, groot 2 are en 20 ca;
- 2- perceel H728 van Harm Bruins (landbouwer en wever) uit Gasselternijveen, groot 1 are en 82 ca;
- 3- perceel H729 van Frederik Dilling en Hendrik Dilling (en erfgenamen van J. Rengs), groot 1 are en 89 ca. Deze drie percelen zijn samen 5,41 are.

De sectienummers van de vier percelen, H726, H727, H728 en H729, zijn in 1873 in H1861 (huis en erf en bouwland) en H1862 (bouwland) gewijzigd, samen 11,41 are.

Op 31 januari 1879 kocht Benjamin Cohen Naiwitter van de familie Salomons het zogenaamde 'Goorntje bij Naiwitter', voor f. 17,00 een klein stuk (1,5 are) van kadastraal perceel H1862 (groot 9,22 are). De koopakte werd op genoemde datum ondertekend op het kantoor van notaris mr. Casper Everhard Kniphorst te Zuidlaren. Namens de familie Salomons ondertekende Willem Lucas Salomons, vervener te Gasselternijveen de akte evenals koopman Benjamin Naiwitter uit Drouwen. Getuigen waren notaris Jan Warmolt van Royen uit Borger en kastelein Geert Koopman uit Gasselte.¹

Eind 19de eeuw zijn er drie kadastrale leggers, waarin het onroerend goed van Benjamin Naiwitter staat vermeld. De eerste twee, 960 (reeks 1 en reeks 2) en 2619, staan op naam van Benjamin Naiwitter, en de derde, 3280, staat op naam van Benjamin Naiwitter en zijn kinderen Jakob (na zijn overlijden in 1904 is de naam doorgestreept en vervangen door Gonda), Gonda en Froukje (gehuwd met Mozes David Cohen).

In de legger 960, reeks 1, staan de volgende percelen vermeld: G204, G389, G703, G1388, H726 en H886 en de percelen heide G1142 (eerst heide, daarna bouwland) en H1107 (eerst heide, daarna bouw- en weiland) die hij heeft ontgonnen.

In legger 960, reeks 2, staan met uitzondering van H726, een stuk bouwland waarop in 1873 een huis is gesticht, alle percelen van reeks 1 nog vermeld. Het blijkt dat van de percelen uit legger 960, reeks 2, Benjamin Mozes Naiwitter perceel G204 (3 are, 60 ca) in 1880 aan landbouwer Roelof Ensing uit Drouwen heeft verkocht. De overige percelen, samen 1 ha, 39 are en 40 ca, zijn door zijn erfgenamen in 1894 aan landbouwer Remmelt Woering in Drouwen verkocht.

In legger 2619, op naam van Benjamin Mozes Naiwitter, staan vermeld H1861 (een 'vereniging' van H726, H727 en H729) en H1862 (een 'vereniging' van (H726, H727, H728 en H729).

In 1880 werd perceel H1862 opgesplitst in de percelen H1994 en H1995. Het perceel H1995 bleef op naam van Benjamin Mozes Naiwitter staan, terwijl perceel H1994 in legger 5776 wordt vermeld. Dit is de legger (5776) van zijn kinderen Jacob Naiwitter (Drouwen, 04-05-1836 - Drouwen, 06-11-1904), koopman te Drouwen, Gonda Naiwitter ((Drouwen, 06-07-1843 [of 17-07-1842] - Drouwen,

1 Hyp4, deel 477, nummer 64, 31-01-1879.

26-06-1908), ongehuwd, zonder beroep, woonachtig te Drouwen en Mozes David Cohen (Gorredijk (gemeente Opsterland), 30-08-1841 - Drouwen, 23-11-1913), koopman uit Amsterdam, gehuwd met Froukje Naiwitter (Drouwen, 11-10-1841 [08-02-1841] - Borger, 27-11-1925).

Op 13 oktober 1893 overleed Benjamin Naiwitter op 91-jarige leeftijd te Drouwen in armoede. Op het laatst van zijn leven kreeg hij verschillende financiële giften, mede vanwege zijn verdienste als 'schutter' tijdens de Tiendaagse Veldtocht in de Zuidelijke Nederlanden in 1831. In 1890 werd zijn woning op kosten van de gemeente Borger opgeknapt, omdat de woning vele gebreken had.

Tussen 1848 en 1860 kocht Benjamin Naiwitter verschillende kleine percelen grond, voornamelijk bouwland. In 1860 bezat hij 1 ha, 59 are en 57 ca aan grond. Tussen 1881 en 1895 verkochten hij en zijn kinderen na zijn overlijden in 1893 1 ha, 43 are en 40 ca, zodat van zijn schamel grondbezit weinig overbleef.

Benjamin Naiwitter liet onroerend goed na. Zijn drie kinderen waren ieder voor 1/3 deel zijn erfgenamen. Zijn nalatenschap bestond uit de volgende kadastrale percelen: G389, G703, G1142, G1388, H886, H1107, H1861 (huis en erf en bouwland), H1994 (was H1862) en H1995 (was H1862), tezamen groot 1 ha, 51 are en 29 ca.

In 1894 verkochten de drie kinderen van Benjamin Mozes Naiwitter de percelen G389, G703, G1142, G1388, H886 en H1107 aan landbouwer Remmelt Woering, landbouwer te Drouwen.

Fragment van de
successiememorie van
Benjamin Naiwitter:
'Verklaren elk der
percelen voor de helft,
waarvan de halve
opbrengst is geweest
ongeveer f. 170,--.
Roerende goederen,
voor de helft van
f. 40,--: f. 20,--.
Van de goederen is
niets 'bezwaard' of
in vruchtgebruik.

opgeleverd. De volgende goederen behooren niet: Sectie
1^e C. nummers 1142, 703, 3019, 13080, H. nummers 886, 1107,
1994, 1861 en 1995, heren en bouwland, te samen groot
1.51.29 Bakkansen, elk der percelen voor de helft, waar
van de halve opbrengst is geweest f. 170,--.
dat de volgende goederen, voor de helft tot
de nalatenschap, behoorende een waarde van
voor f. 40,-- voor de helft van f. 20,--.
Dit het halve soldo des nalatenschap is f. 20,--.

wilke wij en bij eijffendijg zijn waargestaan
of verballen
te lichamelijke
Gedaan te Drouwen
den 21 April 1894
J. Naiwitter
J. Naiwitter
Hoeft dus f. 190
de D. Cohen

Het is door Jakob
Naiwitter, Gonda
Naiwitter en Mozes
David Cohen onder-
tekend.

Kadastrale percelen, opeenvolgend in sectienummer

legger	Vnr	Kadastr. Plan		soort	grootte			Bebouwd	Beknopte omschrijving		
		sectie	nr		h	a	c				
		perceel	numme		7	8	8			8	f
afk-legger											
5	NB-960	r1	5	G	204			3	60	1857 koop	
12	NB-960	r2	5	G	204			3	60		1881 verkoop
9	NB-960	r1	9	G	389			31	10	1854 koop	
16	NB-960	r2	9	G	389			31	10		1895 verkoop
8	NB-960	r1	8	G	703			35	30	1859 koop	
15	NB-960	r2	8	G	703			35	30		1895 verkoop
2	NB-960	r1	2	G	1142			44	30	1852 markescheiding	
11	NB-960	r2	2	G	1142			44	30		1895 verkoop
10	NB-960	r1	10	G	1388			6	0	1860 koop	
17	NB-960	r2	10	G	1388			6	0		1895 verkoop
48	ki-NB-5776		3	G	1935	G389		15	60	1907, scheiding	
61	CB-7557		1	H	713				56	1921 koop	1944, verkoop
66	DR-7788		18	H	713	H713			56	1944 koop	1950 verkoop
73	SR-10473		1	H	713	H713			56	1954 koop	1964 ruilverkaveling
42	CMD-6494		1	H	721	H721		4	70	1912 verklaring	1915 successie
53	ki-NB-5776		8	H	721	H721		4	70		1928 successie
57	ki-CMD-8490		1	H	721	H721		4	70	van 5776, 8	1931, scheiding
62	CB-7557		2	H	721	H721		4	70	van 8490, 1	1944, verkoop
67	DR-7788		19	H	721	H721		4	70	1944 koop	1954 verkoop
4	NB-960	r1	4	H	726			5	50	1856 ruiling	1874 stichting
1	NB-960	r1	1	H	745			1	87	1848 koop	1856 ruiling, bel in 184
6	NB-960	r1	6	H	886			14	30	1858 koop	
13	NB-960	r2	6	H	886			14	30		1895 verkoop
3	NB-960	r1	3	H	1107			8	80	1855 koop	1858 ontgonnen
7	NB-960	r1	7	H	1107			8	80	van 960, 3	
14	NB-960	r2	7	H	1107			8	80	bouwland als weiland hooiland	1895 verkoop
23	NB-2619	r1	1	H	1861	H726		2	19	3	van 960, 4
24	NB-2619	r1	1	H	1861	H727					1874 splitsing
25	NB-2619	r1	1	H	1861	H729					1874 splitsing
30	NB-2619	r2	1	H	1861	H1861		2	19	20	1895 successie
38	NB-ki-3280		2	H	1861	H1861		2	19	20 of 1	van 2619, 1
50	ki-NB-5776		5	H	1861	H1861		2	19	19	van 3280, 2
51	ki-NB-5776		6	H	1861	H1861		2	19	29	van 5776, 5
52	ki-NB-5776		7	H	1861	H1861		2	19		van 5776, 6
26	NB-2619	r1	2	H	1862	H726		9	22		van 960, 4
27	NB-2619	r1	2	H	1862	H727					1874 splitsing
28	NB-2619	r1	2	H	1862	H728					1874, vereniging
29	NB-2619	r1	2	H	1862	H729	samen	11	41		1874 splitsing
31	NB-2619	r2	2	H	1862	H1862		9	22		1881 verkoop
32	NB-2619	r2	2	H	1862	H1862					1881 verkoop
37	NB-ki-3280		1	H	1994	H1862		6	20		van 2619, 2
45	ki-NB-5776		1	H	1994	H1994		6	20		van 3280, 1
46	ki-NB-5776		1	H	1994	H1994					van 3280, 1
33	NB-2619	r2	3	H	1995	H1862		3	2		van 2619, 2
39	NB-ki-3280		3	H	1995	H1995		3	2		van 2619, 3
47	ki-NB-5776		2	H	1995	H1995		3	2		van 3280, 3
49	ki-NB-5776		4	H	2197	H886		7	15		1907, scheiding
54	ki-NB-5776		9	H	2648	H1861		8	0	29	van 5776, 1
58	ki-CMD-8490		2	H	2648	H2648		8	0	29	van 5776, 9
63	CB-7557		3	H	2648	H2648		8	0	29	van 8490, 2
68	DR-7788		20	H	2648	H2648		8	0	29	1944 koop
69	DR-7788		20	H	2648	H2648					1944 koop
74	SR-10473		2	H	3484	H2648		7	50	29	1954 koop
75	SR-10473		2	H	3484	H721					1954 koop
76	SR-10473		3	H	3484	H3484		7	50	34	van 10473, 2
70	DR-7788		24	H	3485	H2648		5	20		1944 koop
77	SR-10473		4	H	3508	H3484		6	88	34	van 10473, 3
79	SR-10473		6	H	3508			6	80	59	van 10473, 5
78	SR-10473		5	H	3509	H3484				70	van 10473, 3
80	SR-10473		7	K	240			10	40	59	1966 RVK

g	
verkoper	koper
Veldman, Jan Jacob, burgemeester Noorddijk	
	Roelof Ensing, landbouwer, Drouwen
Norg, Jacob Hendrik van, Drouwen, landbouwer	
	Remmelt Woering, landbouwer te Drouwen
Bennik, Jan, Drouwen, schoolmeester	
	Remmelt Woering, landbouwer te Drouwen
Markegenoten	
	Remmelt Woering, landbouwer te Drouwen
Norg, Jacob Hendrik van, Drouwen, landbouwer	
	Remmelt Woering, landbouwer te Drouwen
Woering, Roelof, Drouwen, arbeider	
	Kruit, Jan, landbouwer, Drouwen
Bruins, Geert, Drouwen, boerenknecht	
	Dries, Roelof, Drouwen
Cohen, Benjamin	
Nijhof, Willem, Buinerveen, arbeider	
	Naiwitter, ki Benjamin
Cohen, Mozes David	
Naiwitter, ki Benjamin	
	Cohen, Benjamin
	Dries, Roelof, Drouwen
Cohen, Benjamin	
Hoving, Jan, Drouwen	
Dilling, wed. Harmannus, Drouwen	
Veldman, Jacob, burgemeester Noorddijk	
	Remmelt Woering, landbouwer te Drouwen
Dilling, wed. Aaltien, Grolloo	
	Remmelt Woering, landbouwer te Drouwen
Naiwitter, Benjamin	
Salomons, Trientje Klasens, Gasselternijveen	
Dilling, Frederik, Drouwen, landbouwer	
	Naiwitter, Benjamin
	Naiwitter, ki Benjamin
Naiwitter, Benjamin	
	Naiwitter, ki Benjamin
Naiwitter, ki Benjamin	
	Naiwitter, ki Benjamin
Naiwitter, Benjamin	
Salomons, Trientje Klasens, Gasselternijveen	
Bruins, Harm, Drouwen, landbouwer/wever	
Dilling, Frederik, Drouwen, landbouwer	
	Naiwitter, Benjamin
	Naiwitter, Benjamin
	Naiwitter, ki Benjamin
Naiwitter, Benjamin	
	Naiwitter, Benjamin
Naiwitter, Benjamin	
	Gemeente Borger
	Naiwitter, Benjamin
	Naiwitter, ki Benjamin
Naiwitter, Benjamin	
	Bruins, Harm, landbouwer/wever, Drouwen
Woering, Roelof, Drouwen, arbeider	
	Woering, Roelof, landbouwer, Drouwen
Cohen, Mozes David	
Naiwitter, ki Benjamin	
	Cohen, Benjamin
	Dries, Roelof, Drouwen
Cohen, Benjamin	
Cohen, Benjamin	
	Scholtmeijer, Roelof, Drouwen, arbeider
ouw	
ouw	
Cohen, Benjamin	
	Scholtmeijer, Roelof, Drouwen, arbeider

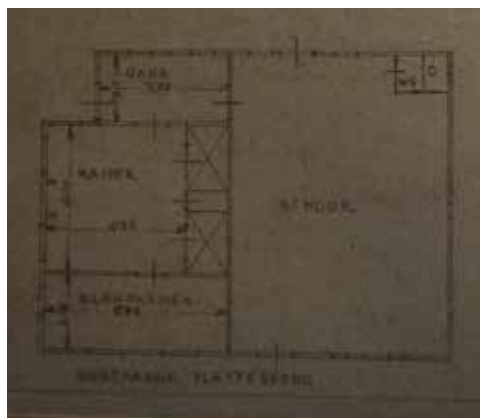
Mozes David Cohen

In 1908 bezat Mozes David Cohen G1935, H1861, H1994, H1995 en H2197.

In 1910 verkocht het echtpaar H2197 (bouwland, 7 are, 15 ca) aan landbouwer Roelof Woering uit Drouwen. In 1911 ging het perceel H1995 (bouwland, 3 are, 2 ca) door middel van 'een verklaring' weer terug naar landbouwer/wever Harm Bruins in Drouwen. In 1911 werd het perceel G1935 (bouwland, 15 are, 60 ca) aan landbouwer Jan Kruit uit Drouwen verkocht.

In 1924 deed Mozes David Cohen afstand van een stuk grond van perceel H1994, welke nodig was voor de aanleg van de spoorlijn. Eigenaar werden de gemeente Borger en de Nederlandsche Spoorwegmij e.a. Het stuk grond dat hij kon behouden, kreeg kadastraal nummer H2648.

In 1911 liet hij de woning aan Hoofdstraat 21 slopen en in 1912 bouwde hij op het perceel een nieuwe woning. Hij leende van Eli van Oosten uit Assen geld voor de verbouwing (zie bladzijde 17).

Bouwtekeningen van de woning van Benjamin Mozes Cohen, zoals deze eruitzag, toen het gezin Cohen er tot oktober 1942 in woonde. (GAB, bouwdoSSIers nummer 810)

Regist. nr. 9/2056.
 ingel. 6 jnl. 1914
 aangem. 1/5489.
 s. bod. 26 j. 29 nr. 11

Memorie van de nalatenschap van
Mozes David Cohen, overleden te Drouwen op den
 23 November 1913, schijnt van Frouke Nijwitter

Gem. St.

De ondergetekende:

1. Benjamin Cohen, koopman te Drouwen, en
 2. Benjamin van Gelder, koopman te Assen, gehuwd met Charlotte Cohen,
 doen aangef. ten kantore van het recht van Successie te Assen
 van de nalatenschap van hun vader en behuuder Mozes David Cohen, al overleden te Drouwen gemaekt Benjamin op den
 23 November 1913, tot welke nalatenschap ook had gemaekt
 zijn David Cohen te Assen, Marckien Cohen gehuwd met
Leak Julius te Assen, en Charles Peltzer te Assen, al
 ten voorz. van welke erfenis de nalatenschap gemaekt, en welke
 bestaat uit:

2. de helft van huisje met erf en bouwland in de gemeente Borger aan
 staande bij de Streekl. R. nummer 1994, met en f. 24 te waarde goed
13.09 Ass. en door de aangef. goedt op f. 300 waarvan de helft is f. 150.
 5. de helft van een alhier heerselgen erfenis als kassij, studeer
 tafel, enz. door de aangef. goedt met behooren als kostje, studeer
 tafel, enz. van het geheel f. 150 waarvan de helft is f. 75
 Leendet het echtf. behoort f. 225
 Passief: Byrekening van f. 25
 Leendet salde de nalatenschap f. 200

Hierna verklaart de aangef. dat door de overleden geen
 goeder als bewaarde erfgenamen of as overdracht zijn
 bekend en dat door de overleden geen privaatde wettelijke
 begunst. by wilschijning zijn aangegeven of overallem

Gedaen te Drouwen den 15 Juni 1914.

te aangef.:
B. Cohen
B. v. Gelder

Een. Scheiding
 gez. 14. 11. 1915
 1877/6
 5776
 6494

Reg. 50
 1877/6
 5776
 6494

De successiememorie van Mozes David Cohen, overleden op 23 november 1913 te Drouwen
 Drents Archief, Mozes David Cohen (Gorredijk, 30-08-1841 - Drouwen, 23-11-1913)
 (Successiememories Kantoor Assen, memorie van successie, 06-07-1914, inventarisnr.
 160.2, opnamenr. 937, memoriernr. 9/2056. Onroerend goed 1913: Sectie H1994 (huis
 en erf), H1861 en H721, waarde geschat op f. 300,-.

In 1911 kocht Mozes David Cohen van arbeider Willem Nijhof uit Buinerveen
 het perceel H721 (bouwland, 4 are, 70 ca), grenzend aan perceel H2648.
 Froukje Nijwitter en Mozes David Cohen hebben dan met hun vijf kinderen
 het leggenummer 5776.

Uit legger 5776 is op te maken dat Mozes David Cohen en Froukje Naiwitter bij hun overlijden perceel H721 (bouwland, 4 are, 70 ca) en H2648 (huis en bouwland, 8 are) in hun bezit hadden.

Beide percelen gingen ieder voor 1/5 naar hun levende kinderen (legger 8490):

- 1- David Cohen (Gasselte, 23-12-1868 - Sobibor, 02-07-1943), gehuwd met Grietje Monas (Purmerend, 24 april 1865 - Sobibor, 02-07-1943).
- 2- Marchien Cohen (Drouwen, 25-07-1871 - Antwerpen, 16-01-1960), gehuwd met Isaac Serlui (Amsterdam, 03-03-1872 - Buchenwald, 06-12-1944).
- 3- Minkje Cohen (Ees, 20-05-1873 - Auschwitz, 17-09-1942), gehuwd met Benjamin van Gelder (Assen, 27-10-1878 - Amsterdam, 15-02-1940).
- 4- Benjamin Mozes Cohen (Ees, 16-08-1874 - Auschwitz, 22-10-1942), gehuwd met Naatje Korper (Amsterdam, 17-03-1886 - Auschwitz, 19-10-1942).
- 5- Mietje Cohen (Ees, 09-09-1876 - Auschwitz, 17-09-1942), gehuwd met de niet-joodse Franciscus (Charles) Mari Filbri (Amsterdam, 05-05-1863 - Amsterdam, 15-07-1941).

Deze vijf namen staan in legger 8490 van het kadaster vermeld. In 1930 vond de 'scheiding' van het onroerend goed plaats, waarna Benjamin Cohen eigenaar van de percelen werd.

Benjamin Cohen

Ook legger 7557 stond op naam van Benjamin Cohen. Uit deze legger blijkt dat hij in 1920 nog een perceel bouwland (56 ca), H713, van Geert Bruins, boerenknecht te Drouwen, kocht.

Begin januari 1920 vond in het café van Lambert Eding te Drouwen onder leiding van notaris Hendrik Rudolf Trip een publieke verkoop plaats. Aanleiding hiervoor was een bevel van de Arrondissementsrechtbank te Assen van 31 december 1919, waarbij enige vaste goederen, gelegen in de gemeente Borger, van Jantje de Vries, zonder beroep, weduwe van wijlen Geert Bruins, voor zich en als moeder en voogdes over haar minderjarig kind Jantina Bruins, met Jantje, Gezina en Hendrikje Bruins, verkocht moesten worden.

De verkoop gebeurde op de 'gewone wijze', waarbij geschillen door notaris Trip zouden worden beslist. Tijdens de openbare verkoping werd een perceel 'gorengrond' te Drouwen, gelegen achter Duursema, sectie H713, groot 56 centiare door koopman Benjamin Cohen uit Drouwen voor f. 40,00 gekocht. 'Hoofdelijk medeschuldenaar' was Egge Hulshof Jzn., landbouwer te Drouwen.³

Daarnaast worden in de legger 7557 ook de percelen H721 en H2648 (huis en erf) vermeld. In 1943 werd op grond van de verordening 154/1941 van de Duitse bezetter een beheerder over de onroerende goederen van Benjamin Cohen aangesteld.

³ Hyp4, deel 1165, nummer 4, akte 19-1-1920.

2. Periode 1940 - oktober 1942

Verordening no. 6/1941

Op 10 januari 1941 gaf rijkscommissaris Seyss-Inquart verordening no. 6/1941 uit, waarin was vastgelegd dat alle Joodse inwoners van Nederland zich in hun woongemeente bij het bevolkingsregister moesten registreren. Voor deze registratie werd f. 1,00 per persoon gevraagd. Wie weigerde kon een gevangenisstraf tot vijf jaar krijgen. Op 17 februari 1942 meldde Benjamin Mozes Cohen (Ees, 16-08-1874 - Auschwitz, 22-10-1942) zich op het gemeentehuis om zijn vrouw Naatje Korper (Amsterdam, 17-03-1886 - Auschwitz, 19-10-1942), zijn dochter Diena (Borger, 23-11-1925 - Auschwitz 19-10-1942) en zich zelf als jood te laten registreren. Voor deze registratie betaalde hij f. 3,00 aan leges aan de gemeente Borger.

Zijn dochter Mina Cohen (Borger, 27-09-1921 - Auschwitz, 26-07-1942) was op 13 december 1938 vanuit Borger naar Amsterdam vertrokken, waar zij met Meijer Bloemendaal (Utrecht, 09-05-1914 - op overlijdensakte: Mauthausen, 01-09-1941. In werkelijkheid is hij in Slot Hartheim bij Linz vergast.) huwde.

Zijn tweelingdochters Vroukje Cohen (Borger, 30-03-1920, 07.00 uur - Auschwitz, 30-09-1942) en Koosje Cohen (Borger, 30-03-1920, 09.30 uur - Auschwitz, 19-10-1942) bevonden zich tussen 5 november 1929 tot 26 maart 1941 in het tehuis Beth Azarja in Hilversum. Dit tehuis, eigendom van de S.A. Rudelsheimstichting, aan de Verdilaan 10 in Hilversum, was bedoeld voor opvang en lager onderwijs voor zwakzinnige Joodse kinderen. Enkele dagen voor hun 21ste levensjaar moesten zij dit tehuis verlaten en keerden zij terug naar Borger.⁴

Op 26 februari 1941 had de burgerlijke stand de lijst met zeventien joodse inwoners in de gemeente Borger klaar. Naam, voornaam, geboortedatum, woonplaats, nationaliteit, kerkelijke gezindte, beroep, burgerlijke staat en het aantal joodse grootouders werden op de lijst vermeld.⁵

14.	Cohen, Benjamin Moses. Borger, 16 Aug. 1874. Drouwen D 42.	iden	iden	zonder	gehuwd met Naatje Korper.	vier.
15.	Korper, Naatje Amsterdam, 17 Mrt. 1886. Drouwen D 42.	iden	iden	zonder	gehuwd met Benjamin Mozes Cohen.	vier.
16.	Cohen, Diena Borger, 23 Nov. 1925. Drouwen D 42.	iden	iden	zonder	ongehuwd.	vier.

17-2-41 B.M. Cohen

2

"

3.

Boven: een fragment van de lijst van joodse inwoners van de gemeente Borger met de namen van het gezin Cohen. Zij hadden allen vier joodse grootouders.

Daaronder: De gemeentelijke verantwoording van de ontvangen 'legesgelden' van f. 3,00 van Benjamin Mozes Cohen, welke een dag na het opstellen van de lijst werd gemaakt.

4 Roelink, Marycke en Marjoke Rietveld-van Wingerden, *Joods buitengewoon onderwijs. De S.A. Rudelsheimstichting 1919-1943*, in *Hilversums Historisch Tijdschrift*, 2010/03, blz. 101-118.

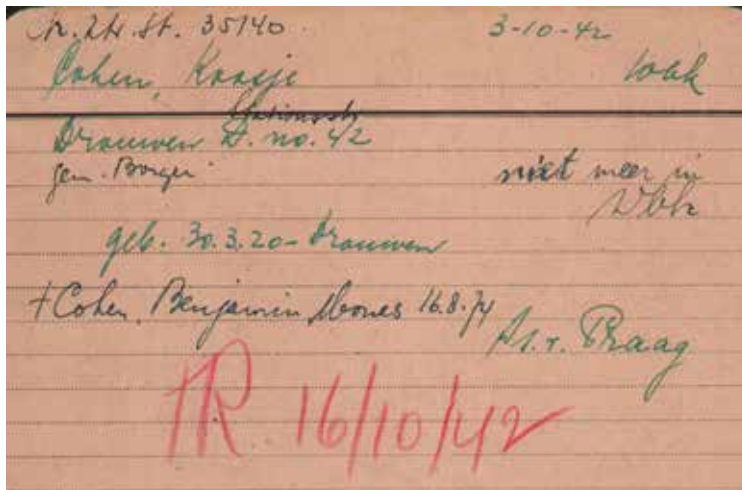
5 *Gemeentearchief Borger, inventarisnummer 41.*

Links: Het tehuis Beth Azarja in Hilversum.

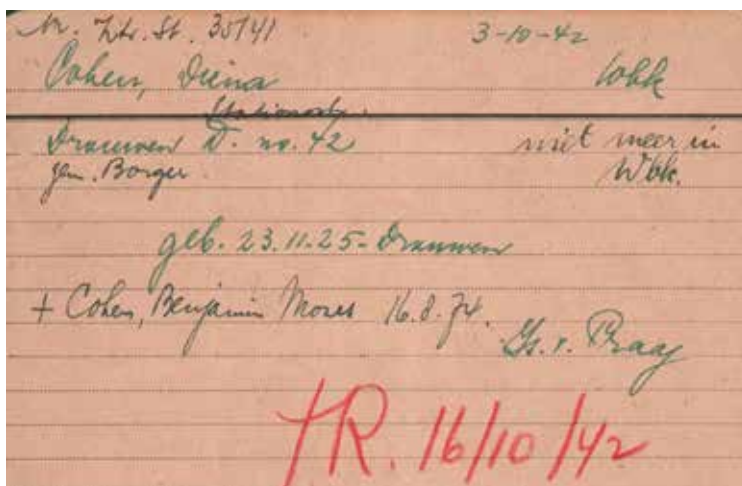
(Uit: https://hilversum-in-kaarten.clubs.nl/nieuws/detail/2332680_rembrandt-9).

Rechts: Personeel en pupillen op het terras van Beth Azarja (Uit: Roelink, Marycke en Marjoke Rietveld-van Wingerden, Joods buitengewoon onderwijs. De S.A. Rudelsheimstichting 1919-1943', in Hilversums Historisch Tijdschrift, 2010/03, blz. 113. Collectie Coen van der Voort).

Kaart van Koosje Cohen uit de cartotheek van de Joodsche Raad.

(Uit: www.oorlogsbronnen.nl)

Kaart van Diena Cohen uit de cartotheek van de Joodsche Raad.

(Uit: www.oorlogsbronnen.nl)

Het personeel van de afdeling Westerbork van de firma Lippmann, Rosenthal & Co in hun woonbarak in Westerbork aan het kaarten. Derde van links Scheltens, hoofd van de LiRo afdeling Westerbork.

Fotograaf:

R. Breslauer

Begin oktober 1942 werden Benjamin Mozes Cohen (Ees, 16-10-1874), zijn vrouw Naatje Korper (Amsterdam, 17-03-1886) en hun kinderen Koosje (Borger, 30-03-1920) en Diena (Borger, 23-11-1925) en hun kleinkind Rachel Bloemendaal (Amsterdam, 17-09-1939 - Auschwitz, 19-10-1942) op transport gesteld naar Durchgangslager Westerbork. Bij aankomst had Benjamin Mozes Cohen f. 168,71 aan contant geld bij zich. Dat werd hem direct afgenomen door Nederlandse medewerkers van de roofofbank Lippmann, Rosenthal & Co.⁶

Enkele dagen verbleven Benjamin Mozes Cohen, zijn vrouw en twee dochters in Durchgangslager Westerbork alvorens zij naar Auschwitz werden afgevoerd. In Durchgangslager Westerbork werd het gezin gescheiden. Naatje Cohen-Korper werd samen met haar beide dochters Koosje en Diena en kleindochter Rachel Bloemendaal op 16 oktober 1942 op transport geplaatst en op 19 oktober 1942 vermoord. Vader Cohen werd drie dagen later op transport gesteld en op 22 oktober 1942 vermoord.⁷ Gelet op zijn slechte gezondheid verbleef hij in de ziekenbarak, waardoor hij op 16 oktober 1942 niet op transport werd gesteld.⁸

6 NBI, inventarisnummer 2.09.16.03, dossier 55130, Benjamin Mozes Cohen, Drouwen, document 064 (03-119153). Op een formulier van LVVS van 3 november 1943 staat vermeld dat Benjamin Cohen op 26 november 1942 (of 14 november) een bedrag van f. 168,71 aan medewerkers van de LiRo-bank heeft afgegeven.

Lippmann, Rosenthal & Co. (LiRo-bank) was een roofofbank aan de Sarphatistraat in Amsterdam, die in 1941 speciaal werd opgericht om Joods bezit te registreren en in beslag te nemen. Door de naam van een gerenommeerde Joodse bank te gebruiken en verschillende andere maatregelen verbulden de Duitse autoriteiten het doel van de operatie en gaven zij daaraan een pseudo-legaal karakter. Hiermee voorkwamen zij dat toekomstige slachtoffers ongerust werden en hun waardevolle eigendommen en financiële bezit zouden verbergen. Ten behoeve van de restitutie (die zeer moeizaam verliep) werd de Liro-bank na de oorlog hernoemd tot Liquidatie van Vervaltng Sarphatistraat (LVVS).

7 Informatie van J. Martin van het Herinneringscentrum Kamp Westerbork over de transportlijsten.

8 Baas, T., 'De voormalige joodse gemeenschap in de gemeente Borger', in: De Zwerfsteen, 1987, nr. 4, blz. 33.

streef
 COHEN, Vrouwke
 -7 AUG. 1942
 1554/11.
 Amsterdam, N. Prinsengr. 5 (58?)
 30.5.20 Borger
 ned
 dienstbode
 ongehuwd
 -8 AUG. 1942
v. Vollen
 TR 7/8/42

Kaart van Vrouwke Coben uit de carto-
theek van de Joodsche
Raad. (Uit: *www.oorlogsbronnen.nl*)

5700
 Wwe. Bloemendaal geb. Cohen, Mina
 Amsterdam, Rabenb.str.46'
 27-8-21 Borger Dl.
 Ned.
 zonder
 weduwe
 met:
 Bloemendaal, Rachel
 met: *Benjamin Weiss*
 20-10-40
 2.0 z.
 JUL 19 1942
 216/1
 JUL 20 1942
Pappasheim
 11 JUL 1942
 7R

Kaart van weduwe
Mina Bloemendaal-
Coben uit de carto-
theek van de Joodsche
Raad. Zij kreeg een
relatie met Philip de
Groot. Zij hadden
bet voornemen om in
kamp Westerbork te
trouwen en hoopten
zo hun kansen om in
Westerbork te kunnen
blijven te vergroten.
Van een huwelijk is
het niet gekomen.⁹
(Uit: *www.oorlogsbronnen.nl*)

BLOEMENDAAL, Rachel
 Amsterdam, Rabenb.str.46'
 17-8-39 Amsterdam
 Ned.
 zonder
 ongeh.
 met:
 Wwe. Bloemendaal-Cohen, Mina
 met: *Benjamin Weiss*
 20-10-40
 16-10-42
 13.10.42, 216/2
 27.9.42
 16-8-77
 11 JUL 1942
 7R

Kaart van weduwe
Mina Bloemendaal-
Coben uit de carto-
theek van de Joodsche
Raad.
(Uit: *www.oorlogsbron-
nen.nl*)

9 Joods Monument, zie Philip de Groot (Amsterdam, 3 februari 1917 - Auschwitz, 30 september 1942) en Mina Bloemendaal-Coben. Zij zijn beiden op 24 juli 1942 op transport gesteld.

Hun dochter Vroukje had zich vanuit Borger op 13 mei 1941 in Amsterdam gevestigd. Vanaf 8 december 1941 was zij dienstbode bij haar oom Aäron Bronkhorst en tante Dina Korper. Vanuit Amsterdam werd zij via Durchgangslager Westerbork op 7 augustus 1942 naar Auschwitz vervoerd en aldaar op 30 september 1942 vermoord. Waarom het Rode Kruis heeft aangenomen dat zij nog een aantal weken in Auschwitz heeft geleefd, is niet duidelijk. Haar oom en tante, Aäron Bronkhorst en Dina Korper, werden via Durchgangslager Westerbork op 6 april 1943 op transport gezet en op 9 april 1943 in Sobibor vermoord. Vermoedelijk was hij aanvankelijk 'gesperrt' vanwege zijn beroep als diamantbewerker.

Mina Cohen (Borger, 27-09-1921) huwde op 3 mei 1939 in Hilversum met Meijer Bloemendaal (Utrecht, 09-05-1914 - op overlijdensakte: Mauthausen, 01-09-1941. In werkelijkheid is hij in Slot Hartheim bij Linz vergast).

Mina Bloemendaal-Cohen werd op 26 juli 1942 in Auschwitz vermoord; haar dochter Rachel, drie jaar oud, werd op 19 oktober 1942 in Auschwitz vermoord. Hun zoon Benjamin Mozes was op 25 januari 1942 in Amsterdam overleden.

De laatst levende uit het gezin Cohen was vader Benjamin Mozes Cohen. Hij werd op 22 oktober 1942 vermoord. Hij was de erfflater.

...GEMEENTE POLISIE
B O R G E R

Onderwerp:
Inventarisatie in de woning van
van den Jood B. COHEN te DROUWEN

PROCES - VERBAAL.

Op zaterdag den acht en twintigsten November 1942 twee en veertig, heb ik, JAN VAN OUBHEUDEN, gemeente en ambesoldijde rijksveldwachter der gemeente BORGEE, wwanende te WIIJEN, na bekomen opdracht den inhoud van de woning van den Jood BENJAMIN COHEN te DROUWEN, gewoond hebbende in proces D.no:42 geïnventariseerd, waarbij de navolgende goederen in bedoelde woning werden aangetroffen:

3	.Beden	..
3	.Pyjama's	..
3	.Jurken	..
1	.Stuk vitrage	..
5	.Bosseroons	..
1	.Handrok	..
1	.paar Sokken	..
5	.Lakens	..
3	.Overhemden	..
1	.Wollenvest	..
4	.Lijfjes	..
1	.Kinderjurkje	..
1	.Wollen muts	..
1	.Bedkleed	..
3	.Beden	..
4	.Pelusa	..

3	.kassens	..
1	.Turfzak	..
1	.Lamp	..
2	.zakken onafkleeding	..
1	.zak met zakken	..
1	.zak met kousen	..

Een gait en één schaap, welke zijn onder gebracht bij J.JALWING wwanende te DROUWEN D.no:136, die de dieren ook verzorgt.

* Ongeveer 5 mud eierkolen

In de kamer en de keuken waren alleen vitrage gordijnen aangebracht, welke ik heb laten hangen.

De goederen zijn in een afzonderlijke kamer in bedoelde woning opgeborgen, waarna deze kamer door mij is versgeld.

Hiervan door mij opgemaakt dit proces-verbaal op den eed bij den aanvang mijner beddening afgelegd getekend en gesloten te BORGEE, op 30 November 1942.

De veldwachter,
J. van OUBHEUDEN.

Het begin (boven) en het einde van de boedelbeschrijving door J. van Oubheusden (GAB, inv. nr. 043)

3. Inventaris

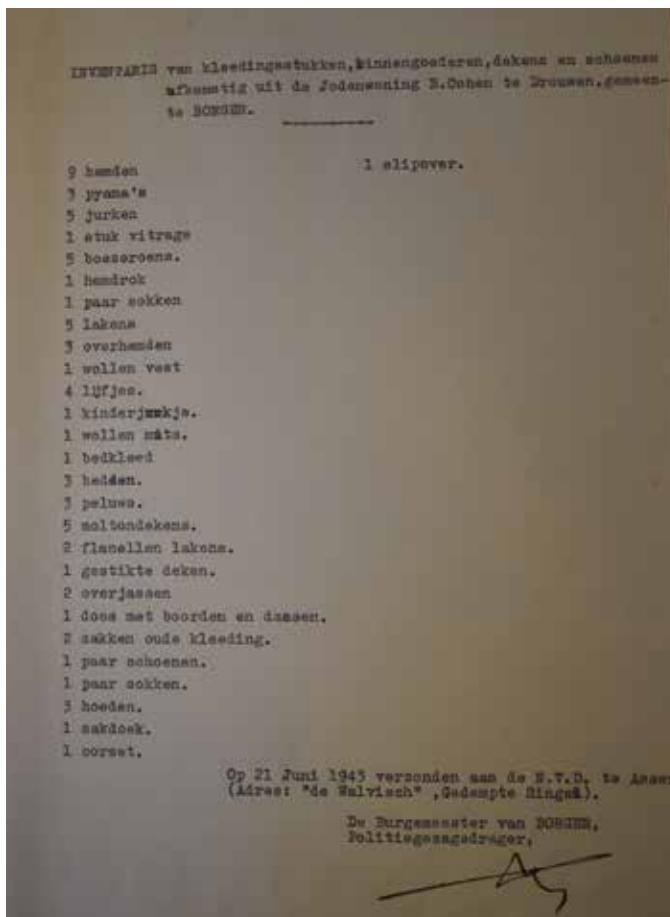
In het archief van de voormalige gemeente Borger bevinden zich onder inventarisnummer 043 de inventarisaties van de roerende goederen die zich in de woningen van de joden bevonden.

Op zaterdag 28 november 1942 moest gemeentelijk en onbezoldigd rijksveldwachter Jan van Oudheusden uit Buinen een inventarisatielijst opstellen van de roerende goederen in de woning van Benjamin Mozes Cohen (D42, Hoofdstraat 21, Drouwen). Hij typte de inventarisatie op 30 november 1942 op anderhalf A4-vel uit, welke lijst in het gemeentearchief bewaard is gebleven.

Naast kleding, beddenspullen en eenvoudige huisraad bevond zich in de woning van Cohen ook een handkar, waarmee hij oude kleding en vodden ophaalde. In zijn woning waren nog twee zakken met oude kleding, een zak met lompen en een zak, waarin zich verschillende lege zakken bevonden.

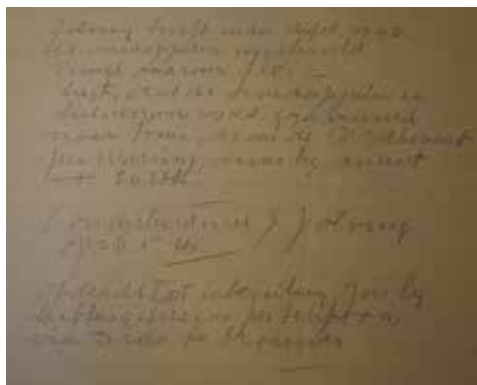
Ook waren er een geit en een schaap in de schuur. Jan Jalving, die vlakbij op huisadres D38 woonde, zou de dieren verder verzorgen, zo werd afgesproken.

Verschillende kledingstukken, linnengoed, dekens en schoenen uit de woning van

*De lijst van kledingstuk-
ken uit de woning van
Cohen die op 21 juni
1943 zijn afgevoerd.
(GAB, inv. nr. 043)*

*Op dit kladbriefje staat geschreven:
 Jalving heeft in de herfst 1942 de aardappelen ingekuuld, vraagt daarvoor f. 10,00.
 Zegt, dat de aardappelen in het voorjaar van 1943 zijn vervoerd naar Assen naar de Volksdienst per Warring, naar hij noemt 30 bl.
 (onderhoud met J. Jalving op 26 mei 1944)
 Opdracht tot inkuiling zou hij hebben gekregen per telefoon via Dries te Drouwen.
 (GAB, inv. nr. 043)*

Benjamin Cohen werden op 21 juni 1943 naar de Nederlandsche Volksdienst (NVD) in Assen verzonden. Zij hadden opslagruimte in De Walvisch aan de Gedempte Singel. Het zakenpand van de jood J. van Oosten was door de Duitse bezetter hiervoor gevorderd. Al het verzonden onroerend goed werd op een lijst vermeld, welke door de burgemeester van Borger werd ondertekend alvorens het werd verzonden naar het bureau van de Beaufragte in Assen.

Jalving

Tijdens de bezettingsjaren ontstaan er problemen tussen Jalving en de gemeente voor werkzaamheden, het inkuilen van aardappels, die hij in opdracht van Roelof Dries op het land van Benjamin Mozes Cohen verrichtte. In een volgend schrijven van de Nederlandsche Volksdienst (NVD) aan de gemeente werd vermeld dat de gemeente de opdrachtgever was. De waarnemend plaatsvervangend leider van de NVD in Assen, J.H. Lippinkhof, schreef in een brief aan de burgemeester van Borger dat hij vond dat Jalving recht op een vergoeding had.¹⁰

Ook ontstaan er problemen tussen Jalving en de Coöperatieve Boerenleenbank Borger, waarbij Jalving borg zou hebben gestaan voor een lening van Cohen bij deze bank.

Verder stond Jalving borg voor het hypothecair belaste pand van Cohen. In april 1944 moest Jalving f. 13,65 wegens deze borgstelling aan de Coöperatieve Boerenleenbank Borger te Borger betalen.

Aangezien dit 'over een periode dat de bewoner niet meer als zodanig kon worden aangemerkt en de afhandeling dezer zaken centraal geregeld is' vond Lippinkhof van de NVD dat de Boerenleenbank niet gerechtigd was dit bedrag bij Jalving op te eisen. Hij verzocht de burgemeester hem over de afwikkeling van de zaak nader te willen inlichten.

Op 22 mei 1944 hebben de burgemeester en de directeur van de Boerenleenbank een telefonisch onderhoud over de kwestie.

¹⁰ GAB, inv. nr. 043.

Vervolgens schrijft de kassier van de bank dat B. Cohen te Drouwen op 11 mei 1942 een schuld bij zijn bank is aangegaan met als borg Jan Jalving uit Drouwen. Deze schuld was per 11 april 1944 nog f. 13,65 in hoofdsom en renten, welke schuld door de borg moest worden vereffend. Verder deelde de kassier mede dat deze ‘losse schulden’ niet worden vereffend door de ANBO te Groningen noch vallen onder de joodse vermogenswaarden, welke dienden te worden opgegeven aan de bank Lippmann, Rosenthal & Co. Naar het idee van de kassier was de bank dan ook gerechtigd de schuld door de borg te laten betalen. Een dag later, 23 mei 1944, schreef de burgemeester een antwoord naar Lippinkhof, waarin hij verwees naar het schrijven van de kassier van de bank. Jalving zal zijn borgsom aan de bank hebben betaald.¹¹

Benjamin Mozes Cohen zal begin mei 1941 wat contant geld nodig hebben gehad. Jan Jalving zal hem daarbij geholpen hebben door voor hem borg te staan. Het zegt iets over de goede verhouding tussen de beide mannen en dat er verschillende mensen in Drouwen waren die het gezin Cohen wilden helpen. Het omzien van Jalving naar een naaste tijdens de Duitse bezetting telde kennelijk niet mee, toen hij na de bevrijding werd geïnterneerd.¹²

Op 1 mei 1946 hoorde Jalving, die na de bevrijding als ‘sympathiserend lid van de NSB was geïnterneerd, van het Tribunaal in Assen dat hij in vrijheid was gesteld. Hij kreeg te horen dat een bedrag van f. 3.000,00 van zijn vermogen verbeurd was verklaard, evenals zijn radio.¹³

4. Verkoop onroerend goed in 1943

Op 10 mei 1940, bij de Duitse inval, bezat Cohen de percelen H713 (bouwland), H721 (bouwland) en H2648 (woning).

Roelof Dries

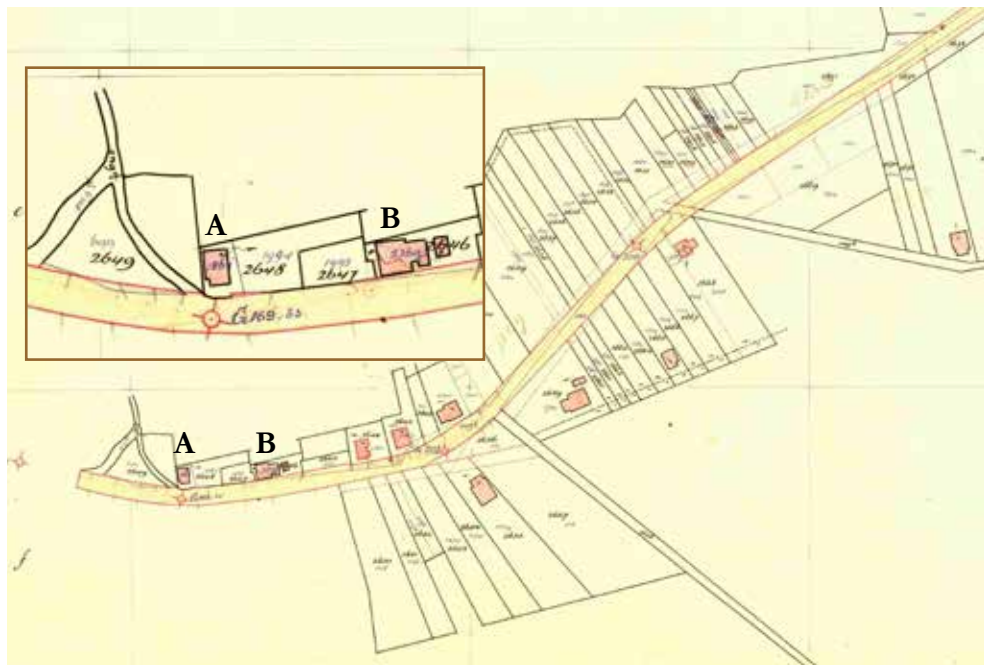
In 1943 kocht buurman Roelof Dries (Hoofdstraat 23) van de Niederländische Grundstücksverwaltung (NGV) de percelen H713, H721 en H2648 (woning), samen groot 0.13.26 ha en ‘vrij van hypotheek’ en ‘vrij van huur’, die van Benjamin Mozes Cohen door de NGV ‘geroofd’ waren.¹⁴

11 GAB, *inv. nr. 043*.

12 *Jan Jalving (* Drouwen, 12-09-1903) was op 17 april 1946 nog geïnterneerd, toen hij voor het Tribunaal verscheen. Hij werd ervan beschuldigd een sympathiserend lid van de NSB te zijn geweest. Jalving gaf te kennen dat hij dit lidmaatschap was aangegaan om zijn radio te behouden. Zijn verdediger mr. H.E. Pelinck zei dat er hier ‘weer sprake was van een radio-lid’. Hij zei verder dat Jalving geen verstand van politiek had en verzocht het Tribunaal om Jalving in vrijheid te stellen, hetgeen door het Tribunaal werd afgewezen. (Uit Provinciale Drentsche en Asser Courant (PDAC), 18-04-1946.*

13 PDAC, 02-05-1946.

14 *Het door Cohen eerder verkregen onroerend goed wordt vermeld in Hyp4, deel 1165, nummer 4 (H713) en Hyp4, deel 1411, nummer 15 (H721 en H2648).*

De kadastrale situatie in 1923-1925. Bij A is het kadastrale perceel van Benjamin Mozes Cohen getekend en bij B het kadastrale perceel van Roelof Dries.

Roelof Dries tekende op 24 maart 1943 de voorlopige koopovereenkomst met de NGV voor de aankoop van de onroerende goederen van Benjamin Cohen. De definitieve koopovereenkomst en de bijbehorende akte¹⁵ werden op 21 juni 1943 getekend.

In de overeenkomsten en akten werd niet opgenomen, dat het onroerend goed van Cohen nog bezwaard was met een hypothecaire schuld van f. 150,00, welk geld Cohen van Eli van Oosten uit Assen had geleend.

De definitieve koopdatum was 1 juni 1943. Op 22 januari 1944 werd de overschrijving van het bezit in het kadaster opgetekend.

Dries moest voor het bezit van Benjamin Cohen f. 1.200,- aan de NGV betalen. Hij deed een aanbetaling van f. 637,83; de verkoopkosten waren f. 36,- en de omzetbelasting bedroeg f. 0,72. Of en wanneer Dries het resterende bedrag ad f. 600,00 betaalde, hebben wij niet kunnen vinden.

De akte werd op 21 juni 1943 bij notaris Adolf Grutterink in Borger getekend. Als getuigen waren aanwezig Klaas Hendrik Hartman, administrateur, wonende te Nieuwolda, handelende voor Dirk Hidde de Vries van de ANBO, gerechtigde van het overgenomen onroerend goed van Benjamin Cohen, koopman te Drouwen en Roelof Dries, landbouwer en caféhouder te Drouwen (D 4), de koper. Ruim een week voor het passeren van de akte verhuurde Dries de woning aan

¹⁵ Hyp4, deel 1681, nummer 107, 21 juni 1943.

Roelof Scholtmeijer. Vanaf 10 juni 1943 woonde Roelof Scholtmeijer tot zijn overlijden op 23 augustus 1984 in de voormalige woning van Cohen. Vanaf 21 juni 1943 was Roelof Dries de eigenaar van de woning. Er is geen document te vinden dat de gemeente namens de ANBO de woning tussen 10 en 21 juni 1943 aan Scholtmeijer verhuurde. Het lijkt erop dat de woning door Dries in deze periode en na 21 juni 1943 aan Scholtmeijer werd verhuurd. Op 18 mei 1949 verkocht Dries de woning aan Scholtmeijer.

In het vermogensdossier van Benjamin Mozes Cohen is geen exploitatie-saldo opgenomen van de verhuur van de woning door Dries aan Scholtmeijer. De onderhoudskosten van de woning zouden even hoog zijn geweest als de huurinkomsten.¹⁶

5. Rechtsherstel en verkoop woning

Huis en bouwland

Op 5 november 1948¹⁷ verschijnen voor notaris Gerrit Grutterink te Borger de volgende getuigen:

- Koop Warringa, notarisklerk wonende te Borger, als lasthebber van:
  - 1- Meinhard Jacob Gans (1890-1960), wonende te Assen, bewindvoerder over het vermogen van Benjamin Mozes Cohen, destijds koopman en wonende te Drouwen, als zodanig in maart 1948 aangesteld door het Nederlands Beheersinstituut vertegenwoordiging Assen;
  - 2- Hendrik Stravers, wonende te Doorn als hoofd van de Afdeling Bijzondere Beheren van het Nederlands Beheersinstituut ten behoeve van de Staat der Nederlanden het beheer voerende over het vermogen van de NGV;
  - 3- Jannes Kuiper, notarisklerk, wonende te Assen in de hoedanigheid van bewindvoerder over het vermogen van Eli van Oosten (Assen, 24-06-1877 - Auschwitz, 05-10-1942), manufacturier, Rembrandtstraat 21, Assen, aangesteld door het Nederlands Beheersinstituut, vertegenwoordiging Assen en
- Roelof Dries, landbouwer en caféhouder wonende te Drouwen.

De NGV had in 1943 aan Roelof Dries een huis met bouwland te Drouwen sectie H, nummers 713, 721 en 2648, samen groot 0.13.26 ha voor f. 1.200,- verkocht.¹⁸ De percelen zouden vrij van hypotheek zijn geweest, hetgeen niet juist was. Het bedrag was door Roelof Dries aan de NGV voldaan.

De comparanten Warringa, als lasthebber van Gans, en Roelof Dries verklaren tot rechtsherstel te willen overgaan van voornoemd onroerend goed en wel in voege als volgt:

- In afwijking van het bepaalde bij artikel 10 van het Besluit Rechtsherstel (*Staats-*

¹⁶ Hyp4, deel 1681, nummer 107, akte d.d. 21-06-1943, notaris Adolf Grutterink te Borger.
Hyp4, deel 1780, nummer 89, akte d.d. 18-05-1949, notaris Gerrit Grutterink te Borger.

¹⁷ Hyp4, deel 1758, nummer 131, 05-11-1948.

¹⁸ Hyp4, deel 1681, nummer 107, 1943.

blad, E100) blijft de eigendom van voormeld onroerend goed bij de comparant Dries.

- De comparant Warringa verklaart, als lasthebber van Gans, genoemd onroerend goed zo nodig over te dragen aan de comparant Dries, die dit vastgoed zo nodig in overdracht aanneemt, zullende door de overschrijving, door akte in de openbare registers ten hypotheekkantore.
- De comparant Dries betaalt aan de lastgever Gans van de comparant Warringa een bedrag van f. 540,00.
- Comparanten verklaren dat voormelde door Dries te betalen bedragen van f. 540,00 en f. 150,00, door hen zijn betaald. Alle geschillen waren nu opgelost.¹⁹

In 1949 verkocht Roelof Dries aan Roelof Scholtmeijer voor een bedrag van f. 2.000,00 de percelen H713 (groot 0,56 are), H721 en H2648 (samen 12,70 are). Scholtmeijer woonde na de aankoop in de woning van de familie Cohen op het adres Hoofdstraat 21.²⁰

Vanaf 10 juni 1943 tot zijn overlijden op 23 augustus 1984 woonde Roelof Scholtmeijer in de voormalige woning van Benjamin Mozes Cohen.

6. Vermogensbeheer

Bewindvoerder

Met ingang van 15 januari 1946 werd kandidaat-notaris Gerrit Grutterink uit Borger op grond van artikel 85 van het Koninklijk Besluit E100 tot bewindvoerder over het vermogen van Benjamin Mozes Cohen benoemd. Het vermogen van Cohen bestond uit onroerend goed: bouwland met de perceelnummers H713 en H721 en huis, perceelnummer H2648. In 1943 was dit onroerend goed voor f. 1.200,00 door Roelof Dries gekocht. Het onroerend goed was na de oorlog bezwaard met een hypothecaire lening van f. 182,00 van de vermiste joodse ondernemer Eli van Oosten uit Assen. Het vermogen van Cohen werd op 31 januari 1946 geschat op f. 1.018,00. Eind 1946 was het vermogen hetzelfde.²¹

Eind maart 1946 kreeg de NBI-afdeling in Assen een brief van de Adviescommissie Rechtsherstel en Beheer te Groningen, waarin stond dat de commissie had vastgesteld dat het onroerend goed op het adres D42 te Drouwen aan Benjamin Mozes Cohen toebehoorde. De NBI te Assen stuurde daarop een brief aan Grutterink, waarin men hem vroeg als bewindvoerder van Cohen op korte termijn rechtsherstel aan te vragen.²²

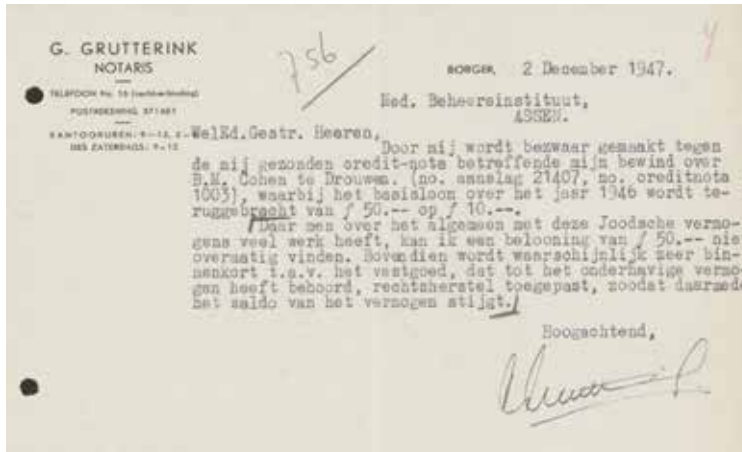
Met ingang van 1 maart 1948 werd schoenhandelaar Meinhard J. Gans uit Assen als bewindvoerder benoemd en werd notaris Gerrit Grutterink als bewindvoerder ontslagen. Grutterink zou in 1948 als onpartijdige de akte van rechtsherstel opstellen,

¹⁹ *Hyp4, deel 1758, nummer 130, 1948.*

²⁰ *Hyp4, deel 1780, nummer 89, 1949.*

²¹ *Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nummers 83, 103 en 173.*

²² *Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nr. 143.*

Het briefje van Grutterink, waarin hij vraagt om een hogere beloning vanwege het vele werk en dat het vermogen van Cohen na rechtsherstel zal toenemen. (Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nummer 139.)

waardoor het niet gewenst was dat hij op dat moment ook bewindvoerder zou zijn. De laatste bewindvoerder over Cohens vermogen was de Stichting Bewindvoering Afwezigen 's Gravenhage, welke bij beschikking van de Arrondissementsrechtbank te Assen, Kamer van Burgerlijke Zaken, op 21 januari 1956 was benoemd.²³

Beloning

In het dossier bevinden zich van het jaar 1947 veertien documenten over 'de beloning' van Grutterink als bewindvoerder. Aanvankelijk was deze vastgesteld op een bedrag van f. 50,00 per jaar op basis van een geschat vermogen van Cohen van f. 1.000,00. Toen de NBI eind 1947 de beloning van Grutterink wilde terugbrengen naar f. 10,00 maakte Grutterink daar bezwaar tegen. In een brief aan de NBI schreef hij: 'Daar men over het algemeen met deze Joodse vermogens veel werk heeft, kan ik een beloning van f. 50,00 niet overmatig vinden. Bovendien wordt waarschijnlijk zeer binnenkort t.a.v. het vastgoed, dat tot het onderhavige vermogen heeft behoord, rechtsherstel toegepast, zodat daarmede het saldo van het vermogen stijgt'. De NBI kan dit billijken, zodat het basisloon weer op f. 50,00 wordt gebracht.²⁴

Financiële verslagen van Gerrit Grutterink

Uit twee ongedateerde documenten van bewindvoerder Gerrit Grutterink, opgemaakt voor 1 maart 1948, blijkt dat hij er aanvankelijk van uitging dat het pand van Cohen bezwaard was met een hypotheek van f. 182,00. Grutterink had voor het opstellen van dit document de verkoopakte, welke zijn vader in 1943 had opgemaakt bij de verkoop van het onroerend goed door de ANBO aan Roelof

23 Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nummers 018, 019, 081, 082 en 089.

24 Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nummers 97-100, 138-142, 168-172, 176.

25 Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nummers 174-175.

Dries niet ingezien, anders had hij toen al kunnen vaststellen dat het vermogen van Cohen veel lager was, dan waarvan hij uitging.²⁵

Toen Gerrit Grutterink vervolgens in verband met het beëindigen van zijn bewindvoering een financieel verslag en een eindbalans moest opmaken, kwam hij met een correcte verslaggeving.

Uit het financieel verslag van Grutterink over de periode 15 januari 1945 tot 1 maart 1948 bleek dat er alleen een uitgave van f. 9,00 voor een advertentie in de *Asser Courant* was. Verder hadden de uitgaven betrekking op beloningen voor Grutterink als bewindvoerder. In het verslag werd een schuld van f. 89,00 aan beloningen voor Grutterink opgenomen.

Volgend op het financieel verslag werd de eindbalans in het document opgenomen. Het onroerend goed werd in de eindbalans opgenomen met het bedrag van f. 1.200,00 dat Roelof Dries in 1943 had betaald. Ook werden de twee hypotheccaire schulden van Cohen vermeld, een bedrag van f. 150,00 aan Eli van Oosten te Assen en een bedrag van f. 260,00 aan de nabestaanden van Hendrik Beuving, voormalig gemeenteopzichter van Borger.

Verder werd in de eindbalans de schuld aan notaris Gerrit Grutterink vermeld, zodat het vermogen van Benjamin Mozes Cohen in mei 1948 f. 701,00 bedroeg.²⁶

Akte van rechtherstel

In mei 1948 maakte notaris Gerrit Grutterink een concept rechtsherstel voor een minnelijke schikking tussen de verschillende bewindvoerders en de oorlogskoper Roelof Dries, landbouwer en caféhouder in Drouwen. Hij liet eerst de situatie in 1943 beschrijven, toen Dries de woning van Benjamin Mozes Cohen van de ANBO kocht.

Het onroerend goed van Cohen was toen bezwaard met twee hypotheeken, te weten van

- 1- Hendrik Beuving, voormalig gemeentearchitect in Borger, een lening van f. 260,00 plus f. 56,29 rente, tezamen f. 316,29; bij de aankoop van de woning in 1943 werd dit bedrag aan de erven van Hendrik Beuving betaald.
- 2- Eli van Oosten, f. 150,00 plus f. 21,92, tezamen f. 171,92. Dit bedrag is vermoedelijk niet op de LiRo-rekening van Eli van Oosten gestort, maar op de rekening van de NGV. Bij het rechtsherstel in 1948 kon Dries dit bedrag bij de NGV terugvorderen.

De bedragen voor de hiervoor genoemde leningen werden door Roelof Dries in 1943 betaald.

Aan de NGV betaalde Dries verder de koopsom, f. 601,10, plus provisie f. 81,91, tezamen f. 683,01. Dit bedrag werd ook in de boeken van de NGV verantwoord. Verder moest Dries nog provisiekosten voor de aflossing van de hypotheeken betalen, f. 10,08 en aan notariskosten f. 18,70, tezamen f. 1.200,00.

26 *Het document bevindt zich in het dossier van Nijveen, Simon Jonas, 2.09.16.11 - 137415 - nummer 153, mei 1948.*

In zijn voorstel voor de minnelijke schikking ging Grutterink uit van het bedrag van f. 1.200,00 dat Roelof Dries in 1943 had betaald. Hierbij werd bepaald dat Dries aan (de erven van) Benjamin Mozes Cohen f. 540,00 en f. 150,00 aan de bewindvoerder van Eli van Oosten zou betalen. In ruil hiervoor kreeg Dries de vorderingen op de NGV van f. 601,10 (de koopsom die Dries aan NGV had betaald) en van f. 150,00 (de hypothecaire lening van Eli van Oosten die door Dries aan NGV was betaald).

Daarmee was alles wat in 1943 was afgesproken en betaald teruggedraaid.

Roelof Dries kon de bedragen van de kosten van de provisie van de ANBO, f. 81,91 (op koopsom) en f. 10,08 (op de lening) en de notariskosten, f. 18,70, niet terugvorderen.

Ook werd bepaald dat er geen exploitatiesaldo over de verhuurperiode van de woning was. De huurinkomsten werden tegen de kosten van het onderhoud, belastingen en dergelijke weggestreept. De kosten voor de akte van rechtsherstel werd door de bewindvoerder van Benjamin Mozes Cohen uit diens vermogen betaald. Het concept van Grutterink ging naar de verschillende partijen en kreeg de instemming van hen.

Een half jaar later, op 5 november 1948, werd op het kantoor van notaris Grutterink de akte van rechtsherstel ondertekend.²⁷

In het NBI-dossier van Cohen bevindt zich onder nummer 121 het document, waarin Hendrik Stravers, hoofd Afdeling Bijzondere Beheren van de NBI, Koop Warringa, notarisklerk op het kantoor van Grutterink, machtigt voor de NBI, welke het beheer over de NGV voerde, op te treden. In de kantlijn van het document staat met pen geschreven, dat het document op 23 oktober 1950 is ontvangen. Het document is in oktober 1948 opgesteld. In dit document werd vermeld, dat 'blijkens onder de NGV berustende administratie f. 683,01 als koopsom in ontvangst is genomen'.

In hetzelfde dossier bevindt zich onder de nummers 121 en 122 het document over de lening van Eli van Oosten uit Assen.²⁸

De aflossing welke in 1943 bij de NGV werd gedaan, werd als nietig verklaard. Van Oosten had als crediteur de vordering niet verloren. Hierdoor betaalde Roelof Dries bij de minnelijke schikking aan de bewindvoerder van Van Oosten een bedrag van f. 150,00. De vordering op de NGV voor deze lening berustte nu bij Roelof Dries. Blijkens de administratie van de NGV zou het gaan om een bedrag van f. 181,00. De hiervoor genoemde Warringa wordt door Stravers gemachtigd om ook in deze zaak voor hem op te treden.²⁹

27 *De concept-akte van Grutterink voor Cohen bevindt zich in het dossier van Nijveen, Simon Jonas, 2.09.16.11 - 137415 - nummer 153, mei 1948.*

De akte van rechtsherstel, Hyp4, deel 1758, nummer 131, 5 november 1948.

28 *E. van Oosten, Julianastraat 21 te Assen. Eli van Oosten, grossier in modeartikelen, geboren op 24 juni 1877 te Assen, zoon van Mozes van Oosten, vleeshouwer, en Eva Koch; ongehuwd, overleden op 5 oktober 1942 te Auschwitz.*

29 *Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, de nummers 121-123.*

Op briefpapier van zijn Schoen- en Sporthuis correspondeerde Gans met het NBI.

(Uit: NA, NBI, Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nummer 084)

Erfgenamen

Op 7 februari 1949 vroeg Levie Serlui (1896-1974) uit Amsterdam aan accountantsbureau A.J.M. van den Elshout te Assen inlichtingen te verzamelen over het vermogen van zijn oom Benjamin Mozes Cohen. Na ontvangst van het verzoek van Serlui legde het accountantsbureau het verzoek bij notariskantoor Grutterink. Per omgaande stuurde Grutterink Van den Elshout zijn financieel verslag en de eindbalans over de periode (15 januari 1946 tot 1 maart 1948) dat hij bewindvoerder was (zie bladzijden 21-22). De brief van Serlui aan Van den Elshout en de brief van de accountant aan Grutterink zitten niet in het vermogensdossier. Het is dan ook niet bekend of Serlui zijn verzoek aan Van den Elshout als 'erfgenaar' heeft gedaan.³⁰

Vermogen in 1950

Op 31 januari 1950 vermeldde bewindvoerder M.J. Gans, dat er op 31 januari 1946 een vordering op het rechtsherstel van Benjamin Mozes Cohen was van f. 1.018,00. Op de balans per 1 november 1950 heeft bewindvoerder Meinhard Gans de resultaten van de akte van rechtsherstel verwerkt. Van de ontvangen f. 540,00 heeft hij de schuld aan G. Grutterink voor het bewind van de nalatenschap van Cohen, f. 89,00, kennelijk betaald, want op de balans wordt een bedrag van f. 451,00 als zijnde het vermogen van Cohen vermeld.

De kosten voor de akte van rechtsherstel, welke voor rekening van Cohen kwamen, zijn nog niet verrekend.³¹

Het saldo op de balans van het vermogen van Cohen per 1 november 1951 bedroeg f. 444,58.³² In april 1956 ontving het NBI een uitkering van f. 92,96 van de NGV.³³

30 Zie ook dossier van Nijveen, Simon Jonas, 2.09.16.11 - 137415 - no. 153, mei 1948.

31 Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, de nummers 102, 108, 109 en 144.

32 Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, de nummers 101, 110, 111 en 177.

33 Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, de nummers 158-159.

Naam: Cohen
 Voornam: Benjamin Mozes
 Geb. plaats en datum: Borger, 16-8-74 16-8-74
 Laatste bekend adres: Drouwen D 42
 Gehuwd (gevenst) met: *Wed. Cohen 19-10-42*
 Geb. plaats en datum: *Constance: 21-10-1942*
te Auschwitz

Ik wens U verzoeken zij ontrent een eventuele nadere inlichtingen te verschaffen door aantekening op hierbijgevoegd duplicaat.

Het Nederlandsche Beheersinstituut
 Vertegenwoordiging "Drenthe"
 te Groningen

12-11-1949
 (577-d.02)

In november 1949 stuurde de NBI-afdeling Drenthe gegevens op naar het Rode Kruis over het transport en het overlijden van Benjamin Mozes Cohen. Men vroeg om een bevestiging van de data. (Uit: NA, NBI, Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nummer 084)

Vermogen in 1957

Op 1 augustus 1957 werd een overzicht van liquide middelen gepubliceerd met:

- overname van credit saldo f. 445,71;
- ontvangsten van NGV en LVVS f. 260,03;
- onkosten f. 9,45;
- Totaal f. 696,29.

De optelsom van bovenvermelde bedragen is f. 715,90. Een verklaring vor het verschil, f. 18,90, hebben wij niet kunnen vinden.

Op 31 juli 1957 werd het bedrag naar notaris J. van Hasselt overgemaakt, minus 1/10 gedeelte. Hij behartigde de belangen van de erfgenamen van Benjamin Mozes Cohen.³⁴

Data van overlijden

Begin november 1949 vroeg de NBI-afdeling Drenthe aan het Rode Kruis om nadere inlichtingen omtrent B.M. Cohen, gedeporteerd op 19 oktober 1942. Hij zou op 21 of 22 oktober 1942 te Auschwitz zijn overleden. Uit een stempel op de brief blijkt dat het Rode Kruis op 12 november 1949 deze brief heeft ontvangen.³⁵

In 1950 werden in de *Nederlandsche Staatscourant* door het Ministerie van Justitie krachtens het bepaalde in artikel 2 van de Wet van 2 juni 1949 (*Staatsblad*, no. J227) de overlijdens van Benjamin Mozes Cohen en zijn echtgenote Naatje

³⁴ *Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, de nummers 027-032, 114. Op de achterzijde van de documenten 027-030 staat getypt: 'Wij hebben een onderzoek ingesteld als bedoeld in de brief No 16.50 d.d. 3 juli 1951 van de C.A.D. aan de NBI. Ons is van het bestaan van bezwaren tegen vorenstaande specificatie ad f. 696,29 niet gebleken. Voor de betekenis van deze verklaring verwijzen wij naar onze brief d.d. 25-07-1951 aan de C.A.D. Accountantskantoor Moret & De Jong, 's-Gravenhage, 22 juli 1957.'* Genoemde brieven bevinden zich niet in het vermogensdossier van Benjamin Mozes Cohen. Het kantoor van notaris van J. van Hasselt was in 1957 op het adres Keizersgracht 702 te Amsterdam gevestigd.

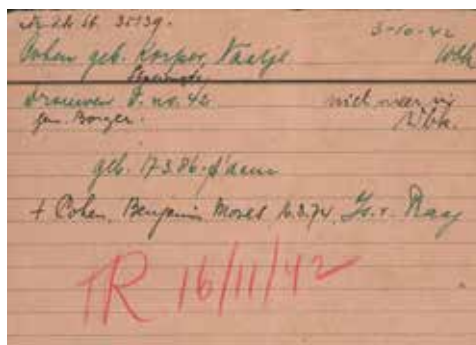
³⁵ *Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, de nummers 084-085.*

Uit: *Nederlandsche Staatscourant*, 15 september 1950

61770 COHEN, Benjamin Mozes, 16 Aug. 1874, Borger. Won. Borger. † 22 Oct. 1942, O.

Uit: *Nederlandsche Staatscourant*, 19 april 1950

67729 KORPER, Naatje, 17 Maart 1886, Asd. Won. Borger. † 19 Oct. 1942, O., lg Cohen, B. M.

De kaarten van Benjamin Mozes Cohen en Naatje Korper uit de cartotheek van de Joodsche Raad. De datum van transport op de kaart van Naatje Korper 16/11/42 moet zijn 16/10/1942. (Uit: www.oorlogsbronnen.nl)

Korper gepubliceerd. Op 14 september 1950 werd het overlijden van Benjamin Mozes Cohen op 22 oktober 1942 in Auschwitz gepubliceerd. Drie maanden later, 15 december 1950, werd in de burgerlijke stand van de gemeente Borger het overlijden van Benjamin Mozes Cohen opgenomen. Op 12 oktober 1950 werd in de *Nederlandsche Staatscourant* het overlijden van Naatje Korper op 19 oktober 1942 te Auschwitz vermeld. Op 15 januari 1951 werd haar overlijden in de burgerlijke stand van de gemeente Borger opgenomen.

Op 16 oktober 1942 was Naatje Cohen-Korper op transport geplaatst naar Auschwitz, waar zij bij aankomst op 19 oktober 1942 zou zijn vermoord. Vermoedelijk verbleef Benjamin Cohen op 16 oktober 1942 in een ziekenhuisbarak in Durchgangslager Westerbork. Men kende hem in Borger als een lichamelijk erg zwakke man.³⁶

Hij werd op maandag 19 oktober 1942 op transport naar Auschwitz geplaatst, waar hij op 22 oktober 1942 zou zijn vermoord.³⁷

De aanname dat hij drie dagen later was vermoord had als gevolg dat hij erfplater werd en dat zijn familie de erfgenaam was.

36 Baas, T., 'De voormalige joodse gemeenschap in de gemeente Borger', in: *De Zwerfsteen*, 1987, nr. 4, blz. 33.

37 Informatie van José Martin, Herinneringscentrum kamp Westerbork.

NA, NBI, Benjamin Mozes Cohen - inventarisnummer 2.09.16.03 – 55130, nr. 064.

Baas, T., 'De voormalige joodse gemeenschap in de gemeente Borger', in: *De Zwerfsteen*, 1987-04, blz. 33.

Onwerkelijke documenten zijn het, de Justitiedossiers van al die Joodse slachtoffers, doodverklaard door reconstructie. Wie na de oorlog niet terugkeerde, was wettelijk gezien vermist, een onduidelijke status die grote juridische gevolgen had: erfenissen werden niet afgehandeld, levensverzekeringen niet uitgekeerd, achterblijvers konden niet hertrouwen. Een speciale commissie van het ministerie van Justitie moest aan die onduidelijkheid een einde maken. Tussen 1949 en 1962 werd van iedere joodse vermiste het lot uitgezocht. De commissie werd daarbij geholpen door het Informatiebureau van het Nederlandse Rode Kruis dat alle 93 transporten uit Westerbork analyseerde en aan de hand van getuigenverklaringen, kampregisters en andere gegevens vastlegde wat er met de gedeporteerden moest zijn gebeurd. Een graf ontbrak, de Justitiecommissie kon slechts bij benadering een overlijdensdatum vaststellen. Week na week werden in de *Nederlandsche Staatscourant* lange lijsten met aangiften van overlijden gepubliceerd. Was er na drie maanden geen reactie, dan werd bij de burgerlijke stand een akte opgemaakt.

Met de officiële vaststelling van het overlijden van het echtpaar kwam ook een einde aan de bewindvoering van Gans.

Eind 1951 werd Meinhard Gans van zijn functie als bewindvoerder van het vermogen van Benjamin Mozes Cohen ontheven. Hij werd per brief van 19 december 1951 verzocht het kassaldo, ad. f. 451,00, op de Incassobank van de NBI in Den Haag te storten. Met dit laatste was Gans het niet eens.

Een paar dagen later, 22 december 1951, schreef Gans een brief aan de NBI, dat hij niet voornemens was om het geld van Cohen naar de Incassobank van de NBI over te maken.

Nu het bewind was opgeheven door het bericht dat de afwezige, Benjamin Mozes Cohen, was overleden, had naar zijn mening het NBI geen bemoeienis meer over het vermogen van Cohen.

Zijns inziens moest het vermogen aan de erfgenamen worden uitgekeerd en als deze niet bekend waren aan de boedelnotaris.

Naar aanleiding van het schrijven van Gans zond ambtenaar Hayer van de NBI-vertegenwoordiging in Groningen Gans een brief, waarin hij in vriendelijke bewoordingen uitlegde, dat Gans het geld toch op de rekening van de NBI moest storten. Hayer schreef hem, wanneer er in het geheel geen erfgenamen waren, dan het vermogen aan de Staat verviel en de NBI er wel degelijk bemoeienis mee had. Het vermogen werd dan voorlopig door het bureau Den Haag van de NBI beheerd als afkomstig van onbekende eigenaren en zou uiteindelijk in de consignatiekas worden gestort. Dat was wettelijk geregeld.

Daar Gans in de laatste vermogensopstelling van Cohen had vermeld dat er geen erfgenamen aanwezig waren, was hij verzocht het kassaldo te storten op rekening van de Incassobank.

Per omgaande reageerde Gans op het schrijven van Hayer. Hij beriep zich, na ingewonnen advies, op artikel 880, lid 3 van het Burgerlijk Wetboek, waarin werd

vermeld dat wanneer er geen erfgenamen zijn er rekening en verantwoording aan de Staat moeten worden afgelegd, waarbij de Staat zich tevoren in het bezit van de nalatenschap moet stellen. Gans meende dat op grond van de ingewonnen adviezen hij geen afgifte van de kassaldi hoefde te doen, waarbij hij nog wel een slag om de arm hield: ‘... tenzij u mij aantoot en meedeelt op grond van welke bepaling ik tot deze afgifte verplicht ben.’

In een volgende brief van de NBI complimenteert deze Gans allereerst met zijn betoog, maar dan haalt men zijn standpunt onderuit door hem erop te wijzen ‘dat een bijzondere wet altijd prevaleert boven een algemene wet, zodat de bepalingen in het BW moeten wijken voor de bepalingen van het KB, E-100’. En art. 100 punt 3 luidt als volgt: ‘een ieder, die een zaak, als bedoeld in het eerste lid, vindt of onder zich heeft, is verplicht deze in te leveren bij de Raad voor het Rechts-herstel, die hem daarvoor een ontvangstbewijs zal geven.’ Gans kon niets anders doen dan het saldo, ad. f. 445,71, over te maken naar de NBI, wat op 14 maart 1952 gebeurde. Het geld werd op een rekening ‘gelden afweziggen’ gestort, waarbij op 18 maart 1952 ‘erfgenamen onbekend’ werd vermeld.³⁸

Erfgenamen

Op 21 januari 1953 schreef Van den Elshout aan Levie Serlui (1896-1974), oomzegger van Benjamin Mozes Cohen, dat nog niet bekend is wie de erfgenamen van Cohen zijn en dat het vermogen door Grutterink zou worden beheerd. Dat laatste was onjuist, zoals hierboven is beschreven. Het geld was in maart 1952 op de rekening ‘gelden afweziggen’ van de NBI gestort.³⁹

Levie Serlui schakelde daarop het accountantskantoor Ph. Vos, filialen in Amsterdam (Fr. van Mierisstraat 59) en Hoogeveen in om verder onderzoek te doen naar het vermogen van zijn oom en wat de bewindvoerders en notaris Grutterink zoal hadden gedaan. Serlui was al begonnen met een dossier aan te leggen en had deze stukken aan het accountantsbureau gegeven. Serlui had voor het kantoor van Vos gekozen, omdat dit kantoor ervaring had met onderzoek naar beheer van joodse vermogens. Directe aanleiding zal het schrijven van Van den Elshout van 21 januari 1953 zijn geweest.

Op 30 januari 1953 vroeg accountant Ph. Vos in een schrijven aan notaris Grutterink, waarom nog niet was vastgesteld wie de erfgenamen van Benjamin Mozes Cohen waren om er vervolgens eufemistisch aan toe te voegen: ‘met welke moeilijkheden had u te kampen’. Om daarna zakelijk te informeren, waar de boedel zich bevond en de vraag om inzage in de akte van verkoop van de onroerende goederen aan ‘de heer Dries’ en wat de redenen voor de verkoop waren. Na ontvangst van de brief van Vos antwoordde Grutterink nog dezelfde dag de boedel Cohen niet door hem werd behandeld. Op de voor Vos c.q. Serlui zo belangrijke

38 *Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, de nummers 80, 88, 94, 95, 106, 131, 132, 133, 134, 135 en 167.*

39 *Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nummer 164.*

vragen, waarom de erfgenamen nog niet zijn vastgesteld en wat de problemen waren bij het vinden van de erfgenamen gaat hij niet in. Wel merkte hij nog op dat bewindvoerder Gans hem graag als ‘boedelnotaris’ (zie bladzijde 32) had gezien. Naar aanleiding van het antwoord van Grutterink dat hij de zaak niet behandelde, schreef Vos een brief aan de NBI-kantoor in Arnhem, waar het dossier van Cohen zou liggen. Het kantoor in Arnhem liet Vos weten, dat zij ‘tot onze spijt U de verlangde gegevens niet kan verstrekken, daar het desbetreffende dossier door de ex-vertegenwoordiging Groningen, als reeds afgedaan, ter opslag werd afgezonden’. Wel kon men Vos het dossiernummer geven: 2040. Vos schreef vervolgens op 26 februari 1953 een brief naar het hoofdkantoor van de NBI in Den Haag met de vraag inzage te krijgen in het dossier 2040, opdat wij ten behoeve van onze cliënt de verdere nodige stappen kunnen doen om tot afwikkeling van de onderhavige boedel te geraken.’

Op 10 maart 1953 verstuurde de afdeling Beheer Nalatenschappen van de NBI een antwoord op de brief van Ph. Vos. Als eerste noemde men de bewindvoerders, eerst Gerrit Grutterink, daarna Meinhard Gans. Verder schreef men dat het vermogen van Cohen alleen uit zijn onroerend goed bestond. Wat de reden voor de verkoop tijdens de periode van het bewind van Grutterink was, was de afdeling niet bekend. Ook was deze afdeling van de NBI niet in het bezit van de akte van verkoop. Tot slot schreef men Vos dat het beheer van Gans per 22 december 1951 was beëindigd en dat op dat moment geen erfgenamen bekend waren. Het saldo van het vermogen, f. 445,71, was overgemaakt naar een rekening van de NBI. En als afsluiter: ‘Mocht uw cliënt aanspraak maken op deze nalatenschap of een gedeelte ervan, dan graag een verklaring van erfrecht.’⁴⁰

Beheer

In het kader van rechtsherstel werd de afdeling Beheer opgericht, waarvan het Nederlands Beheersinstituut (NBI) deel uitmaakte. Men voerde onder andere het bewind over vermogens van ‘afwezigen’. In de praktijk waren dat veelal gedeporteerde en (nog) niet teruggekeerde joden. ‘Bewind’ werd gevoerd over het vermogen van afwezigen dat, althans niet direct, aan de Staat zou vervallen. De bewindvoerder werd benoemd en ontslagen door de NBI, maar opereerde zelfstandig en was persoonlijk aansprakelijk. De taak van de NBI bestond uit het vorderen van een summiererekening en verantwoording.⁴¹

40 *Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, de nummers 156-157, 161-162 en 164-166.*

41 *Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nummer 155. Aalders, Beroid, blz. 54-55.*

Bij de brief van de NBI van 10 maart 1953 zijn wel enige kanttekeningen te plaatsen. In de eerste plaats had de NBI, afdeling Assen, eind maart 1946 naar aanleiding van een brief van de Adviescommissie Rechtsherstel en Beheer te Groningen, er bij Grutterink op aangedrongen om op korte termijn rechtsherstel aan te vragen. Het verzoek op een ‘spoedig’ rechtsherstel kwam dus van de NBI. Verder was Hendrik Stravers, hoofd van de Afdeling Bijzondere Beheren en voor de NBI het beheer voerend over het vermogen van de NGV, niet alleen op de hoogte van het rechtsherstel van 1948, maar ook bij de te maken afspraken in de akte van rechtsherstel (zie bladzijde 24).⁴²

Vos bleef in deze periode vasthouden aan zijn wens het dossier van Cohen in te zien. Hij kreeg hiervoor een schriftelijke volmacht van Marchien Serlui-Cohen, de zuster van Benjamin Mozes Cohen en de moeder van Levie Serlui. Hij kon het dossier inzien op het bureau van de NBI op het adres Riouwstraat 191 in Den Haag.⁴³

Begin februari 1949 was Grutterink op de hoogte van het feit dat Levie Serlui als mogelijk erfgenaam onderzoek deed naar het vermogen van Benjamin Cohen. Het is de vraag of hij of accountant Van den Elshout dit heeft doorgegeven aan bewindvoerder Gans. Uit de correspondentie van Gans uit de periode 1949 tot 18 maart 1953 in het vermogensdossier van Cohen bleek niet dat hij op de hoogte was van een mogelijke erfgenaam.⁴⁴

Op 25 maart 1953 stuurde Vos opnieuw een brief naar de NBI. Ditmaal met acht bijlagen, brieven van de gevoerde correspondentie. Nogmaals wordt gevraagd om nadere gegevens omtrent het gevoerde beleid, alsook inzage in de akte van verkoop van het onroerend goed en waarom het noodzakelijk was dit te verkopen.⁴⁵

Op 30 maart 1953 antwoordde Van den Elshout namens bewindvoerder Gans dat hij geen akte van verkoop [hier wordt de akte van rechtsherstel bedoeld] heeft en dat hij niet weet, waarom deze heeft plaatsgehad, omdat het buiten zijn bewindsperiode heeft plaatsgehad. Dat laatste is niet helemaal waar. Weliswaar waren de voorbereidingen voor de akte van rechtsherstel voor aanvang van zijn bewindvoering begonnen, maar deze akte passeerde in de periode dat hij bewindvoerder was. Verder schreef Van den Elshout dat Gans na beëindiging van zijn bewind het saldo aan de NBI had overgemaakt.⁴⁶

In een brief van 1 april 1953 aan de NBI was de toonzetting in de brief van het accountantsbureau harder. Allereerst werd opgemerkt dat notaris Grutterink, bewindvoerder Gans en accountant Van den Elshout al vanaf 1948 op de hoogte

42 *Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nrs. 121-123, 143.*

43 *Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nr. 49.*

44 *Ibidem.*

45 *Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nr. 156.*

46 *Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nr. 155.*

De brief van het NBI van 22 oktober 1954 aan de secretarie van de gemeente Borger met de vraag of er erfgenamen zijn. Op 23 oktober 1953 antwoordt de secretaris dat bij hen geen nakomelingen bekend zijn. (Uit: NA, NBI, Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nummer 086)

waren van het feit dat er nog erfgenamen van Benjamin Cohen in leven waren. En dan schrijven zij: ‘We werden van het kastje naar de muur gestuurd. Niemand weet er iets van; niemand weet waarom het onroerend goed verkocht is; niemand heeft een akte. Een en ander doet bij ons het ernstige vermoeden rijzen, dat in deze iets heeft plaats gehad dat misschien niet juist geacht kan worden.’ De brief eindigt met het verzoek een onderzoek in te stellen naar de bewindvoerders.

In antwoord op deze laatste brief laat de NBI weten dat zij een onderzoek naar de bewindvoerders niet zullen toestaan. Hiervoor vermelden wij al (bladzijde 34), dat de bewindvoerder zelfstandig en voor eigen verantwoordelijkheid optrad. De taak van de NBI bestond slechts uit het vorderen van een summiere rekening en verantwoording.⁴⁷

Het accountantsbureau Vos liet in het vervolg de bewindvoerders met rust. In feite was bij het beëindigen van het bewind van Gans het beheer bij de afdeling Stichting Bewindvoering Afwezig van de NBI terechtgekomen. Hij vroeg dan ook of hij het dossier gedurende veertien dagen ter inzage kon krijgen in Amsterdam. Daarop vroeg de NBI hem op 6 mei 1953 of hij ‘gemachtigde’ van de erfgenamen was, waarop het kantoor antwoordde dat men ‘mondeling gevolmachtigde’ was van Marchien Serlui-Cohen. Men was bereid voor een schriftelijke volmacht te zorgen.⁴⁸

Op 22 oktober 1954 vroeg de NBI aan de gemeentesecretarie of bij hen de erfgenamen van Benjamin Mozes Cohen en Naatje Korper bekend waren. Dezelfde brief werd per omgaande teruggestuurd met een stempel en vermelding: ‘geen nakomelingen bekend’.⁴⁹

47 Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nummers 153-154. Aalders, Berroid, blz. 54-55.

48 Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nummers 150-152.

49 Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nummers 086-087.

Uittreksels van het overlijden van het echtpaar Cohen-Korper.

(Uit: NA, NBI, Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nummers 078-079 en 128-129)

den. 1461

Burgerlijke stand	Uittreksel
<p>Alte nr. 71/1950</p> <p>De doorhaling van een woord overgehoord.</p> <p><i>Uittreksel</i></p> <p>13 APR 56</p> <p>W 4261</p> <p>Leges f. 2,50</p> <p>3</p>	<p>Uit het register van overlijden der gemeente Borger blijkt dat ~~de~~ op tweeëntwintig oktober negen duizend tweehonderd in Odzgojn in Polen is overleden:</p> <p>ledenz: Cohen, Benjamin Mozes,</p> <p>testamenteel getuud met: Korper, Sestje.</p> <p>Voor getekend stamblad. Ongezegd afgegeven ingevolge artikel 32, lid 1, onder 8°, der wet van 1917, om te worden overgelegd aan diensz van het NEDERLANDSE BEHEERINSTITUUT.</p> <p>Borger 27 september 1955.</p> <p>De ambtenaar van de burgerlijke stand,</p> <p><i>Uittreksel</i></p>

den. 7/1951

Burgerlijke stand	Uittreksel
<p>Alte nr. 7/1951</p> <p>De doorhaling van een woord overgehoord.</p> <p><i>Uittreksel</i></p> <p>13 APR 56</p> <p>W 4261</p> <p>Leges f. 2,50</p> <p>4</p>	<p>Uit het register van overlijden der gemeente Borger blijkt dat ~~de~~ op negentien oktober negen duizend tweehonderd in Odzgojn in Polen is overleden:</p> <p>ledenz: Korper, Sestje,</p> <p>mohtgenote van :Cohen, Benjamin Mozes.</p> <p>Voor getekend stamblad. Ongezegd afgegeven ingevolge artikel 32, lid 1, onder 8°, der wet van 1917, om te worden overgelegd aan diensz van het NEDERLANDSE BEHEERINSTITUUT.</p> <p>Borger 25 november 1955.</p> <p>De ambtenaar van de burgerlijke stand,</p> <p><i>Uittreksel</i></p>

Ruim een jaar later, 25 november 1955, vroeg de NBI aan de gemeentesecretarie te Borger uittreksels van het overlijden van het echtpaar Cohen-Korper.⁵⁰

Op 2 april 1956 wordt f. 2,50 betaald aan het Min. van Justitie, Centraal Testamentenregister om na te gaan of Benjamin Mozes Cohen een testament had. Op 11 april 1956 volgde de mededeling dat er gezocht was in de periode 1 januari 1890 t/m 31 januari 1956, maar dat er geen testament van Benjamin Mozes Cohen was gevonden.⁵¹

⁵⁰ Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nummers 078-079 en 128-129.

⁵¹ Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nummers 062 en 160.

Oproeping erfgenamen en schuldeisers

De Stichting Bewindvoering Afwezigen 's-Gravenhage te 's-Gravenhage werd bij beschikking van de desbetreffende rechtbanken benoemd tot curatrice over de onbeheerde nalatenschappen van:

WAJE, SOPHIA, geboren 20-11-71, overl. 18-04-18 in Groningen, wed. van GERRIT, geboren 14-04-04.

RAMBERGER, HANDELRIJZ, geb. 12-12-94, overl. 11-12-42 te Groningen, wed. van ABRAHAM, geboren 12-05-18, overl. 20-04-41 in Groningen, en vijf kinderen: HILPERT, geb. 2-11-20.

BROEKEMA, FJIMA, geb. 12-5-76, overl. 5-2-43 te Ouwslcim, l. adr. Amsterdam, Nieuws Kerkestraat 110-II.

COHEN, BENJAMIN MOZES, geb. 16-3-74, overl. 22-10-42 te Ouwslcim, l. adr. Drouwen, D.42.

CIJRKERMAN, VILMOS, geb. 27-1-09, Ouwslcim, l. adr. te 's-Gravenhage, Jan Gubbelerstraat 10A.

GIJBERG, HERRA, geb. 20-11-01, overl. 12-1-42 te Groningen, wed. van HILBERT, geboren 1-08-58, geb. 13-10-96, overl. 27-10-92, l. adr. te Deventer, Willemsdijk 100, 22.

HOFFMEYER, JACOB N., geb. 10-7-74, overl. 11-02-42 in Groningen, l. adr. Assen, Assenstraat 110-111.

ROOSDORP, HENRIJTA, geb. 11-03-77, geb. 9-4-82 te Groningen, l. adr. te Assen, Assenstraat 110-111.

LEVI, JOHANNA HELENA HENDRIJTTJE, geb. 2-11-94, overl. 28-1-42 te Groningen, l. adr. te Assen, Assenstraat 110-111.

LEWIS, FRANK, geb. 22-12-31, overl. 8-4-42 te Assen, l. adr. te Assen, Assenstraat 110-111.

LORENTHAL, JOHNNY, geb. 20-11-04, overl. 20-8-42 te Groningen, l. adr. te Assen, Assenstraat 110-111.

NAATJE, NAATJE KATYKA, geb. 21-12-96, overl. 5-2-42 te Groningen, l. adr. te Groningen, Gildeweg 100A.

PELLEUW, KARL MORITZ FRIEDRICH, geb. 20-8-56, overl. 28-1-42 te Groningen, l. adr. te Assen, Assenstraat 110-111.

FORBES, HENRIK, geb. 20-04-21, overl. 11-12-74 te Groningen, l. adr. te Assen, Assenstraat 110-111.

ROOSDORP, HENRIJTA, geb. 11-03-77, geb. 9-4-82 te Groningen, l. adr. te Assen, Assenstraat 110-111.

WATKINSON, HENK, geb. 11-03-74, overl. 26-1-42 te Groningen, l. adr. te Assen, Assenstraat 110-111.

WILHELM, HENRIK, geb. 20-1-20, overl. 7-10-42 te Groningen, l. adr. te Assen, Assenstraat 110-111.

WILHELM, HENRIK, geb. 20-1-20, overl. 7-10-42 te Groningen, l. adr. te Assen, Assenstraat 110-111.

WILHELM, HENRIK, geb. 20-1-20, overl. 7-10-42 te Groningen, l. adr. te Assen, Assenstraat 110-111.

WILHELM, HENRIK, geb. 20-1-20, overl. 7-10-42 te Groningen, l. adr. te Assen, Assenstraat 110-111.

De Stichting, bovengenoemd, roept bij dezen op: alle eventuele erfgenamen of schuldeisers van de genoemde overledenen om zich uiterlijk 2 maanden na dagtekening van deze advertentie te wenden tot de Stichting Bewindvoering Afwezigen 's-Gravenhage te 's-Gravenhage, Koningstracht no. 95, onder overlegging van de nodige bewijsstukken.

's-Gravenhage,
STICHTING BEWINDVOERING
AFWEZIGEN 's-GRAVENHAGE
J. J. M. Senden
Bestuurder

Advertentie met oproep voor erfgenamen Benjamin Mozes Cohen in het Nieuw Israëlietisch Weekblad (NIW), 23 maart 1956

Curatrice

Begin 1956 diende het hoofdkantoor van de NBI op grond van artikel 1172 van het Burgerlijk Wetboek een verzoek bij de Officier van Justitie in Assen in om de Stichting Bewindvoering Afwezigen als curatrice voor de nalatenschap van Benjamin Cohen aan te wijzen.

In de aanvraag stond dat Benjamin Mozes Cohen en Naatje Korper beiden op 22 oktober 1942 waren overleden. Dat was niet juist, want sinds 15 januari 1951 was officieel bekend dat Naatje Korper op 19 oktober 1942 was overleden. Een andere onjuistheid in het verzoek was de opmerking dat er geen kinderen uit dit huwelijk waren.

Het saldo van de nalatenschap was op dat moment f. 445,71. Verder zou in één of twee dagbladen een advertentie worden geplaatst, waarin erfgenamen werden opgeroepen zich te melden.

Op 21 januari 1956 werd door de Arrondissementsrechtbank te Assen de Stichting Bewindvoering Afwezigen als curatrice aangesteld. De reden hiervoor was dat nog niemand zich voor de nalatenschap had gemeld en derhalve onbeheerd was. Op 7 februari 1956 werd het bedrag van f. 445,71 overgeboekt op de rekening van de Stichting Bewindvoering Afwezigen.⁵²

Erfgenamen

Op 26 maart 1956 reageerde F. Leverington-Cohen, 1ste Helmersstraat 94 te Amsterdam op de oproep in het Nieuw Israëlietisch Weekblad van 23 maart 1956, waarin erfgenamen van Benjamin Mozes Cohen werden opgeroepen zich

52 *Cohen, Benjamin op 22-10-1942 te Auschwitz vermoord; [akte 15-12-1950]; Naatje Korper op 19-10-1942 in Auschwitz vermoord. [akte 15-01-1951].*

Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 – 55130, de nummers 024-025 en 075-077.

te melden. Zij gaf in een brief aan de Stichting Bewindvoering Afwezigen een opsomming van nog in leven zijnde familieleden respectievelijk erfgenamen van Benjamin Mozes Cohen:

1- Een zuster van de overledene, weduwe Margien Serlui-Cohen, Somersstraat 44 te Antwerpen en haar nog levende kinderen (neven en nicht van de overledene):

1.1. Levie Serlui, wonende te Bussum, Irisstraat 26.

1.2. Mozes Serlui, wonende te Londen, N.W. 11 Beechcroft Av. 24 Golders-Free.

1.3. weduwe Jansje Kuliasko-Serlui te Antwerpen, Somersstraat 44.

2- Kinderen van een overleden broer, David Mozes Cohen, van de overledene (nicht en neven):

2.1. Frederika Leverington-Cohen, 1e Helmersstraat 94, Amsterdam (buiten gemeenschap van goederen gehuwd geweest met wijlen A.L.F. Leverington).

2.2. Herman Cohen, Vijzelstraat, Amsterdam.

2.3. Jozef Louis Cohen, Stadionkade 77, Amsterdam.

2.4. Kinderen van Jacoba Cohen (1903-1942), gehuwd op 12-09-1929 met Levie Kloots (ca. 1901-na 1945 ?):

2.4.1. Rachel Böhne-Kloot, Jekerstraat 112, Amsterdam.

2.4.2. Gretha Hes-Kloot, Rivierenlaan 163, Amsterdam.

Op 6 april 1956 kreeg Frederika Leverington-Cohen een antwoord op haar brief van 26 maart 1956, waarin werd meegedeeld dat de nalatenschap ongeveer f. 535,00 was. Men vroeg haar om een verklaring van erfrecht. De stichting had Levie Serlui gevraagd contact met haar op te nemen in verband met de afhandeling van de erfenis.

Op 6 en 29 oktober 1956 vroeg de Stichting Bewindvoering Afwezigen Leverington-Cohen over de nalatenschap van Benjamin Mozes Cohen contact op te nemen met Levie Serlui, haar neef.

Ook schreef men haar, dat wanneer zij binnen de gestelde termijnen geen antwoord zou sturen, dat men dan aannam dat zij afzag van aanspraken op de inboedel van Cohen en zouden de gelden naar de Inspectie der Domeinen t.g.v. de Staat der Nederlanden worden gestort.

Op 18 oktober 1956 meldde Levie Serlui (bij 1.1.) zich met de hierboven genoemde erfgenamen zijn moeder (bij 1) en zijn zus (bij 1.3.), zijn broer (1.2.) bij de stichting Bewindvoering Afwezigen.

Uit bovenstaande correspondentie lijkt het erop dat Levie Serlui en F. Leverington-Cohen geen contacten met elkaar hadden over de nalatenschap van hun oom, hoewel zij neef en nicht waren.

In antwoord op zijn brief van 18 oktober 1956 verwees de Stichting Serlui eind oktober 1956 naar zijn nicht, F. Leverington-Cohen, dochter van wijlen David Mozes Cohen, een broer van B.M. Cohen, die op 6 april 1946 een brief met een opsomming van de erfgenamen aan de stichting had geschreven.

Men had haar geadviseerd contact op te nemen met Margien Serlui-Cohen te Antwerpen, maar daarna had men niets meer van haar vernomen. De nalatenschap kon pas worden afgedragen, nadat een notaris een verklaring van erfrecht had op-

gesteld. Op verzoek van de notaris zal dan een bedrag van ongeveer f. 650,00 aan hem worden overgemaakt, zodat de voor deze boedel te maken kosten rechtstreeks door hem verrekend kunnen worden. De stichting adviseerde Serlui en andere erfgenamen eerst naar de kosten te informeren alvorens een notaris opdracht te geven de nalatenschap af te handelen. Mocht de Stichting binnen een maand na dagtekening van dit schrijven, 29 oktober 1956, geen reactie hebben ontvangen dan wordt het geld afgestort bij de Inspectie der Domeinen ten gunste van de Staat der Nederlanden.

Op 1 november 1956 antwoordde Levie Serlui dat hij zich met notaris J. van Hasselt in verbinding had gesteld om de nalatenschap af te handelen. Op 21 maart 1957 werd door de stichting Beheer Afwezigen aan Serlui gevraagd of notaris Van Hasselt al een verklaring van erfrecht had opgesteld, zo niet dan werd geadviseerd dit met spoed te laten doen.

Op 21 mei 1957 schreef Van Hasselt dat hij nog geen verklaring van erfrecht kon afgeven. Het opstellen van de verklaring van erfrecht betreffende 9/10 gedeelte van de nalatenschap was mogelijk, doch het uitzoeken van het overige 1/10 gedeelte was zo tijdrovend en kostbaar, dat het nauwelijks de moeite loonde, omdat het om een gering belang ging. Van Hasselt vroeg de NBI of ze bereid waren aan rechthebbenden het 9/10 van het totale bedrag uit te keren. Met dit laatste voorstel van de notaris ging de Stichting Beheer Afwezigen akkoord. Een tiende deel van de nalatenschap zou als een onbeheerd gedeelte bij de Inspectie der Domeinen blijven.

In maart 1958 zag het ernaar uit dat de zo vaak gevraagde verklaring van erfrecht er kwam. De NBI bevestigde bij notaris J. van Hasselt een toezegging van hem dat hij binnenkort de verklaring van erfrecht zal opsturen.⁵³

Op 23 december 1957 informeerde de Inspecteur der Domeinen bij de Stichting Beheer Afwezigen naar de onbeheerde nalatenschap van Naatje Korper, die op 19 oktober 1942 in Auschwitz was vermoord. Men wilde vernemen wie haar erfgenamen was/waren. Was het een formeel verzoek of was men niet goed op de hoogte, want het ging hier om de nalatenschap van haar echtgenoot Benjamin Mozes Cohen die een paar dagen later was vermoord.

Op 23 december 1957 antwoordde de Stichting Beheer Afwezigen aan de Inspecteur der Domeinen, dat men op een verklaring van erfrecht van notaris J. van Hasselt voor 9/10 deel wachtte.

In een brief van 31 mei 1957 had men de notaris verzocht om een verklaring van erfrecht, maar het uitzoeken van een tweetal erfgenamen (1/10 deel) vergde veel tijd en bracht veel kosten met zich mee. Eind december 1957 was nog niets van de notaris ontvangen. Men zond hem opnieuw brieven, waarin men aandrang op spoed.⁵⁴

53 *Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, de nummers 033-036, 044-046, 060-061 en 124.*

54 *Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, de nummers 125-127, 130.*

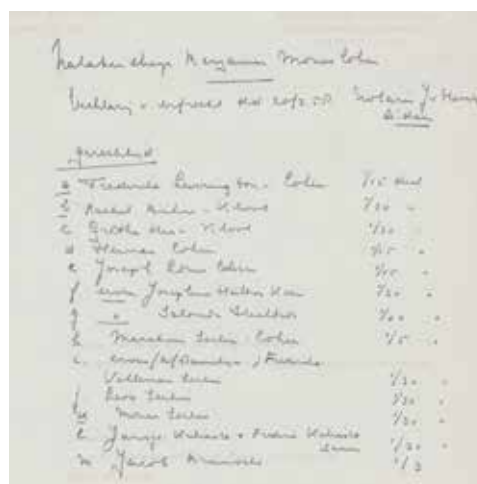
Uit deze brief van de Stichting Bewindvoering Afwezigen blijkt dat het vermogen van Naatje Korper aan haar echtgenoot is overgegaan, omdat men aannam dat Benjamin Mozes Cohen drie dagen na zijn vrouw is vermoord. De aanname is gebaseerd op het feit dat hij op de transportlijst van 19 oktober staat vermeld. (Uit: NA, NBI, Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nummer 125.)

In het antwoord werd niet vermeld dat het om de nalatenschap van Benjamin Mozes Cohen ging.

Dat gebeurde in een brief van 23 december 1957, toen aan de Inspecteur der Domeinen werd meegedeeld dat Naatje Korper op 19 oktober 1942 in Auschwitz was vermoord en haar nalatenschap naar haar man, Benjamin Mozes Cohen, was overgegaan. Hij werd op 22 oktober 1942 te Auschwitz vermoord.⁵⁵

Op een kladbriefje, gedateerd 20 maart 1953, van notaris J. van Hasselt, dat zich in het vermogensdossier van Benjamin Mozes Cohen bevond, stonden de erfgenamen van Benjamin Mozes Cohen vermeld.

Het kladbriefje van notaris Van Hasselt (Uit: NA, NBI, Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nummer 022)

⁵⁵ Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, de nummers 125-127.

Het waren de nog levende kinderen en kleinkinderen van:

1- zijn broer David Cohen (1868-1943), 10/30 deel, te weten:

1.1. dochter Frederika Leverington-Cohen (1893-1977) (1/15 deel);

1.2. zoon Herman Cohen (1906-1965) (1/15 deel);

1.3. zoon Joseph Louis Cohen (1910-1987) (1/15 deel);

1.4. en 1.5. de kleindochters van Jacoba Cohen (1903-1942) en Levie Kloot (1901-?): Rachel Böhne-Kloot (1/30 deel) en Gretha Hes-Kloot (1/30 deel);

1.6. en 1.7. en de nog afwezige erfgenamen van Dina Cohen (1896-?) en Salomon Heilbron (1894-?) en hun zoon Emanuel Heilbron (1918-?), gehuwd met Josephine Koen (1920-1943) (2/30 deel).⁵⁶

2- zijn zuster Marchien Serlui-Cohen (1871-1960) (6/30 deel) en drie kinderen en een kleinkind, te weten:

2.1. Erven/afstammelingen Frederika Velleman-Serlui (1/30 deel).⁵⁷

2.2. Zoon Levie Serlui (1/30 deel).

2.3. Mozes Serlui (1/30 deel).

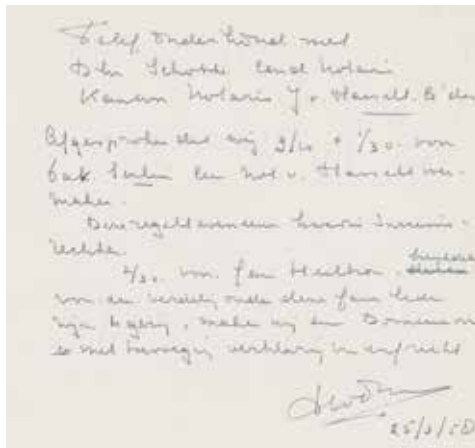
2.4. Jansje Kulasco en zoon Frederic Kulasco (1/30 deel).

3- een kleinkind van zijn zuster Minkje Cohen: Jacob Bruinvels (1940-1988) (10/30 deel).⁵⁸

Notaris J. van Hasselt wachtte in maart 1958 nog op een verklaring van erfrecht van Frederika Velleman-Serlui van de gemeente Antwerpen.⁵⁹

Verder had Van Hasselt gehoord dat notaris E. Spier te Amsterdam een verklaring van erfrecht voor de nalatenschappen van Josephine Heilbron-Koen en Salomon Heilbron had afgegeven.⁶⁰

In het vermogensdossier van Benjamin Mozes Cohen bevindt zich een kladbrieftje met een verslag van een

Het kladbrieftje van het telefonisch onderhoud (Uit: NA, NBI, Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nummer 118)

56 Anno 2023 zijn de overlijdensdata bekend. Kennelijk kon notaris Van Hasselt deze data in 1957-1958 niet vinden.

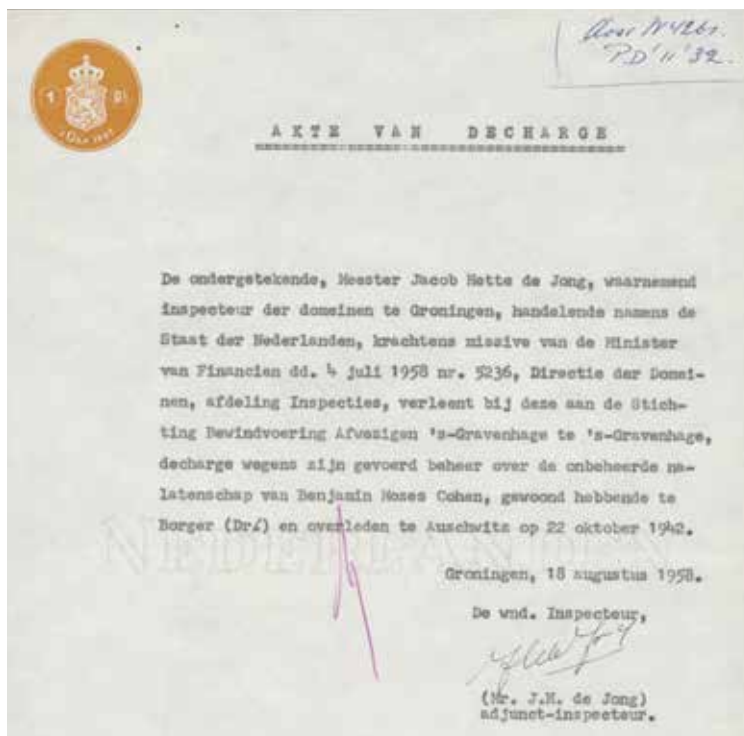
57 Het gaat hier om kleinkind Alexander Velleman, het enige kind van Frederika Velleman-Serlui dat de oorlog heeft overleefd.

58 Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 – 55130, nummer 22.

59 Het gaat om Alexander Velleman, het enige kind van Frederika Velleman-Serlui dat de oorlog heeft overleefd.

60 Vermoedelijk ging de nalatenschap naar nog levende familieleden van Salomon Heilbron. Hij was de laatst levende in het gezin Heilbron. Hij werd op 11 december 1943 in Auschwitz vermoord. Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, 20-03-1958 nummer 112.

*Akte van décharge,
18 augustus 1958.
(Uit: NA, NBI,
Cohen, Benjamin
Mozes -
inventarisnummer
2.09.16.03 - 55130,
nummer 16)*

telefonisch onderhoud van een ambtenaar van de NBI met dhr. Schotte van notaris-kantoor J. van Hasselt te Amsterdam. Tijdens dat onderhoud werd afgesproken dat '9/10 + 1/30' [deel] van de nalatenschap van Benjamin Mozes Cohen aan het notaris-kantoor van Van Hasselt zou worden overgemaakt. Van Hasselt zou eveneens de successierechten regelen. Het deel van de nalatenschap van Cohen voor de familie Heilbron (2/30 deel) was te gering ten opzichte van de kosten die voor een uitkering zouden moeten worden gemaakt. Dit deel van de nalatenschap zou aan de Inspecteur der Domeinen in Groningen worden overgemaakt met toevoeging van een verklaring van erfrecht.

De genoemde afspraken werden in 1958 in brieven vastgelegd.⁶¹

Vordering op LVVS

Bij binnenkomst in Durchgangslager Westerbork zou Benjamin Mozes Cohen een bedrag van f. 168,71 bij zich hebben gehad. Het bedrag dat hij bij zich had, werd hem door Nederlandse bankbedienden van de bank Lippmann, Rosenthal & Co (LiRo-bank) uit Amsterdam afgenomen.

Op 3 november 1953 werd op een formulier van de Liquidatie van Verwaltung Sarphatistraat (LVVS) vermeld dat op 26 november 1942 vanuit het Durchgangs-

⁶¹ *Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, 25-03-1958, nummer 118 en 24-04-1958, nummers 013-016.*

lager Westerbork een bedrag van f. 168,71 naar de bankrekening van Benjamin Mozes Cohen bij de LiRo-bank in Amsterdam was overgemaakt.

Op 29 maart 1956 schreven de beheerders-vereffenaars van LVVS aan de Stichting Bewindvoering Afwezigen dat er nog een vordering (nr. 31970) van f. 168,71 was. Men vroeg een formulier in te vullen en te retourneren. De Stichting Bewindvoering Afwezigen zou van deze vordering 75% krijgen, een bedrag van f. 126,53. Op 19 juli 1956 besloot NBI, gepubliceerd in de *Nederlandsche Staatscourant* van 23 juli 1956, dat er nog een slotuitkering van de LVVS van 15% zou komen. Dat hield in dat de erven van Benjamin Mozes Cohen nog f. 25,31 extra kregen van de vordering van f. 168,71.⁶²

Uitkeringspercentages

De overheid had de uitkeringspercentages van LVVS over in beslaggenomen joodse tegoeden, uiteindelijk op 90%, en van VVRA over de aankoop van joods onroerend goed door oorlogskopers en hypotheke van joden voor joods onroerend goed, uiteindelijk op 85%, vastgesteld. De joodse slachtoffers van de 'Duitse roof' moesten zelf de kosten van herstelbetalingen opbrengen.⁶³

Vordering op NGV

In de administratie van Bijzondere Beheren was de vordering 11912A van Benjamin Cohen ten laste van de NGV, ad. f. 143,01, opgenomen. Het ging hierbij om de lening van Van Oosten in verband met de verkoop van de woning. Van dit bedrag zou 65% worden uitgekeerd. Dat was een bedrag van f. 92,96. Men wendde zich op 18 februari 1956 tot Grutterink, omdat hij het rechtsherstel had verzorgd en vroeg hem of hij de nalatenschap van Cohen afwikkelde. Grutterink antwoordde drie dagen later dat hij niet het beheer over de nalatenschap van Cohen had, maar dat de NBI het beheer over het vermogen van Cohen had.⁶⁴ De inhoud van deze brief toont nog eens aan dat de verschillende afdelingen van de NBI weinig contact met elkaar hadden.

Op 12 april 1956 schreef de stichting Bewindvoering Afwezigen dat zij het bedrag van f. 92,96 hadden ontvangen.

In oktober 1956 werd de slotuitkering van NGV, gepubliceerd in de *Nederlandsche Staatscourant*, vastgesteld op 10,65%. Daarvoor waren er al uitkeringen geweest van 40% en 25%, samen 75,65%. Aan de erven Cohen werd in totaal f. 143,01 (75,65%) uitgekeerd. De slotuitkering was f. 15,23.⁶⁵

62 *Coben, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nr. 038, 041, 047, 051-055, 058-059, 065. In document 038 (17-11-1956) is sprake van een slotuitkering van f. 16,87.*

63 *Lipschits, De Kleine Sjoa, Joden in naoorlogs Nederland, Amsterdam 2001. Nieuw Israelietisch weekblad, 27-07-1956 en 12-10-1956.*

64 *Coben, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nummers 056, 066, 068-074.*

65 *Coben, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nummers 037, 039-040, 048-050, 055, 067.*

Samenvatting van vorderingen op NGV en LVVS

Benjamin Mozes Cohen had een vordering van f. 168,71 op de LVVS. Op 9 mei 1956 en 31 oktober 1956 werd f. 126,53 en f. 25,31 uitgekeerd, tezamen f. 151,84 (90% van de vordering). Op 8 november 1956 werd f. 16,87 van de vordering afgeboekt.

Verder had Cohen op 16 maart 1956 een vordering op de NGV van f. 143,01. Op 13 april 1956 en 15 november 1956 werd respectievelijk f. 92,96 en f. 15,23 uitgekeerd, tezamen f. 108,19 (75,65% van de vordering). Van de vordering van f. 143,01 werd op 19 november 1956 f. 34,82 voor beheerskosten afgeboekt.

Op de vermogensrekening van Benjamin Mozes Cohen kon f. 260,03 worden bijgeschreven.⁶⁶

Belastingdienst Emmen

Vanaf 1951 volgde ook de Inspecteur der Registratie en Successie van de belastingdienst in Emmen de afhandeling van de nalatenschap. Naar aanleiding van een vraag van hem kreeg hij te horen dat Meinhard Gans gevraagd was voor een memorie van aangifte van de nalatenschap van Benjamin Mozes Cohen zorg te dragen.

Op 16 november 1953 vroeg de inspecteur van de belastingdienst uit Emmen of het bedrag van f. 445,71 nog aanwezig was? Verder vroeg hij welke beheerskosten nog van het bedrag moesten worden afgetrokken. Tenslotte vroeg hij wie de erfgenamen waren. Op 2 december 1953 antwoordde de NBI dat het bedrag van f. 445,71 zich op grond van artikel 110 besluit E100 op het hoofdkantoor van de NBI bevond (op de bankrekening van de Afwezigen) en dat het vermogen niet hoger was. Ook deelde men de belastingdienst mee dat de erfgenamen niet bekend waren.

In november 1953 werd door de belastingdienst in Emmen ook het dossier van Cohen, nummer 2040, opgevraagd.⁶⁷

Tot slot

Vermogen Benjamin Mozes Cohen 1958

Op de vermogensrekening van Benjamin Cohen stond op 8 april 1958 een bedrag van f. 696,29.

Op deze dag werd nog een aantal kosten van zijn vermogensrekening afgeschreven, te weten f. 6,70 (beloning curator), f. 1,00 (formaatzegel), f. 2,00 (zegelkosten akte van décharge), waardoor een nalatenschap van f. 686,59 overbleef. Aan de Dienst der Domeinen (de Nederlandse Staat) werd een bedrag van f. 45,59 voor een niet uit te keren erfdeel (2/30 deel) overgemaakt.

Het bedrag van f. 640,82 (28/30 erfdeel) werd op 28 april 1958 door de NBI op

66 *Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, nummer 116.*

67 *Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, de nummers 90-93, 96, 136-137, 146-148.*

de bankrekening van notaris Van Hasselt in Amsterdam gestort.⁶⁸

Activa

Tot de activa van het vermogen van Benjamin Mozes Cohen behoort het onroerend goed te Drouwen, sectie H nummers 713, 721 en 2648, groot 0.13.26 ha. Het was in bezettingstijd aan Roelof Dries, landbouwer en caféhouder te Drouwen voor f. 1.200,00 verkocht.

Uit de rekening en verantwoording van de bewindvoerders van 21 januari 1956 blijkt dat er behalve een bedrag aan contanten, voortvloeiend uit de verkoop van de woning, zijnde f. 445,71, ook nog vorderingen liepen bij de NGV en bij de LVVS. De vordering op de NGV, 75,65 % van f. 143,01 is f. 108,19. Het gaat hier om een lening van Benjamin Mozes Cohen van hypotheekhouder Eli van Oosten uit Assen. De oorspronkelijke hypotheek was f. 150,00. Aangezien het hier om een lening tussen twee joden ging, die tijdens de bezettingstijd niet was afgelost, kon Roelof Dries dit bedrag niet terugvorderen bij de NGV, maar moesten de beheerders van het vermogen van Cohen dit doen.

De vordering op de LVVS (Liquidatie van Verwaltung Sarphatistraat) betrof het geld dat hij bij zich had, toen hij in Durchgangslager Westerbork werd opgesloten en dat hem werd afgenomen, f. 168,71. De vordering betrof: 90% van f. 168,71: f. 151,84.

Vermogen Benjamin Mozes Cohen

Aktiva

Onroerend goed	f. 1.200,00
Vordering bij NGV	f. 143,01
Vordering bij LVVS	f. 168,71
Totaal	f. 1.511,72

Passiva

Hypothecaire schuld aan Eli van Oosten	f. 150,00.
--	------------

Tijdens het minnelijk rechtsherstel in 1948 sprak de bewindvoerder Gans en de oorlogskoper in het bijzijn van Gerrit Grutterink, de vorige bewindvoerder, maar nu in de rol van notaris, dat Roelof Dries het onroerend goed van Cohen mocht behouden en dat hij daarvoor f. 540,00 aan de beheerders van het vermogen van Benjamin Cohen zou betalen en een bedrag van f. 150,00 aan hypotheekhouder Eli van Oosten.

Van de vordering op de NGV, nominaal f. 683,01, kreeg Roelof Dries een deel

68 *Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, de nummers 002, 008-012 en 017-021 (18-08-1958).*

van de vordering, f. 540,00. De restant vordering, f. 143,01, bleef bij de bewindvoerders van Benjamin Cohen. Het betrof een vordering op de NGV ten name van Eli van Oosten, ontstaan uit het in ontvangst nemen van de afgeloste hypotheek - werd aan Roelof Dries overgedragen - vordering groot f. 181,00.

Daarna volgt in het verslag een overzicht van ontvangsten en uitgaven van de bewindvoerders.

Bij de ontvangsten staat vermeld dat Roelof Dries een bedrag van f. 540,00 plus f. 2,15 aan bankrente aan de bewindvoerders heeft betaald.

Aan kosten voor bewindvoerders (f. 80,00), advertentiekosten (f. 9,00) en diverse onkosten (f. 7,44) was in totaal f. 96,44 uitgegeven, zodat het saldo f. 445,71 bedroeg.

Daarna volgt het financieel verslag van de curatrice, de Stichting Bewindvoering Afwezigen te 's-Gravenhage.

Aan ontvangsten staat f. 445,71 (het saldo van de ontvangen f. 540,00 van Roelof Dries minus kosten) vermeld en de uitkeringen van de vorderingen bij: op de NGV, 75,65 % van f. 143,01 is f. 108,19 en de LVVS, 90% v. f. 168,71 = f. 151,84.

Aan baten was er een bedrag van f. 705,74.

Aan kosten stond vermeld: inlichtingen testamentenregister (f. 2,50), advertentiekosten (f. 6,95), zegelkosten f. 3,00) en beloning curator (f. 6,70), totale kosten f. 19,15, zodat het saldo f. 686,59 bedroeg.⁶⁹

Resumerend

Uit deze stukken blijkt dat Roelof Dries zijn vordering op de NGV, f. 1.200,00, houdt. Hij betaalt f. 540,00 aan de bewindvoerder van Cohen en f. 150,00 aan de bewindvoerder van Eli van Oosten (Assen, 24-06-1877 - Auschwitz, 05-10-1942). Van de f. 1.200,00 betaald aan de NGV zal hij ongeveer 75% hebben teruggekregen: f. 900,00.

In mei 1949 verkocht Roelof Dries het voormalig onroerend goed van Benjamin Mozes Cohen voor f. 2.000,00 aan arbeider Roelof Scholtmeijer.⁷⁰

Tijdens het rechtsherstel en de verkoop van de woning door Roelof Dries was nog niets bekend over het lot van Benjamin Mozes Cohen. Op 15 december 1950 werd in de burgerlijke stand van Borger opgenomen, dat hij op 22 oktober 1942 in Auschwitz was vermoord. Naar de namen van zijn mogelijke erfgenamen was in 1948 en 1949 nog niet gezocht. Zij waren niet op de hoogte van hoe het rechtsherstel heeft plaatsgevonden en van de verkoop en doorverkoop van de woning.

69 *Cohen, Benjamin Mozes - inventarisnummer 2.09.16.03 - 55130, de nummers 017-021. NA, 2.09.48.01 Inventaris van het archief van de Liquidatie van Verwaltung Sarphatistraat (LVVS) en van de Vermögensverwaltungs- und Rentenanstalt (VVRA), (1929) 1941-1968.*

70 *Hyp4, deel 1780, nummer 89, akte d.d. 18-5-1949, notaris Gerrit Grutterink te Borger.*

7. Oorlogskoper

Op 21 juni 1943 kocht Roelof Dries (26-08-1891 - 21-02-1966) voor f. 1.200,00 een huis en percelen grond, kadastraal H713, H721 en H2648 van de ANBO te Groningen. De laatst bekende eigenaar was Benjamin Mozes Cohen.

Na de bevrijding deed Herman van Aalderen namens de Politieke Recherche onderzoek naar de aankoop van Roelof Dries van joods ondergoed tijdens de Duitse bezetting. Dries verklaarde tegenover hem, dat hij het huis met bijbehorende grond had gekocht, omdat de grond aan zijn eigendom grensde en hij bijna niet om zijn huis kon lopen zonder op de grond van Cohen te komen. Ook vertelde makelaar Staal, verkoper namens de ANBO, dat een NSB'er een mogelijke koper was. Dries: "Ik wilde niet graag een NSB'er als buurman hebben, omdat mijn zoons naar de Arbeitseinsatz moesten. Dit was ook een reden om de grond te kopen."

Herman van Aalderen sloot zijn proces-verbaal af met een verzachtende opmerking: 'Dries heeft het uiteindelijk gekocht in de veronderstelling dat de joden wel weer terug zouden komen en niet uit winstbejag.' Ook andere getuigen bevestigden dat Dries niet uit was geweest op winstbejag, maar zich 'gedwongen' voelde om het te kopen om te voorkomen dat het door een 'ongewenste buurman' zou worden gekocht.

Dries is tijdens de rechtszitting van het Tribunaal te Assen, 5de Kamer, op 4 december 1946 aanwezig en hoort als vonnis een verbeurdverklaring van f. 100,--.

In haar vonnis heeft de rechtbank meegewogen, dat Dries na de bevrijding niet was geïnterneerd en dat hij de hem ten laste gelegde feiten niet heeft gepleegd uit een gebrek aan goed Nederlanderschap tijdens de bezetting. Desondanks vindt het Tribunaal de aankoop van een huis en percelen, afkomstig van twee joodse eigenaren, 'afkeurenswaardig en brengt dit tot uitdrukking in een terechtwijzing in de vorm van verbeurdverklaring van het vermogen tot een gering bedrag: te weten f. 100,--?.

In het CABR-dossier van Dries bevindt zich ook een briefje van Stevens en Schuitema, onder andere makelaars te Borger, getekend door W. Stevens op 2 december 1946. Stevens werkte destijds op het notariskantoor van Adolf Grutterink. Hij verklaarde bekend te zijn met het feit dat Roelof Dries te Drouwen vastgoed had gekocht van de ANBO te Groningen, welk vastgoed afkomstig was van de familie Cohen te Drouwen. Voorgenoemd vastgoed werd Dries aangeboden door de ANBO.

Stevens: "Dries weigerde aanvankelijk om te koopen, doch noodgedwongen wel moest koopen omdat het vastgoed in zekeren zin deel uitmaakte van zijn eigen vastgoed. Er hadden zich inmiddels gegadigden voorgedaan. Dries verklaarde, voordat de koop tot stand kwam, te allen tijde bereid te zijn, gemeld vastgoed weder ten behoeve van de familie Cohen te zullen afstaan."

In het CABR-dossier bevindt zich ook een briefje van notaris Gerrit Grutterink (Borger) van 30 november 1946, waarin hij schrijft bewindvoerder te zijn over het vermogen van Simon Jonas Nijveen en Benjamin Mozes Cohen te Drouwen. Verder schrijft hij: 'Het is mij daarbij gebleken, dat de heer Dries eigenlijk de aangewezen persoon was om deze goederen te kopen, gezien de ligging op het terrein, en dat hij van het begin af aan de risico's die hij daarmee liep niet heeft onderschat. Ik ben ervan overtuigd, dat de heer Dries niet uit winstbejag heeft gehandeld.'

In het CABR-dossier was niets te lezen over een mogelijke afspraak tussen de oorlogskoper, Roelof Dries, en de joodse eigenaars van de woning en gronden, waarbij Dries voor oktober 1942 al aan de joodse eigenaars had toegezegd, dat wanneer zij terugkwamen hun onroerend goed weer in bezit kregen.⁷¹

De gemeente Borger wordt geen enkele keer in het CABR-dossier genoemd. Zij heeft geen bemoeienis gehad met de verkoop van de grond, de procesgang tegen Roelof Dries en het rechtsherstel.

8. Notariaat

Tijdens de Duitse bezettingstijd heeft notaris Adolf Grutterink de verkoopakte van het onroerend goed van Benjamin Mozes Cohen opgesteld. Na de bevrijding was vanaf 15 januari 1946 tot 1 maart 1948 (kandidaat-)notaris Gerrit Grutterink de bewindvoerder over het vermogen van Cohen. Hij legde de bewindvoering neer, toen hij de akte van rechtsherstel moest opstellen en begeleiden.

De afhandeling van de nalatenschap was in handen van notaris J. van Hasselt uit Amsterdam. Documenten van de wijze waarop deze heeft plaatsgevonden zijn terug te vinden in het NBI-dossier van Benjamin Mozes Cohen.

De eerste bewindvoerder, Gerrit Grutterink, heeft weinig werk gehad van de financiële administratie van Benjamin Mozes Cohen. Diens vermogen was zijn 'onroerend goed'. Het contant geld dat hij bezat, f. 168,71, had hij op 2 oktober 1942 naar Durchgangslager Westerbork meegenomen, waar hij het moest inleveren bij Nederlandse bankbeambten van de roofofbank Lippmann, Rosenthal & Co. Opmerkelijk is dat bewindvoerder Grutterink geen melding heeft gemaakt dat Cohen geen bankrekening heeft gehad. Aangenomen mag worden dat Grutterink daar onderzoek naar heeft gedaan. Het is niet bekend of Cohen liquide middelen bij een dorpsgenoot of iemand elders in bewaring heeft gegeven. Wellicht is in het Jokos-dossier (nummer 54737), aanwezig op het Gemeentearchief van Amsterdam, hierover informatie te vinden. Dit hebben we niet kunnen inzien, omdat hiervoor toestemming van de stichting Joods Maatschappelijk Werk nodig is, welke alleen aan familieleden wordt gegeven.

71 *Roelof Dragt maakte op 10 juli 1946 bij het kadaster te Assen een proces-verbaal op over de aankoop op 21 juni 1943 van een huis en percelen grond, Kadastraal H713, H721 en H2648 door Roelof Dries van de ANBO te Groningen.*

NA, CABR 87789 oud invoernummer 3811.

PV, doorslag van 24-06-1946 van Herman van Aalderen.

CABR 29829 Roelof Dries, geb. 26-8-1891 te Odoorn, caféhouder en landbouwer.

PDAC, 05-12-1946 en 12-12-1946.

Er zijn geen gegevens over het vermogen van Roelof Dries. Zijn bezittingen waren niet onder het vermogensbeheer van het NBI gesteld.

9. Samenvatting

De woning

De eerste woning op het huidige adres Hoofdstraat 21 werd door Benjamin Naiwitter (1801-1893), gehuwd met Martje Heiman de Groot (1804-1872), op het kadastraal perceel H726 gebouwd.

Op 13 oktober 1893 overleed Benjamin Naiwitter op 91-jarige leeftijd te Drouwen in armoede. In 1890 was zijn woning op kosten van de gemeente Borger nog opgeknapt, omdat de woning vele gebreken had.

Tussen 1848 en 1860 kocht Benjamin Naiwitter verschillende kleine percelen grond, voornamelijk bouwland. In 1860 bezat hij 1 ha, 59 are en 57 ca aan grond. Tussen 1881 en 1895 verkochten hij en zijn kinderen, na zijn overlijden in 1893, 1 ha, 43 are en 40 ca, zodat van zijn schamel grondbezit weinig overbleef.

In 1908 trokken Mozes David Cohen (1841-1913) en Froukje Naiwitter (1841-1925) bij hun schoonzus Gonda Naiwitter (1842/1843-1908) in, die nog in de woning van haar vader Benjamin Naiwitter woonde. In 1911 liet Cohen de woning aan Hoofdstraat 21 slopen en in 1912 bouwde hij op het perceel een nieuwe woning. Hij leende van Eli van Oosten uit Assen geld voor de verbouwing.

In 1913 overleed Mozes David Cohen. Het vruchtgebruik van zijn onroerend goed kwam ten goede aan zijn vrouw Froukje Naiwitter. Toen zij in 1925 overleed waren hun vijf kinderen erfgenamen van hun schamele bezittingen. Omstreeks 1930 vond er een scheiding van het onroerend goed plaats en waren Benjamin Mozes Cohen (1874-1942) en zijn vrouw Naatje Korper (1886-1942) eigenaar.

In 1943 kocht buurman Roelof Dries (Hoofdstraat 23) van de Niederländische Grundstücksverwaltung (NGV) de percelen H713, H721 en H2648 (woning), samen groot 13,26 are en 'vrij van hypotheek' en 'vrij van huur', die van Benjamin Mozes Cohen 'geroofd' waren. Vanaf 10 juni 1943 woonde Roelof Scholtmeijer tot zijn overlijden op 23 augustus 1984 in de voormalige woning van Cohen.

Op 5 november 1948 vond rechtsherstel plaats, waarbij Dries nogmaals de woning kocht voor een totaalbedrag van f. 690,00. In 1949 verkocht Roelof Dries aan Roelof Scholtmeijer voor een bedrag van f. 2.000,00 de percelen H713 (groot 0,56 are), H721 en H2648 (samen 12,70 are).

Het gezin Cohen

Bij de Duitse inval in mei 1940 woonden op het adres Hoofdstraat 21 Benjamin Mozes Cohen en Naatje Korper met hun dochter Diena (1925-1942). Hun zwakbegaafde tweeling Vroukje Cohen (1920-1942) en Koosje Cohen (1920-1942) woonden in mei 1940 in het tehuis Beth Azarja in Hilversum. Hun dochter Mina Cohen (1921 -1942) was op 13 december 1938 vanuit Borger naar Amsterdam vertrokken, waar zij met Meijer Bloemendaal (1914-1941) was gehuwd. Hij was bij de Februari-staking in 1941 opgepakt en in de gaskamers van een slot bij Linz vermoord.

Begin oktober 1942 werden Benjamin Mozes Cohen, zijn vrouw Naatje Korper en hun kinderen Koosje en Diena en hun kleinkind Rachel Bloemendaal (1939

-1942) op transport gesteld naar Durchgangslager Westerbork. Bij aankomst had Benjamin Mozes Cohen f. 168,71 aan contant geld bij zich. Dat werd hem direct afgenomen door Nederlandse medewerkers van de roofofbank Lippmann, Rosenthal & Co.

In Durchgangslager Westerbork werd het gezin Cohen gescheiden. Naatje Cohen-Korper werd samen met haar beide dochters Koosje en Diena en kleindochter Rachel Bloemendaal op 16 oktober 1942 op transport geplaatst. Aangenomen wordt dat zij allen op 19 oktober 1942 in Auschwitz zijn vermoord. Benjamin Mozes Cohen werd drie dagen later op transport gesteld en naar aangenomen op 22 oktober 1942 vermoord. Deze aannames hadden gevolgen voor de verdeling van de erfenis. Familieleden van Benjamin Mozes Cohen kwamen in aanmerking voor de erfenis; familieleden van Naatje Korper werden uitgesloten.

Op zaterdag 28 november 1942 moest gemeentelijk en onbezoldigd rijksveldwachter Jan van Oudheusden uit Buinen in opdracht van de burgemeester een inventarisatie opstellen van de roerende goederen in de woning van Benjamin Mozes Cohen. Naast kleding, beddenspullen en eenvoudige huisraad bevond zich in de woning van Cohen ook een handkar, waarmee hij oude kleding en vodden ophaalde. In zijn woning waren nog twee zakken met oude kleding, een zak met lomp en een zak, waarin zich verschillende lege zakken bevonden.

Vermogensbeheer

Het vermogensbeheer werd tussen 15 januari 1946 en 1 maart 1948 door notaris Gerrit Grutterink uit Borger gevoerd. Hij werd door schoenmaker Meinhard J. Gans uit Assen opgevolgd.

Op 7 februari 1949 vroeg Levie Serlui (1896-1974) uit Amsterdam aan accountantsbureau A.J.M. van den Elshout te Assen inlichtingen te verzamelen over het vermogen van zijn oom Benjamin Mozes Cohen.

Op 15 december 1950 werd in de burgerlijke stand van de gemeente Borger het overlijden, 22 oktober 1942, van Benjamin Mozes Cohen opgenomen. Op 15 januari 1951 werd het overlijden van Naatje Korper, 19 oktober 1942, in de burgerlijke stand vermeld. Benjamin Mozes Cohen was de langstlevende in het gezin. Hij was de erfflater.

Met de officiële vaststelling van het overlijden van het echtpaar kwam ook een einde aan de bewindvoering van Gans. Eind 1951 werd Meinhard Gans van zijn functie als bewindvoerder van het vermogen van Benjamin Mozes Cohen ontheven. Hij werd per brief van 19 december 1951 verzocht het kassaldo, ad. f. 451,00, op de Incassobank van de NBI in Den Haag te storten.

In 1956 bestond nog onduidelijkheid over de erfgenamen. Daarom werd op 23 maart 1946 in het *Nieuw Israelietisch Weekblad (NIW)* een oproep geplaatst aan mogelijke erfgenamen. Drie dagen later reageerde Frederika Leverington-Cohen, een nicht van Benjamin Mozes Cohen. Zij geeft een opsomming van de erfgenamen die zij kent. Op haar lijst ontbreken de erfgenamen van haar oom en tante Salomon Heilbron (1894-1943) en Dina Cohen (1896-1943) en hun zoon Emanuel Heilbron (1918-1943), gehuwd met Josephine Koen (1920-1943) en een kleinkind van haar tante

Minkje Cohen, Jacob Bruinvels (1940-1988) (zie bladzijde 42 voor de volledige lijst). Het saldo van het vermogen van Benjamin Mozes Cohen was in 1958 f. 686,59. Het werd eerst in drie porties verdeeld onder een broer (David Cohen) en twee zussen (Marchien Serlui-Cohen en Minkje van Gelder-Cohen):

- een derde gedeelte voor de kinderen van David Cohen (1868-1943);
- een derde gedeelte voor Marchien Serlui-Cohen (1871-1960) en haar nog levende kinderen;
- een derde gedeelte voor een kleinkind van Minkje van Gelder-Cohen: Jacob Bruinvels (1940-1988).

10. De rol van de gemeente Borger

Het gemeentebestuur van Borger is op geen enkele wijze betrokken geweest bij:

- de verkoop van de woning Hoofdstraat 21 te Drouwen tijdens de Duitse bezetting in 1943 en het rechtsherstel hiervan in 1948;
- de verkoop van landbouwgronden van Benjamin Mozes Cohen, welke hij op 10 mei 1940 in zijn bezit had en welke hij vanaf 1941 op grond van verordening 102/1941 (27 mei 1941) moest verkopen.

Na de deportatie, begin oktober 1942, van Benjamin Mozes Cohen, zijn vrouw Naatje Korper, zijn dochters Koosje en Diena en zijn kleinkind Rachel Bloemendaal die bij hem in huis woonde, werd de woning door het gemeentebestuur niet verhuurd.

Het gemeentebestuur heeft de roerende goederen in de woning van Benjamin Mozes Cohen geïnventariseerd en (verzegeld) opgeslagen en voor een deel op transport geplaatst naar de Nederlandsche Volksdienst in Assen voor doorvoer naar Duitsland. De levensmiddelen uit de woning van Cohen zijn door de burgemeester beschikbaar gesteld aan de plaatselijke afdeling van de Nederlandsche Volksdienst. De nabestaanden hebben voor de geroofde goederen na de bevrijding geen financiële compensatie gehad van de overheid en/of de gemeente.

Het gemeentebestuur van Borger heeft meegewerkt aan de registratie van het jood-zijn van het gezin Cohen. Benjamin Mozes Cohen heeft hiervoor leges aan de gemeente Borger betaald.

Het gemeentebestuur en de plaatselijke politie hebben opdrachten van de Duitse bezetter t.a.v. het op transport plaatsen van de familie Cohen, de inventarisatie van de roerende goederen in hun woning, de opslag hiervan en het transport van een deel van deze roerende goederen uitgevoerd.

In de financiële verslaggeving van bewindvoerder Gerrit Grutterink zijn geen betalingen betreffende de gemeentelijke belastingen, wegenbelasting en grondbelasting te vinden. Tot zijn deportatie zal Benjamin Mozes Cohen deze belastingen hebben betaald. Over de periode van begin oktober 1942 (deportatie van de familie Cohen) en de aankoop van de woning door Roelof Dries in juni 1943 zijn er geen betalingen van gemeentelijke belastingen te vinden. Na zijn aankoop en zijn koop van de woning na rechtsherstel zal Roelof Dries de gemeentelijke belastingen hebben betaald.

11. Genealogie Naiwitter - Cohen

Generatie I

I.1- Jakob Salomons Naiwitter (Nawitter, Naistitter, Neuwitter, Nieweter) (Neuwied, 10-01-1768 - Drouwenerveen, 28-02-1826), zoon van Salomon Jakobs en Schoontien NN, gehuwd met Vrouke Mozes van der Veen (ook bekend als Frouke Mozes, Vrouwke Mozes)(Gasselternijveen, ca. 1777 - Maartenshoek (Hoogezand), 06-11-1855), dochter van Mozes Nijveen en Roosje Salomons.

Kinderen: zie II.1 t/m II.8.

Uit de volkstelling van 1828 is op te maken dat Jakob Salomons Naiwitter en Vrouke Mozes van der Veen zich in het begin van de 19de eeuw in de gemeente Borger, Drouwenerveen, hebben gevestigd. In deze gemeente werden zeven van hun kinderen geboren. Alleen hun oudste zoon Benjamin was omstreeks 1800 in Oude Pekela geboren. In 1828 woonde weduwe Vrouke Mozes met haar kinderen Benjamin Jakobs (28), Simon (23), Mosis (12), Isaak (10), Abraham (8), Arent (8) en Harmtje (17) op het huisadres 138. Op dit adres woonden nog het gezin van dagloner Harm Berens en dagloonster, weduwe Grietje Berens. Op de huisplaats 138 op het bovenveen stonden vermoedelijk drie veenketen, waarin de drie gezinnen, in totaal vijftien personen, woonden. In sommige akten werd Drouwenerveen (of Drouwenderveen) ook wel Drouwenermoeras genoemd.

Generatie II

De kinderen van Jakob Salomons Naiwitter (1768-1826) (I.1) en Vrouke Mozes van der Veen:
II.1- Schoontje Jacobs Neuwitter (Borger, 01-01-1799 - Het Schut (Hoogeveen), 28-01-1891). Zij huwde op 13-04-1828 te Hoogeveen met Machiel Meijer van der Horst (Hoogeveen, 04-05-1790 - Hoogeveen 24-12-1846), zoon van koopman Meijer Machiel van der Horst en Rachel Jacobs Keizer.

Kinderen: zie III.1 t/m III.6.

II.2- Benjamin Jacob Neuwitter⁷² (Oude Pekela, 20-12-1801 - Drouwen, 13-10-1893), zoon van Jacob Salomons Neuwitter en Frouke Mozes van der Veen,

⁷² In het boek van Hage, R.C. en J.H. de Vey Mestdagh, De Joodse Gemeenschap van Veendam-Wildervank, Muntendam en Meeden, Groningen 1985 wordt als geboortedatum van Benjamin Neuwitter (Naiwitter) 24 september 1801 vermeld en geeft het boek over Oude Pekela als geboortedatum 28 januari 1802. In het bevolkingsregister van Borger werd bij zijn vestiging in de gemeente, 1826, als geboortedatum 12-02-1801 vermeld en in het bevolkingsregister 1840-1850 wordt als geboortedatum 17-08-1800 genoemd.

koopman van beroep. 'Benjamin, zoon van Jacob, vader tijdelijk te Pekela en afkomstig uit Neuwied' werd op 20 januari 1802 te Pekel door Hartogh van Biema besneden. Hij huwde op 23 februari 1835 te Veendam met Martje Heiman de Groot (Wildervank, 18-02-1804 - Drouwen, 09-05-1872), dochter van Heiman Benjamin de Groot en Gonda Jonas Bromet.

Kinderen: zie III.7 t/m III.12.

Berichten over Benjamin Jacob Neuwitter in de *Provinciale Drentsche en Asser Courant (PDAC)* van 1892 - 1893:

Drouwen, 9 Aug. Onder de oudste ingezetenen van ons dorp mag zeker met eere genoemd worden de bijna 90-jarige B. Naiwitter, oudstrijder van 1830 en drager van het metalen kruis. Ofschoon de oude man naar zijne jaren nog al vrij kras is, verkeert hij echter in hulpbehoevende omstandigheden. Reeds twee malen werden hem door het fonds tot ondersteuning van den gewapenden dienst in Nederland, waarvan de heeren jhr. mr. R.O. van Holthe tot Echten en mr. H. J. Carsten bestuursleden der districtscommissie te Assen zijn, gratificatiën van f. 10,00 en door eene andere vereeniging eene gratificatie van f. 5,00 uitgereikt, doch, hoe dankbaar ook deze giften aanvaard werden, is dit niet in staat den ouden man geheel voor gebrek te vrijwaren.

Thans heeft het bestuur onzer gemeente zijne erg vervallen en door den tand des tijds gehavende woning gerepareerd, zoodat den ouden man eene meer veilige woning, dan hij in den laatsten tijd bezat, verzekerd is. Te hopen is het echter, dat zich meerderen over zijn lot ontfermen, zoodat de bejaarde oudstrijder, wiens levensdagen misschien geteld zijn, beter van het allernoodigste zal kunnen worden voorzien.⁷³

Drouwen, 24 Sept. Heden viert de oudste ingezetene dezer plaats, nl. B. Naiwitter, zijn 92sten verjaardag. In 1830 maakte hij den tocht naar het zuiden mede, waarna hij wegens drie- of vierjarigen diensttijd met het metalen kruis werd vereerd. Hij is te Winschoten geboren en trok uit de gemeente Borger als schutter.

De oude man bevindt zich thans in bekrompen omstandigheden en wordt wekelijks door de gemeente gesteund. Gaarne zouden wij hem op den ouden dag een meer onbezorgd leven toewenschen.⁷⁴

73 PDAC, 11-08-1892.

74 PDAC, 26-09-1893.

Drouwen, 5 Oct. De heer burgemeester dezer gemeente heeft aan den oudstrijder B. Naiwitter alhier, die, zooals gemeld is, in bekrompen omstandigheden verkeert, namens H. M. de Koningin-Regentes eene gift van f 20 ter hand gesteld, welke som N. in dank aannam.⁷⁵

Drouwen, op 92-jarigen leeftijd overleden de oudstrijder B. Naiwitter, die voor enkele dagen nog eene gift van wege H. M. de Koningin ontving. Hij was in het bezit van het metalen kruis en maakte in 1830 den tocht naar België mede.⁷⁶

II.3- Simon Jacobs Neuwitter (Naiwitter) (Briel, Pruisen), 17-05-1807 - Eenrum, 30-01-1883).

Hij was gehuwd met (weduwe) Goldje Zekkel (Ommen, 25-07-1825 - Veendam, 26-04-1913, dochter van Wolf Isaäk Zekkel en Hanna de Haas).

Kinderen: zie III.13 t/m III.15.

Bij de volkstelling van 1828 woonde Simon Jacobs Neuwitter in de gemeente Borger. Hij zou toen 23 jaar oud zijn.

Op 29 juni 1847 was Goldje Zekkel, woonachtig in Hoogezand, in Anloo gehuwd met koopman Isaak Sandman (Hameln, ca. 1805 - Annen, 26-02-1859, zoon van Isaäk Sandman en Joelie Oppenheimer. Hij was weduwnaar van Kroonschen Wienschonch. (Kind uit dit huwelijk: Hanna, Annen 22-04-1854).

II.4- Roosje Jacobs Neuwitter (Naiwitter) (Drouwenerveen, 01-01-1809 - Kalkwijk (Hoogezand), 04-12-1845). Zij huwde op 21-10-1833 te Borger (eerste huwelijk) met David Levie Simons (Groningen, 25-11-1811 - Kalkwijk (Hoogezand), 08-04-1898), zoon van voddenkoopman Levie Simons en Vrouwke [Froukje] Davids. Beroep: 'inlandsche kramer'.

Kinderen: III.16 t/m III.17.

II.5- Harmtjen (?) Naiwitter (1811)

II.6- Aaij Naiwitter (Drouwenerveen, 29-03-1813 - Kalkwijk (Hoogezand), 08-11-1854) (ook Eva Neuwitter genoemd.)

Op 10-12-1846 te Hoogezand gehuwd met David Levie Simons (Groningen, 25-11-1811 - Kalkwijk (Hoogezand), 08-04-1898), zoon van voddenkoopman Levie Simons en Vrouwke [Froukje] Davids. Beroep: 'inlandsche kramer'.

Kind: zie III.18.

Na het overlijden van Aaij Neuwitter trouwde David Levie Simons op 14-06-1855 te Hoogezand met Vrouwke Cohen (Sappemeer, 05-06-1813 - Kalkwijk, 14-03-1874), dochter van vleeschhouwer Levi Simons Cohen en Gielke Salomons.

75 PDAC, 07-10-1893.

76 PDAC, 16-10-1893.

Na het overlijden van Vrouwke Cohen huwde David Levie Simons op 24-09-1874 te Nieuweschans met weduwe Marijke Kampion (Beerta, 27-05-1825), dochter van koopman Levie Kampion en Hillechien Sanders van der Zijl, weduwe van Lazarus van Gelderen.

II.7- Mozes Jacobs Neuwitter (Borger, ca. 1816 - Drouwen, 05-01-1867). Hij huwde op 30-08-1860 te Hoogezand met Hendel Bollegraaf (Hoogezand, 05-11-1835 - Drouwen, 16-10-1894), dochter van voddenkoper Abraham Bollegraaf en Roelfje Jacobs Velleman. Hij was voddenkoopman van beroep.

Kind: zie III.19.

II.8- Izaak Neuwitter (Naiwitter) (Borger, 16-04-1819 - Veendam, 14-12-1880). Hij was op 10-05-1847 te Veendam gehuwd met Grietje Heimans de Groot (Veendam, 26-03-1816 - Groningen, 18-01-1894), dochter van Heimans Benjamins de Groot en Gonda Jonas.⁷⁷

Zijn beroep was koopman.

Kinderen: zie III.20 t/m III.25.

Generatie III

Kinderen van Schoontje Jacobs Neuwitter (1799 - 1891) (II.1) en Machiel Meijer van der Horst (1790-1846):

III.1- Jacob van der Horst (Het Schut (Hoogeveen), 03-12-1828 - Het Schut (Hoogeveen), 16-02-1830).

III.2- Rachel van der Horst (Het Schut (Hoogeveen), 29-04-1830 - Hoogeveen, 09-08-1917. Zij was op 14 november 1857 te Hoogeveen gehuwd met borstel-maker Hartog Akker (Groningen, 22-08-1834), zoon van 'kashouder' Levie Izak Akker en Grietje Hartog Oostra uit Groningen.

III.3- Vrouwgje van der Horst, De Sloot (Hoogeveen), 21-04-1832 - Avereest, 23-12-1897), op 10 februari 1866 te Hoogeveen gehuwd (1) met koopman Victor Zilverberg, (Hoogeveen, 30-05-1824 - Molendijk (Hoogeveen), 23-07-1868), zoon van Izak Jacobs Zilverberg en Mietje Hartogs Goudstein.

Gehuwd (2) op 24-01-1874 te Hoogeveen met 'vleeschslager' Meijer Mozes Lhemann, (Lathen (Duitsland), ca. 1820), zoon van Mozes Abraham Lhemann en Betje Joseph van Gelderen, weduwnaar van Betje van Essen. Hij was slager in Avereest.

III.4- Judik van der Horst, (Hoogeveen, 13-07-1834 - Schutstreek, 03-03-1904), op 12-04-1879 te Hoogeveen gehuwd met koopman Salomon de Hes (Hoogeveen, 29-05-1824 - Schut (Hoogeveen), 04-03-1894) zoon van Mozes de Hes en Rebekka Salomons Stern.

⁷⁷ Hage, R.C. en J.H. de Vey Mestdagh, De Joodse Gemeenschap van Veendam-Wildervank, Muntendam en Meeden, Groningen 1985.

III.5- Saartje van der Horst, (Grote Kerksteeg (Hoogeveen), 24-07-1837 - Grote Kerksteeg (Hoogeveen), 26-02-1839).

III.6- Grietje van der Horst, (Grote Kerksteeg (Hoogeveen), 24-07-1837 - Grote Kerksteeg (Hoogeveen), 11-08-1842).

Kinderen (generatie III) van Benjamin Jacob Neuwitter (1801-1893) (II.2) en Martje Heiman de Groot (1804-1872):

III.7- Jakob Naiwitter (Drouwen, 04-05-1836 - Drouwen, 06-11-1904). Koopman van beroep. Hij bleef ongehuwd.

III.8- Karolina Neuwitter (Drouwen, 01-03-1838 - Drouwen, 25-06-1849).

III.9- Frouke Naiwitter (Drouwen, 23-06-1839 - Drouwen, 21-03-1840).

III.10- Heiman Naiwitter (Drouwen, 13-08-1840 [of 07-07-1839] - Borger, 21-04-1869. Koopman van beroep. Ongehuwd.

III.11- Froukje [Vroukjen] Naiwitter (Drouwen, 11-10-1841 [08-02-1841] - Borger, 27-11-1925), op 29-04-1867 gehuwd met Mozes David Cohen (Gorredijk (gemeente Opsterland), 30-08-1841 - Drouwen, 23-11-1913), zoon van David Aron Cohen en Minkje Mozes van der Kaars. Koopman van beroep.

Kinderen: zie IV.1 tm IV.8.

III.12- Gonda [Gonna] Naiwitter (Drouwen, 06-07-1843 [17-07-1842] - Drouwen, 26-06-1908). Zij bleef ongehuwd.

Kinderen (generatie III) van Simon Jacobs Neuwitter (Naiwitter) (1807-1883) (III.3) en Goldje Zekkel (1825-1913):

III.13- Jacob Simon Neuwitter (Ommen, 23-09-1863 - Loeg (Muntendam), 07-11-1895). Hij was op 06-12-1888 te Muntendam gehuwd met ventster Aaltje Luttje (Muntendam, 19-05-1853), dochter van arbeider Pieter Luttje en Hillechien Boiten. Bij dit huwelijk werden twee kinderen gewettigd. Bij zijn huwelijk werd arbeider als beroep vermeld. Bij zijn overlijden was zijn beroep voddenkoopman.

III.14- Salomon Neuwitter (22-03-1865). Hij huwde op 17-12-1888 te Veendam met Hillechien Damhoff (Sappemeer, 22-03-1865), dochter van werkmans Jan Damhoff en werkvrouw Klaassien Eggens. Bij dit huwelijk werd een kind gewettigd.⁷⁸

III.15- Mozes Neuwitter (Korte Akkers (Muntendam), 21-11-1868). Hij huwde op 21-09-1896 te Veendam met Antje Driessen (Oude Verlaat (Muntendam), 30-10-1875), dochter van werkmans Berend Driessen en werkvrouw Eerkedina de Koster. Het huwelijk werd op 28-03-1916 door echtscheiding ontbonden. Hij was voddenkoopman van beroep.

78 Meer genealogische gegevens:

<https://www.genealogiekruisinga.nl/tng/getperson.php?personID=I24559&tree=tree1>.

Kinderen (generatie III) van Roosje Jacobs Neuwitter (Naiwitter) (1809-1845) (II.4) en David Levie Simons (1811-1898):

III.16- Frouke Simons (Kalkwijk (Hoogezand), 30-04-1841 - Naarden, 04-03-1924).

Beroep: dienstmeid. Zij was met godsdienstonderwijzer Marcus Haalman gehuwd.

III.17- Salomon Simons (Hoogezand, 04-07-1843 - Sappemeer, 02-04-1922).

Beroep: koopman in lompen (1873). Hij was met Clara Levie gehuwd.⁷⁹

Kind (generatie III): van Aaij Naiwitter (1813-1854) (II.6) en David Levie Simons (1811 - 1898)

III.18- Schoontje Simons (Kalkwijk (Hoogezand), 29-10-1846) - Noordbroek, 09-11-1916), gehuwd met Izaak Dalsheim.

Kind (generatie III) van Mozes Jacobs Neuwitter (1816-1867) (II.7) en Hendel Bollegraaf (1835 - 1894):

III.19- Frouke Naiwitter (Neuwitter) (Martenshoek (Hoogezand) 09-02-1861 - Drouwen, 07-08-1901).

Zie verder bijlage 4, genealogie Nijveen (Simon Jonas Nijveen, III.2.).

Kinderen (generatie III) Izaak Neuwitter (Naiwitter) (1819-1880) (II.8) en Grietje Heimans de Groot (1816 - 1894):

III.20- Frouke Neuwitter (Veendam, 09-03-1850 - Groningen, 11-03-1906) gehuwd met Izak Pos.

III.21- Heiman Neuwitter (Veendam, 27-04-1852 - Veendam, 04-03-1863).

III.22- Gonna Neuwitter (Oosterdiep (Veendam), 27-12-1853 - Groningen, 07-08-1911).

III.23- Eva Neuwitter (Veendam, 09-02-1856 - Amsterdam, 21-07-1943).

(Zie Joods Monument), relatie met Barend Abraham de Vries.

III.24- Doodgeboren kind (Veendam, 01-01-1858 - Veendam, 01-01-1858).

III.25- Jacob Neuwitter (Veendam, 31-10-1859 - Veendam, 05-08-1861).

⁷⁹ Boon, E.P. en Lettinck, J.J.M., De Joodse gemeenschappen in Hoogezand - Sappermeer, Slochteren, Noord-en Zuidbroek en omliggende dorpen 1724 -1950, Groningen 2001.

Generaties IV

De erfgenamen van Benjamin Mozes Cohen zijn bij de namen van de generaties IV, V en VI **vet en in blauw** afgedrukt.

De kinderen van Mozes David Cohen (1841-1913) en Froukje Nainitter (1841-1925) (III.11):

IV.1- David Cohen (Gasselte, 23-12-1868 - Sobibor, 02-07-1943). Hij was in Amsterdam winkelier (1893) en later brigadier van politie.

Op 21-06-1893 huwde hij met Grietje Monas (Purmerend, 24 april 1865 - Sobibor, 02-07-1943), dochter van Joseph Levij Monas en Dina Wijl.

In februari 1941 woonden zij op het adres: Commelinstraat 20 I, Amsterdam.

Van dit gezin of van een van de andere gezinsleden zijn ook Jokos-dossiers (nummers 30834, 10963) aanwezig op het Gemeentearchief van Amsterdam.

Uit de Jokos-dossiers is bekend dat er een claim is ingediend voor vergoeding van waardevolle voorwerpen, welke bij de roofbank Lippmann-Rosenthal & Co waren 'ingeleverd'. (L-claim, nummer 1858 / 3251).

Kinderen: V.1. t/m V.8.

IV.2- **Marchien Cohen** (Drouwen, 25-07-1871 - Antwerpen, 16-01-1960) is op 10-08-1892 te Amsterdam gehuwd met Isaac Serlui (Amsterdam, 03-03-1872 - Buchenwald, 06-12-1944), de zoon van Levie Samuel Serlui en Jansje Hijman. Beroep: diamantslijper.

Kinderen: V.9 t/m V.12.

IV.3- Minkje Cohen (Ees, 20-05-1873 - Auschwitz, 17-09-1942) huwde op 27-12-1911 te Assen met Benjamin Salomon van Gelder (Assen, 27-10-1878 - Amsterdam, 15-02-1940), zoon van Salomon van Gelder en Fogeltje de Lange.

Beroep: werkman te Amsterdam. Het echtpaar is tussen oktober 1915 en 1918 naar Amsterdam verhuisd.

Kinderen: V.13 t/m V.15.

IV.4- Benjamin Mozes Cohen (Ees, 16-08-1874 - Auschwitz, 22-10-1942) huwde op 21-08-1918 te Amsterdam met Naatje Korper (Amsterdam, 17-03-1886 - Auschwitz, 19-10-1942), dochter van Jacob Korper en Coosje Monas.

Cohen was in Drouwen lompenhandelaar.

Op 1 oktober 2021 worden er struikelstenen gelegd in het straatje naar hun woning. Van dit gezin is ook een Jokos-dossier (nummer 54737) aanwezig op het Gemeentearchief van Amsterdam. Uit het Jokos-dossier is bekend dat er een claim is ingediend voor vergoeding van waardevolle voorwerpen ingeleverd bij de roofbank Lippmann-Rosenthal & Co (L-claim, nummer 3).

Kinderen: V.16 t/m V.19.

Advertenties van dankbetuigingen in de Provinciale Drentsche en Asser Courant van 11 augustus 1931 en 13 september 1932.

Het gezin Cohen

Benjamin Mozes Cohen was getrouwd met Naatje Korper. Het echtpaar kreeg een tweeling, Koosje en Vroukje, en de dochters Mina en Diena. Het gezin woonde in Drouwen in het huis tegenover garage Vos. Het huis stond bekend als het 'Jeu'd'n hoes'. Het gezin Cohen was arm. Van dorpsgenoten kreeg Naatje af en toe afdankertjes voor de kinderen. Ze ging dan met de kinderen bij de gever langs om de nieuwe aanwinst te tonen.

'Aol Ben', zoals Benjamin Cohen genoemd werd, was lichamelijk zwak. In het najaar verdiende hij wat met aardappels krabben. Zijn vrouw liep met negotie langs de huizen. Tegen Pasen bracht ze matses rond. In ruil daarvoor kreeg ze eieren.⁸⁰

In 1931 en 1932 werden er in Drouwen, Bronneger en Borger collectes gehouden, die moesten bijdragen in de kosten voor de kinderen Cohen. De familie dankte de inwoners daarvoor in een advertentie.

Koosje en Vroukje Cohen

De tweelingdochters Vroukje Cohen (Borger, 30-03-1920, 07.00 uur - Auschwitz, 30-09-1942) en Koosje Cohen (Borger, 30-03-1920, 09.30 uur - Auschwitz, 19-10-1942) bevonden zich tussen 5 november 1929 tot 26 maart 1941 in het tehuis Beth Azarja in Hilversum. Dit tehuis, eigendom van de S.A. Rudelsheimstichting, aan de Verdilaan 10 in Hilversum, was bedoeld voor opvang en lager onderwijs voor zwakzinnige Joodse kinderen. Enkele dagen voor hun 21ste levensjaar moesten zij dit tehuis verlaten en keerden zij terug naar Borger.⁸¹

80 T. Baas, 'De voormalige joodse gemeenschap in de gemeente Borger', in: De Zwerfsteen, jrg 1 (1987) nr 3, 33.

81 Roelink, Marycke en Marjoke Rietveld-van Wingerden, Joods buitengewoon onderwijs. De S.A. Rudelsheimstichting 1919-1943', in Hilversums Historisch Tijdschrift, 2010/03, blz. 101-118.

Op 26 maart 1941 werden zij in de burgerlijke stand van Borger ingeschreven. Koosje bleef in Drouwen wonen en werd in oktober 1942 samen met haar ouders naar Durchgangslager Westerbork getransporteerd.

Vroukje vertrok op 13 mei 1941 naar Amsterdam, waar zij op het adres Weesperstraat 85-I kwam te wonen. Volgens haar persoonskaart in Amsterdam was zij 'dienstbode'. De hoofdbewoner was Maurits Schellevis (Amsterdam, 21 juli 1915 - Amstelveen, 4 januari 2004) gehuwd met Rebecca Schellevis-Canes. Op 9 juli 1941 verhuisde zij naar het adres Lepelstraat 26hs (bewoners nog onbekend). Vanaf 8 december 1941 woonde zij op het adres Nieuwe Prinsengracht 58-II bij haar oom Aäron Bronkhorst.

Aäron Bronkhorst (Amsterdam, 18 augustus 1875 - Sobibor, 9 april 1943, zoon van Hartog Bronkhorst en Margaretha Blitz), groenteventer van beroep. Hij was op 20 april 1898 met Eva Bleekveld (Amsterdam, 29-05-1875 - Sobibor, 26-03-1943, dochter van Moses Bleekveld en Maria Grushaber) gehuwd. Na de scheiding van Eva hertrouwde hij 22 augustus 1906 met Dina Korper (Amsterdam, 23 december 1882 - Sobibor, 9 april 1943, dochter van Jacob Korper en Coosje Monas).

De huwelijken van Bronkhorst waren kinderloos.

IV.5- Mietje Cohen (Ees, 09-09-1876 - Auschwitz, 17-09-1942) huwde op 10-06-1908 met de niet-jood Franciscus (Charles) Mari Filbri (Amsterdam, 05-05-1863 - Amsterdam, 15-07-1941), zoon van Franciscus Johannes Filbri en Maria Elizabet Schouw

Het gezin woonde in 1941 op het adres Albert Cuypstraat 36 II, Amsterdam.

Van deze persoon is ook een Jokos-dossier (nummer 50375) aanwezig op het Gemeentearchief van Amsterdam.

Kind: V.20.

IV.6- Heiman Cohen (Ees, 01-07-1878 - Borger, 24-11-1888).

IV.7- Naamloos Cohen (Ees, 23-03-1881 - Ees, 23-03-1881).

IV.8- Naamloos Cohen (Ees, 26-09-1883 - Ees, 26-09-1883).

Generatie V

De kinderen van David Cohen (1868 - 1943) (VI.1) en Grietje Monas (1865 - 1943):

V.1- **Frederika Cohen** (Amsterdam, 03-12-1893 - Amsterdam, 1977), op 28-11-1918 te Amsterdam gehuwd met Andreas Leonardus Frederikus Leverington (Amsterdam-02-1894 - Amsterdam, 26-06-1951), zoon van Andreas Leonardus Frederikus Leverington en Margaretha Catharina Wilhelmina Straub.

Het gezin woonde vanaf 1934 in de 1e Helmersstraat 95 hs, na het overlijden van haar man verhuisde Frederika Cohen naar 1e Helmersstraat 94 hs.

Kinderen: VI.1 t/m VI.2.

V.2- Dina Cohen (Amsterdam, 04-06-1896 - Sobibor, 21-05-1943), lingenierenaaster van beroep, op 05-12-1917 gehuwd met Salomon Heilbron (Amsterdam, 11-08-1894 - Auschwitz, 11-12-1943), zoon van Emanuel Heilbron en Fijtje Fierlier. Zijn beroep was diamanthersteller/diamantbewerker.

Getuigen bij het huwelijk van Salomon Heilbron en Dina Cohen waren: Benjamin Cohen, broer van de bruid, koopman, oud 43 jaar en Frederik Hendrik Muller, voerman, oud 47 jaar. Alhoewel in de huwelijksakte staat, dat Benjamin Cohen een broer van de bruid is, is hij in werkelijkheid een broer van haar vader, David Cohen. Het gezin woonde in februari 1941 in de Eerste Atjehstraat 46 I, Amsterdam.

Van dit gezin of van een van de andere gezinsleden zijn ook Jokos-dossiers (nummers 8576, 8578) aanwezig op het Gemeentearchief van Amsterdam.

Kind: VI.3.

V.3- Mozes Cohen (Amsterdam, 29-11-1897 - Rotterdam, 23-08-1937) huwde op 23-01-1924 te Amsterdam met Catharina Isaac (Amsterdam, 24-11-1902 - Auschwitz, 26-07-1942), dochter van Gonpats Isaac en Leentje Koord.

Het gezin woonde in februari 1941 in de Louis Bothastraat 13 II te Amsterdam.

Kinderen: VI.4 t/m VI.5.

V.4- Josephine Cohen (Amsterdam, 15-11-1899 - Amsterdam, 21-03-1942) huwde op 21-06-1928 te Amsterdam met: Emanuel Meents (Amsterdam, 06-03-1904 - Sobibor, 21-05-1943), zoon van Gerrit Meents en Lea Fles. Beroepen: expeditieknecht en chauffeur.

Het gezin woonde in februari 1941 in de Vrolikstraat 309 huis, Amsterdam. Op 21 maart 1942 woonde het gezin in de Commelinstraat 20-1.

Van dit gezin is ook een Jokos-dossier (nummer 32756) aanwezig op het Gemeentearchief van Amsterdam.

Kinderen: VI.6 t/m VI.7.

V.5- Martha Cohen (Amsterdam, 20-04-1901 - Auschwitz, 30-09-1942) huwde in april 1942 met Lion Goudsmit (Amsterdam, 04-03-1904 - Midden-Europa, 31-10-1942), zoon van Ezra Goudsmid en Roosje Nijkerk. Beroep: electrotechnisch installateur.

Zij woonden in februari 1941 op het adres Commelinstraat 20-I, Amsterdam.

Van dit huishouden is ook een Jokos-dossier (nummer 30836) aanwezig op het Gemeentearchief van Amsterdam.

V.6- Jacoba Cohen (Amsterdam, 22-02-1903 - Amsterdam, 16-08-1942) huwde op 12-09-1929 te Amsterdam met Levie Kloots (Amsterdam, ca. 1901), zoon van Joseph Kloots en Marianne Piller. Hij was venter van beroep.

Levie Kloots en zijn twee kinderen overleefden de oorlog door onder te duiken. In februari 1941 woonden zij op het adres Jozef Israëlskade 94-huis.

Weduwnaar Levie Kloots trouwde op 02-07-1947 te Amsterdam met Judith Stad.

Kinderen: VI.8 t/m VI.9.

V.7- **Herman Cohen** (Amsterdam, 06-10-1906 - Amsterdam, 03-02-1965). Beroep: koopman in stoffen. Hij is op 15-04-1936 te Amsterdam met Maria Eekhof (Amsterdam, 29-07-1914) gehuwd.

Het echtpaar is in 1949 gescheiden. Herman is niet hertrouwd.

Herman woonde van 1939 tot 1950 op het adres Ruyschstraat 79 (?) II.

Kind: VI.10.

V.8- **Joseph Louis Cohen** (Amsterdam, 31-07-1910 - Amsterdam, 18-12-1987).

Hij was eerst magazijnbediende en later koopman in textiel.

Joseph was niet getrouwd. Hij woonde voor de oorlog in de Commelinstraat 20 I bij zijn ouders. Hij overleefde de oorlog. Na de oorlog bleef hij in Amsterdam wonen. Hij woonde lange tijd op de adressen Stadionkade 77-III en Michelangelostraat 65 I.

Kinderen (generatie V) van Marchien Cohen (1871-1960) (IV.2) en Isaac Serlui (1872-1944):

V.9- Frederika Serlui (Amsterdam, 24-10-1893 - Auschwitz, 10-09-1942).⁸²

Zij was op 10-02-1914 te Berchem gehuwd met Hartog Velleman (Rotterdam, 10-07-1888 - Auschwitz, 10-09-1942), zoon van Isaac Velleman en Saartje Rubens. Zij vertrok op 23 augustus 1919 naar Antwerpen. Het echtpaar vestigde zich op 7 januari 1937 in Deurne bij Antwerpen.

Kinderen: VI.11 tm VI.16.

V.10- **Levie Serlui** (Amsterdam, 29-05-1896 - Bussum, 1974). Hij is op 06-05-1920 te Amsterdam gehuwd met Saartje Rubens (Doetinchem, 19-01-1895 - Bussum, 1974).

Kinderen: VI.17 t/m VI.18.

Op 15 oktober 1942 kwam om 16.10 uur bij wachtmeester Goudswaard van de gemeentepolitie in Assen vanuit 'Lager Westerbork' het volgende bericht binnen: *Gisteren ontvlucht uit het Lager Westerbork de jood Levie Serlui geboren 29 mei 1896 te Amsterdam. Signalement kaalhoofdig, jodentype. Opsporing en terugbrenging wordt verzocht.*⁸³

Uit de kaart uit de cartotheek van de Joodsche Raad blijkt dat Levie Serlui op 2 augustus 1942 in Durchgangslager Westerbork was ingeschreven en dat hij op 9 oktober 1942 op transport zou worden geplaatst. Voorafgaande aan dit transport is hij kennelijk gevlucht, een paar dagen eerder dan het politiebericht doet vermoeden.

82 Memoriaal van de deportatie der Joden uit België.

83 Ridderbos, J., Kroniek van de Jodenvervolgung in Assen, blz. 80.

<https://meitotmei.nl/233-ontsnappingsen-uit-westerbork/>

V.11- **Mozes Serlui** (ook bekend als Maurice Serlui) (Amsterdam, 04-05-1900 - Hove, Brighton and Hove, 1980).

1e relatie met Johanna Monnoyeur.

1e huwelijk met Rebecca Prijs.

2e huwelijk met Phoebe Conway.

V.12- **Jansje Serlui** (Amsterdam, 09-05-1903 - Gent, 16-08-1974, begraven te Putten), relatie met Moritz Kuliasko (Keulen, 07-10-1907 - Auschwitz, 1944). Moritz en Jansje Kuliasko hadden een winkel op de Herentalsebaan in Deurne bij Antwerpen. Het joodse gezin dook onder. Moritz werd in mei 1944 opgepakt en naar Auschwitz gedeporteerd. Freddy en zijn moeder bleven ondergedoken en keerden na de oorlog terug in Deurne.

Kind: VI.19.

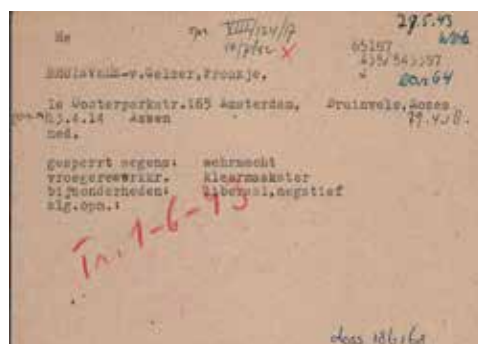
Kinderen (generatie V) van Minkje Cohen (1873-1942) en Benjamin Salomon van Gelder (1878-1940):

V.13- Vogeltje van Gelder (Assen, ca. 1913 - Assen, 06-05-1916).

V.14- Froukje van Gelder (Assen, 13-04-1914 - Sobibor, 04-06-1943). Beroep: confectienaaister. Zij huwde op 18-10-1939 te Amsterdam met Mozes Bruinvels (Amsterdam, 29-04-1918 - Dorohuczka (Polen), 30-11-1943), zoon van Jacob Bruinvels en Dina Sluizer. Beroep: kleermaker.

Van dit gezin is ook een Jokos-dossier (nummer 10678) aanwezig op het Gemeente-archief van Amsterdam.

Kinderen: VI.20 en VI.21.

Op de kaart van Mozes Bruinvels (links) uit de cartotheek van de Joodsche Raad blijkt dat hij als kleermaker voor de Duitse Wehrmacht als 'tewerkgestelde' heeft gewerkt. Hierdoor werd hij 'pas' op 20 april 1943 op transport geplaatst. Uit zijn kaart blijkt dat hij op 23 maart 1943 in barak 66 zat.

Froukje Bruinvels-van Gelder werkte ook als kleermaakster voor de Wehrmacht. Zij was op 29 mei 1943 in barak 64 opgesloten. Het echtpaar leefde sinds 20 april 1943 gescheiden van elkaar; in Westerbork hebben zij elkaar ook niet kunnen ontmoeten.

De moeder, Froukje v. Gelder, geb. te Assen, 13.4.'14, genoot lager onderwijs en werd daarna kleermaker te Amsterdam. Hun vader was slager te Assen. Toen deze stierf in 1934, is de weduwe en haar dochter naar Amsterdam gekomen. Hier vond Jacques' moeder werk als kleermaker bij een maatkleermaker. Als jong meisje ging zij heel veel uit, vooral dansen deed zij heel veel. Het was een heel modern type vrouw, die veel van uitgaan hield, altijd seer fatsoenlijk was en veel las. Zij had thuis een goede Joodsche opvoeding.

Beschrijving van Froukje van Gelder uit archief OPK (Collectie Micha Bruinvels)

Trouwfoto van Micha Bruinvels en Froukje van Gelder, gemaakt op 18 oktober 1939 (Collectie Micha Bruinvels)

Op transport

Mozes Bruinvels en Froukje van Gelder waren volgens hun kaart uit de cartotheek van de Joodsche Raad 'gesperrt', omdat hij als kleermaker en zij als naaister in Amsterdam in de confectie-industrie werkzaam waren voor de Duitse Wehrmacht. Mozes werd op 23 maart 1943 op transport

naar Durchgangslager Westerbork geplaatst en op 20 april 1943 naar Sobibor, waarna hij op transport naar het werkkamp Dorohuczka werd gezet, waar hij op 30 november 1943 aan ontberingen overleed.

Froukje Bruinvels-van Gelder werd op 29 mei 1943 met haar zoon Benjamin op transport naar Durchgangslager Westerbork geplaatst. Twee dagen later, 1 juni 1943, werd zij op transport naar Sobibor gezet, waar zij op 4 juni 1943 samen met haar zoon Benjamin werd vermoord.

Kamp Dorohuczka

Kamp Dorohuczka was gelegen Oost-Polen, even ten oosten van het dorp Dorohuczka. Het was een werkkamp van de nazi's. De SS bouwde dit werkkamp in het kader van Aktion Reinhard, de codenaam voor het vermoorden van ongeveer 1,5 tot 2 miljoen Poolse joden.

Het kamp lag ten zuidwesten van kamp Sobibor en ten noordwesten van kamp Trawniki. In Sobibór werden veelal de arbeiders voor Dorohuczka geselecteerd. Jules Schelvis was een van hen. Het kamp ressorteerde aanvankelijk onder het kamp Trawniki. Vanaf september 1943 was het een nevenkamp van kamp Majdanek. Het kamp bestond van 13 maart tot 3 november 1943. De arbeiders moesten turf steken in de omgeving van het kamp. Het was de bedoeling dat de veelal joodse arbeiders zich letterlijk dood zouden werken.

Links: Station Dorohuczka

Rechts: Oorlogsmonument nabij voormalig kamp Dorohuczka (op de kruising van weg 12 met de 838).

Aan weg 12 van Lublin naar Chelm bij de kruising met de 838 naar Trawniki is de infrastructuur van het kamp nog te herkennen. Verder zijn er geen resten. Aan de overkant van weg 12 staat een oorlogsmonument dat geen relatie heeft met het voormalige kamp.

De levensomstandigheden in kamp Dorohuczka waren erbarmelijk. De gemiddelde levensverwachting was dan ook slechts enkele weken. Tweemaal daags kregen de gevangenen een zwarte vloeistof die koffie werd genoemd. Drinkwater kregen zij niet. Verder was er dunne soep van zuurkool en transparant hondenvlees. Men kon zich wassen in de beek.

Waarschijnlijk hebben 700 Nederlandse joden in kamp Dorohuczka moeten verblijven. Daarnaast verbleven er Poolse joden uit de getto van Warschau. Mogelijk ook 700. Daar er weinig werd geregistreerd zijn juiste getallen moeilijk te reproduceren. Aktion Erntefest maakte een einde aan het bestaan van kamp en inwoners. Slechts zestien Nederlandse joden, onder wie drie mannen, hebben het kamp overleefd.⁸⁴

V.15- N.N. (Assen, 22-10-1915 - Assen, 22-10-1915).

Kinderen (generatie V) van Benjamin Mozes Cohen (1874-1942) (IV.4) en Naatje Korper (1886-1942):

V.16- Vroukje Cohen (Borger, 30-03-1920, 07.00 uur - Auschwitz, 30-09-1942) (zie kader).

V.17- Koosje Cohen (Borger, 30-03-1920, 09.30 uur - Auschwitz, 19-10-1942).

V.18- Mina Cohen (Borger, 27-09-1921 - Auschwitz, 26-07-1942). Op 3 mei 1939 is zij te Hilversum gehuwd met Meijer Bloemendaal (Utrecht, 09-05-1914 - Slot Hartheim bij Linz, 01-09-1941), zoon van koopman Abraham Bloemendaal (Utrecht, 23-11-1891 - Sobibor, 21-05-1943) en Rachel Bloemendaal-van der Goen (Amsterdam, 16-08-1892 - Auschwitz, 28-09-1942).

⁸⁴ *Jules Scheelis: Binnen de poorten. Een Verslag van twee jaar Duitse Vernietigings- en Concentratiekampen. 8e druk. De Bataafsche Leeuw, Amsterdam 2007, ISBN 978-90-6707-626-5. https://nl.wikipedia.org/wiki/Kamp_Dorohuczka.*

Het gezin Bloemendaal-Cohen woonde in de Rapenburgerstraat 46 I, Amsterdam. Kinderen: VI.22 t/m VI.23.

V.19- Diena Cohen (Borger, 23-11-1925 - Auschwitz 19-10-1942).

Meijer Bloemendaal

Meijer Bloemendaal (Utrecht, 09-05-1914 - Hartheim 11-08-1941)⁸⁵ woonde op het adres Rapenburgerstraat 44-Ia.

Meijer Bloemendaal was het derde kind in het gezin van Abraham Bloemendaal en Rachel van der Goen. Hij had twee broertjes en drie zusjes. Meijer is geboren en getogen in Utrecht, waar zijn vader handelde in ijzerwaren.

In 1936 woonde Meijer bijna een jaar lang in Groningen en van december 1936 tot juni 1939 woonde hij in Hilversum. In die stad trouwde hij op 3 mei 1939 met Mina Cohen, dochter uit een zeer arm gezin met vier kinderen uit Borger. Mina was toen ze in het huwelijk trad pas zeventien jaar en vier maanden in verwachting van haar eerste kind. Eind juni 1939 kwam het jonge stel naar Amsterdam, waar het een woning vond in Amsterdam-Oost. Op 17 september 1939 werd dochtertje Rachel geboren, vernoemd naar de moeder van Meijer. Dertien maanden later, in oktober 1940, kwam zoontje Benjamin ter wereld.

acc BS 1273		Overleden te Mauthausen D1 op 1 ^S ep41	7) Gezin nr.
Akte no. A 41-49			
3) Bloemendaal--	4) op 9 Mei 1914	7) Beroep (h-o)	
b Meijer--	5) g. utrecht	slagersmeest reis-	
	6) g. ond. Ned	manufacturen-koopman	
8) van Abraham--	geb. op 23 Nov 91	te Ut	
en van der Goen, Rachel--	geb. op 16 Aug 92	te Asd	
9) Geslachtsnaam en 10) Voornamen	11-12) Geboren op 27 Sep 21 = te Borger =	13) Huwelijk gesloten op 3 Mei 39 = te Hilversum =	14-15-16) Huwelijk ontbonden op te door
I Cohen, Mina			
II			
21) Dagt. aangiften	22) Gemeente en adres	23)	24)
13Jul23	DUITSCHLAND	30Oct39	Vrolikstr 74hs
13Mrt36	GRONINGEN	27Dec39	Vrolikstr 325 III
14Dec36	HILVERSUM	29Feb40	Laing's Nekstr 33 I
3Mei39	Achterom 47	9Apr40	Waterlooplein 53 Ia
26Jun39	ASD2eOosterpstr 63 I	11Jul40	Waterlooplein 56 II
		23Oct40	Rapenburgerstr 44 Ia
25) EIGEN en STIEFKINDEREN (alleen invullen op kaart GEZIN-SHOOFD)			
27) A.H.C. Dagteekening	28) Geslachtsnaam en 29) Voornamen		
I	Bloemendaal, Rachel		
II	Benjamin Mozes		

Uit de persoonskaart van Meijer Bloemendaal blijkt dat hij voor 1923 met zijn ouders nog in Duitsland heeft gewoond. Vanaf 1936 woonde hij achtereenvolgens in Groningen en Hilversum. Na zijn huwelijk woonde het gezin Bloemendaal in de Oosterparkenwijk in Amsterdam en vanaf 9 april 1940 in de jodenwijk van Amsterdam aan het Waterlooplein en in de Rapenburgerstraat.

85 Uit recent onderzoek is gebleken dat meer dan 100 mannen in Slot Hartheim bij Linz zijn vergast, terwijl als officiële plaats van overlijden Mauthausen werd vastgelegd.

Twee kaarten uit het archief van de Dienst Bouw- en Woningtoezicht van de jodenbuurt in Amsterdam tijdens de Duitse bezetting. De schaal is 1:1000. De twee kaarten zijn aan elkaar vastgeplakt.

Bron: <https://geschiedenislokaalamsterdam.nl/bronnen/afgezette-jodenbuurt>

Deze foto toont de toegang tot de Nieuwe Kerkstraat. Op het eerste gezicht een foto van een mooie zomerse dag, maar dan valt het grote bord met de tekst 'Judenstrasse/Joodschestraat' op. Op het rode houtwerk van het koffiehuis hangt een richtingwijzer 'Naar de schnijlplaats' en op de stoep staat een verbodsbord dat meldt: 'Für Wehrmacht verboten'.
(Foto: Frits Rotgans)

Het gezin woonde inmiddels in de Rapenburgerstraat, in een oud huis dat al in 1931 onbewoonbaar was verklaard. Meijer werkte als koopman, waarschijnlijk handelde hij in manufacturen. Het feit dat het jonge gezin om de paar maanden naar een andere woning verhuisde, doet vermoeden dat Meijers inkomsten te wensen overlieten. Mina zorgde voor de kinderen. Meijer belandde tweemaal in de gevangenis vanwege kleine vergrijpen, onder andere diefstal.

Op dinsdagavond 11 februari 1941 waren er voor de vijfde opeenvolgende dag vechtpartijen in de joodse buurt van Amsterdam tussen WA'ers en joodse inwoners van de wijk. Tijdens de vechtpartij op deze avond ging het hard tegen hard, waarbij met zelfgemaakte wapens van ijzer werd gevochten, terwijl er ook met messen werd gestoken. Die avond werd de WA-wachtmeester Hendrik Koot zwaargewond naar een ziekenhuis gebracht, waar hij op 14 februari 1941 aan zijn verwondingen aan het hoofd overleed. Dezelfde avond werden ver-

schillende joodse mannen opgepakt, onder wie Meijer Bloemendaal. Volgens de registratiekaart uit het archief van Arolsen zou Bloemendaal zijn opgepakt door mannen van het Reichssicherheitshauptamt (RSHA).⁸⁶

Niet bekend is waar Bloemendaal en de andere opgepakte mannen gevangen werden gehouden. Zeer waarschijnlijk is hij in de dagen na de razzia's toegevoegd aan de grote groep gevangenen in kamp Schoorl die op 22 en 23 februari 1941 tijdens razzia's in de joodse buurt waren opgepakt.

Diezelfde week, op 27 februari, werd Bloemendaal met ongeveer 388 andere joodse mannen naar Buchenwald gedeporteerd. Op 22 mei 1941 werd de groep doorgestuurd naar Mauthausen. Meijer werd op 11 augustus 1941 in Slot Hartheim 'bij Linz (Oostenrijk) om het leven gebracht. Als 'officiële' overlijdensdatum kreeg hij 1 september 1941 toegekend.⁸⁷

Slechts twee van de 389 mannen hebben het overleefd. Uit recent onderzoek is gebleken dat meer dan 100 mannen in Slot Hartheim bij Linz zijn vergast, terwijl als officiële plaats van overlijden Mauthausen werd vastgelegd. Onder hen bevond zich Meijer Bloemendaal.

Het Stadsarchief Amsterdam opende in februari 2021 de tentoonstelling 'De razzia's van 22 en 23 februari 1941 in Amsterdam'. Het lot van 389 Joodse mannen. Tegelijkertijd verscheen het boek *De razzia's van 22 en 23 februari 1941 in Amsterdam* van Wally de Lang die onderzoek deed naar het leven en het lot van alle afzonderlijke slachtoffers. Uit het onderzoek van De Lang bleek

Konzentrations-Lager Buchenwald	
Naam: Bloemendaal	Polit. Zede 4849
Overname: Meier	Zede
geb. op 9-5-14 in Utrecht	Gedacht aangevoerd: am. 11.2.41. Buch (Bücher): RSHA
Beroep: Kaufmann	Wederige Fortepsiedigen: keine
Religion: none. Staat: Holland	Dorfsache: 3 Monate Gefängnis
noth. arb. arb. wett. verb. Nr. 2	1 Vorstrafe Diebstahl
leider Wohnort: Amsterdam	
Bangsburger Street 46 J	
Alle 3 möglichen Angaben: Frau: Minna Bl. w.o.	
Grund:	ingeliefert: 28.2.41
	entlassen: 11.8.41
	überlebt: 22.5.41
	verloft:
	L. I. S. FOTO Nr. 147

Uit een registratie-kaart uit het archief van Arolsen blijkt dat Bloemendaal op 28 februari 1941 in concentratiekamp Buchenwald werd opgesloten en dat hij op 22 mei 1941 op transport naar Mauthausen werd geplaatst.

86 Het Reichssicherheitshauptamt of RSHA, was de overkoepelende veiligheidsdienst van het Derde Rijk, opgericht door Heinrich Himmler op 27 september 1939[1]. De organisatie bestond uit een samensmelting van de Sicherheitsdienst, de Gestapo en de Kriminalpolizei. Het doel van de organisatie was alle 'vijanden van het Rijk' te bestrijden, binnen of buiten de grenzen van Duitsland. Binnen deze categorie vielen onder andere communisten, vrijmetselaars, Joden, zigeuners en andere 'ongewenste rassen'.

87 Lang, Wally de, *De razzia's van 22 en 23 februari 1941 in Amsterdam Het lot van 389 Joodse mannen*, Amsterdam 2001, blz. 98-101.

<https://www.amsterdam.nl/stadsarchief/themasites/razzia/meijer-bloemendaal/>

Toegangspoort Mauthausen boven op de 'Totenberg'.

Schloss Hartheim, Alkoven, Oostenrijk. (Foto's: Lang, De razzia's, blz. 209 en 222)

dat in ieder geval 108 maar waarschijnlijk 150 mannen, van wie de officiële overlijdensplaats Mauthausen is, in werkelijkheid in Slot Hartheim zijn vergast, onder wie Meijer Bloemendaal.

In de kampadministratie van Mauthausen werden lijsten bijgehouden van onnatuurlijke doodsoorzaken. In het Veränderungsbuch, het mutatieboek uit Mauthausen, staan de namen van de mannen die tijdens geheime acties in de gaskamer van Slot Hartheim werden vermoord. Met behulp van deze bron zijn de daadwerkelijke sterfdata gevonden van een groot aantal slachtoffers.⁸⁸

Mina Bloemendaal-Cohen en Benjamin en Rachel Bloemendaal

Op 25 januari 1942 overleed in Amsterdam Benjamin, het jongste kind van Meijer Bloemendaal en Mina Cohen. Mina werd op 24 juli 1942 op transport gesteld naar Auschwitz, waar zij op 26 juli 1942 werd vermoord. Haar dochtertje Rachel, drie jaar oud, werd op 16 (of 19) oktober samen met haar grootouders uit Drouwen, waar zij verbleef, op transport gesteld en drie dagen later in Auschwitz vermoord.

Na de dood van haar man kreeg Mina Cohen een relatie met Philip de Groot. Zij meldde zich met hem bij de Duitse autoriteiten. Zij hadden het voornemen om in Durchgangslager Westerbork te trouwen om de kans op deportatie te verkleinen. Lijstenmaker Philip de Groot (Amsterdam, 03-02-1917 - Auschwitz, 30-09-1942), zoon van lompenventer Isaac de Groot (Amsterdam, 24-12-1891 - Sobibor, 07-05-1943) en Annaatje Wurms (Amsterdam, 11-10-1894 - Amsterdam, 12-12-1920) woonde in februari 1941 op het adres Rapenburgerstraat 58 I te Amsterdam. Mina Bloemendaal-Cohen woonde in dezelfde straat op huisnummer 46 I.

Philip de Groot had een levensverzekering die mogelijk nog uitkeerbaar is.

Ook Mina's ouders en haar drie zusjes, de ouders van Meijer en zijn twee broers en drie zussen kwamen in vernietigingskampen van de nazi's om het leven.

⁸⁸ Op de website van het Stadsarchief Amsterdam staan de biografieën en de daadwerkelijke sterfdata van alle slachtoffers van de februari-razzia's: <https://www.amsterdam.nl/stadsarchief/themasites/razzia/>

Kind van Mietje Coben (IV.5) en Franciscus (Charles) Mari Filbri

V.20- Mozes David Filbri (Amsterdam, 07-03-1907 - Amsterdam, 25-08-1917).

Generatie VI

Kinderen (Generatie VI) van Frederika Coben (1893-1977) (V.1) en Andreas Leonardus Frederikus Leverington (1894-1951):

VI.1- N.N. (Amsterdam, 1930).

VI.2- N.N. (Amsterdam, 1933).

Kind (Generatie VI) van Dina Coben (1896 - 1943) (V.2) en Salomon Heilbron (1894 - 1943):

VI.3- Emanuel Heilbron (Amsterdam, 23-06-1918 - Sobibor, 09-07-1943), te Amsterdam gehuwd met Josephine Koen (Amsterdam, 26-09-1920 - Sobibor, 09-07-1943).

Josephine Koen werkte aanvankelijk als kantoorbediende; werkte daarna als leerling-verpleegkundige in Het Apeldoornsche Bosch, waar zij op 1 september 1941 in dienst was getreden.⁸⁹

Kinderen (Generatie VI) van Mozes Coben (1897-1937) (V.3) en Catharina Isaac (1902-1942):

VI.4- David Cohen (Amsterdam, 10/19-01-1925 - Auschwitz, 30-09-1942)

VI.5- Leentje Cohen (Amsterdam, 02-10-1930 - Auschwitz, 26-07-1942)

Links: Groepsfoto personeel Het Apeldoornsche Bosch, 1942. Op deze foto staan onder meer: Jeannette Fanny Zeckendorf (achterste rij, uiterst rechts), Ruth Pestachowsky (voorste rij, links, met bril) en Josephine Heilbron-Koen (voorste rij, uiterst rechts). Mogelijk staat ook Veronica Davids-Delaville op deze foto. (Collectie CODA Apeldoorn, archief 376 Marianne van Creveld, inventarisnummer 5)

Rechts: Kaart van Josephine Heilbron-Koen uit de cartotheek van de Joodsche Raad

Kinderen (Generatie VI) van Josephine Cohen (1899-1942) (V.4) en Emanuel Meents (1904-1943):

VI.6- Greta Meents (Amsterdam, 11-04-1938 - Sobibor, 21-05-1943).

VI.7- Gerrit Meents (Amsterdam, 23-12-1929 - Sobibor, 21-05-1943).

Kinderen (generatie VI) van Jacoba Cohen (1903-1942) (V.6) en Levie Kloots (1901-?):

VI.8- **Elly Kloots**

VI.9- **Greetje Kloots**

Kind (generatie VI) van Herman Cohen (1906-1965) (V.7) en Maria Eekhof (1914):

VI.10- **N.N. (1941).**

Kinderen (generatie VI) van Frederika Serlui (V.9) (1893-1942) en Hartog Velleman (1888-1942):

VI.11- Sarah Velleman (Antwerpen, 26-07-1914 - Auschwitz, 05-02-1943), gehuwd met Willem Wolff (Rotterdam, 02-07-1910 - Auschwitz, 30-04-1943), zoon van Abraham Wolff (1878-1938) en Anna Wolff-Barendse (1880-1942). Beroep: transportarbeider.

In april 1942 woonde het gezin op het adres Van Bassenstraat 70, Den Haag.

Van dit gezin is ook een Jokos-dossier (nummer 34825) aanwezig op het Gemeente-archief van Amsterdam.

Kinderen: VII.1 t/m VII.3.

VI.12- Martha Velleman (Amsterdam, 24-07-1916 - Auschwitz, 29-08-1942).

VI.13- Roza Velleman (Amsterdam, 01-11-1918 - Auschwitz, 29-08-1942).

VI.14- Isaac Velleman (Antwerpen, 23-04-1920 - Auschwitz, 26-10-1942).

VI.15- **Alexander Velleman** (Antwerpen, 11 januari 1923). Hij heeft de oorlog overleefd.

VI.16- Louis Velleman (Antwerpen, 13-12-1928 - Auschwitz, 10-09-1942).

Foto's vanaf links: Frederika Serlui (1893-1942) (V.9), Hartog Velleman (1888-1942) (V.9) en Sarah Velleman (1914-1943) (VI.11). (Foto's: Joods Monument)

Kinderen (generatie VI) van Levie Serlui (1896-1974) (V.10) en Saartje Rubens (1895-1974):

VI.17- Marchien Serlui (Amsterdam, 25-10-1923 - Amsterdam, 25-10-1923).

VI.18- Rudolph Serlui (Amsterdam, 24-05-1925 - Den Haag 1978), relatie met Thea Serlui.

Kind (generatie VI) van Jansje Serlui (1903-1974) (V.12) en Moritz Kuliasko (1907-1944):

VI.19- Freddy (ca. 1930)

Kinderen (generatie VI) van Froukje van Gelder (1914 - 1943) (V.14) en Mozes Bruinvels (1918 - 1943):

VI.20- Benjamin Bruinvels (Amsterdam, 21 oktober 1941 - Sobibor, 4 juni 1943). Het gezin woonde in februari 1941 op het adres Eerste Oosterparkstraat 165 I in Amsterdam.

VI.21- **Jacob Bruinvels** (Amsterdam, 07-12-1942 - ?, 09-8-1988). Hij heeft de oorlog door onderduik overleefd. Zijn schuilnaam op het onderduikadres was Hansje de Wit.⁹⁰

Kinderen (Generatie VI) Mina Cohen (1921-1942) (V.18) en Meijer Bloemendaal (1914-1941):

VI.22- Rachel Bloemendaal (Amsterdam, 17-09-1939 - Auschwitz, 19-10-1942).

VI.23- Benjamin Mozes Bloemendaal (Amsterdam, 20-10-1940 - Amsterdam, 25-01-1942).

Generatie VII

Kinderen (generatie VII) van Sarah Velleman (1914-1943) (VI.11) en Willem Wolff (1910-1943):

VII.1- Anna Wolff (Rotterdam, 30-01-1936 - Auschwitz, 05-02-1943).

VII.2- Frederika Wolff (Rotterdam, 13-07-1937 - Auschwitz, 05-02-1943).

VII.3- Leentje Wolff (Rotterdam, 24-11-1938 - Auschwitz, 05-02-1943).

11. Beknopte genealogie per generatie

ck: concentratiekamp

nd: natuurlijke dood

Generatie I

I.1- Jakob Salomons Naiwitter (Neuwied, 10-01-1768 - Drouwenerveen, 28-02-1826) en Vrouke Mozes van der Veen (Gasselternijveen, ca. 1777 - Maartenshoek (Hoogezand), 06-11-1855).

Kinderen: zie II.1 t/m II.8.

Generatie II

De kinderen van Jakob Salomons Naiwitter (1768-1826) (I.1) en Vrouke Mozes van der Veen: II.1 Schoontje Jacobs Neuwitter (Borger, 01-01-1799 - Schut (Hoogeveen), 28-01-1891) en Machiel Meijer van der Horst (Hoogeveen, 04-05-1790 - Hoogeven 24-12-1846).

Kinderen: III.1 t/m III.6.

II.2- Benjamin Jacob Neuwitter (Winschoten, 20-12-1801 - Drouwen, 13-10-1893) en Martje Heiman de Groot (Wildervank, 18-02-1804 - Drouwen, 09-05-1872).

Kinderen: III.7 t/m III.12.

II.3- Simon Jacobs Neuwitter (Briel (Pruisen), 17-05-1807 - Eenrum, 30-01-1883) en Goldje Zekkel (Ommen, 25-07-1825 - Veendam, 26-04-1913).

Kinderen: III.13 t/m III.15.

II.4- Roosje Jacobs Neuwitter (Drouwenerveen, 01-01-1809 - Kalkwijk (Hoogezand), 04-12-1845 en (1) met David Levie Simons (Groningen, 25-11-1811 - Kalkwijk (Hoogezand), 08-04-1898).

Zie III.16 t/m III.17.

II.5- Harmtjen (?) Neuwitter (1811)

II.6- Aaij Neuwitter (Drouwenerveen, 29-03-1813 - Kalkwijk (Hoogezand), 08-11-1854), gehuwd met weduwnaar (2) met David Levie Simons (Groningen, 25-11-1811 - Kalkwijk (Hoogezand), 08-04-1898).

Kind: III.18.

II.7. Mozes Jacobs Neuwitter (Borger, ca. 1816 - Drouwen, 05-01-1867), gehuwd met Hendel Bollegraaf (Hoogezand, 05-11-1835 - Drouwen, 16-10-1894).

Kind: zie III.19.

II.8. Izaak Neuwitter (Naiwitter) (Borger, 16-04-1819 - Veendam, 14-12-1880), gehuwd met Grietje Heimans de Groot (Veendam, 26-03-1816 - Groningen, 18-01-1894).

Kinderen: zie III.20 t/m III.25.

Generatie III:

Kinderen van Schoontje Jacobs Neuwitter (1799-1891) (II.1) en Machiel Meijer van der Horst (1790-1846):

III.1- Jacob van der Horst (Het Schut (Hoogeveen), 03-12-1828 - Het Schut (Hoogeveen), 16-02-1830).

III.2- Rachel van der Horst (Het Schut (Hoogeveen), 29-04-1830 - Hoogeveen, 09-08-1917). Zij was op 14 november 1857 te Hoogeveen gehuwd met borstel-maker Hartog Akker (Groningen, 22-08-1834), zoon van 'kashouder' Levie Izak Akker en Grietje Hartog Oostru uit Groningen.

III.3- Vrouwje van der Horst, Sloot (Hoogeveen), 21-04-1832 - ?), op 10-02-1866 te Hoogeveen gehuwd (1) met koopman Victor Zilverberg, (Hoogeveen, 30-05-1824 - ?), zoon van Izak Jacobs Zilverberg en Mietje Hartogs Goudstein.

Gehuwd (2) op 24-01-1874 te Hoogeveen met 'vleeschlager' Meijer Mozes Lhemann, (Lathen (Duitsland), ca. 1820), zoon van Mozes Abraham Lhemann en Betje Joseph van Geldern, weduwnaar van Betje van Essen. Hij was slager in Avereest.

III.4- Judik van der Horst, (Hoogeveen, 13-07-1834 - Schutstreek, 03-03-1904), op 12-04-1879 te Hoogeveen gehuwd met koopman Salomon de Hes (Hoogeveen, 29-05-1824 - Schut (Hoogeveen), 04-03-1894) zoon van Mozes de Hes en Rebekka Salomons Stern.

III.5- Saartje van der Horst, (Grote Kerksteeg (Hoogeveen), 24-07-1837 - Grote Kerksteeg (Hoogeveen), 26-02-1839).

III.6- Grietje van der Horst, (Grote Kerksteeg (Hoogeveen), 24-07-1837 - Grote Kerksteeg (Hoogeveen), 11-08-1842).

Kinderen (generatie III) van Benjamin Jacob Neuwitter (1801-1893) (II.2) en Martje Heiman de Groot (1804-1872):

III.7- Jakob Naiwitter (Drouwen, 04-05-1836 - Drouwen, 06-11-1904). Koopman van beroep. Ongehuwd.

III.8- Karolina Neuwitter (Drouwen, 01-03-1838 - Drouwen, 25-06-1849).

III.9- Frouke Naiwitter (Drouwen, 23-06-1839 - Drouwen, 21-03-1840).

III.10- Herman Naiwitter (Drouwen, 13-08-1840 - Borger, 21-04-1869). Koopman van beroep. Ongehuwd.

III.11- Froukje Naiwitter (Drouwen, 11-10-1841 - Borger, 27-11-1925), gehuwd met Mozes David Cohen (Gorredijk (gemeente Opsterland), 30-08-1841 - Drouwen, 23-11-1913).

Kinderen: zie IV.1 t/m IV.4.

III.12- Gonda (Gonna) Naiwitter (Drouwen, 06-07-1843 - Drouwen, 26-06-1908).

Kinderen (generatie III) van Simon Jacobs Neuwitter (Naiwitter) (1807-1883) (III.3) en Goldje Zekkel (1825-1913):

III.13- Jacob Simon Neuwitter (Ommen, ca. 1863 - Loeg (Muntendam), 07-11-1895, gehuwd met ventster Aaltje Luttje (Muntendam, ca. 1853). Bij zijn huwelijk werd arbeider als beroep vermeld. Bij zijn overlijden was zijn beroep voddenkoopman.

III.14- Salomon Neuwitter (ca. 1866), gehuwd met Hillechien Damhoff (Sappemeer, ca. 1865).

III.15- Mozes Neuwitter (Korte Akkers (Muntendam), 21-11-1868), gehuwd met Antje Driessen (Oude Verlaat (Muntendam), ca. 1876). Hij was voddenkoopman van beroep.

Kinderen (generatie III) van Roosje Jacobs Neuwitter (Naiwitter) (1809-1845) (II.4) en David Levie Simons (1811-1898):

III.16- Frouke Simons (Kalkwijk (Hoogezand) 30-04-1841 - Naarden, 04-03-1924), gehuwd met godsdienstonderwijzer Marcus Haalman.

III.17- Salomon Simons (Hoogezand, 04-07-1843 - Sappemeer, 02-04-1922), gehuwd met Clara Levie.

III.18- Schoontje Simons (Kalkwijk (Hoogezand), 29-10-1846 - voor 30-01-1920), gehuwd met Izaak Dalsheim.

Kind (generatie III) van Mozes Jacobs Neuwitter (1816-1867) (II.7) en Hendel Bollegraaf (1835-1894):

III.19- Frouke Naiwitter (Neuwitter) (Martenshoek (Hoogezand) 09-02-1861) - Drouwen, 07-08-1901). Zie verder bijlage 4, genealogie Nijveen (Simon Jonas Nijveen, III.2.).

Kinderen (generatie III) Izaak Neuwitter (Naiwitter) (1819-1880) (II.8) en Grietje Heimans de Groot (1816-1894):

III.20- Frouke Neuwitter (Veendam, 09-03-1850 - Groningen, 11-03-1906), gehuwd met Izak Pos.

III.21- Heiman Neuwitter (Veendam, 27-04-1852 - Veendam, 04-03-1863).

III.22- Gonna Neuwitter (Oosterdiep (Veendam), 27-12-1853 - Groningen, 07-08-1911).

III.23- Eva Neuwitter (Veendam, 09-02-1856 - Amsterdam, 21-07-1943). Zij had een relatie met Barend Abraham de Vries. Zie ook Joods Monument.

III.24- Doodgeboren Neuwitter (Veendam, 01-01-1858 - Veendam, 01-01-1858).

III.25- Jacob Neuwitter (Veendam, 31-10-1859 - Veendam, 05-08-1861).

Generatie III: (24) (* 1836-1861 - † 1840-1925) - † < 21 jaar: 8 - nd: 16.

Generatie IV

De kinderen van Mozes David Cohen (1841-1913) en Fronkje Naiwitter (1841-1925) (III.11):

IV.1- David Cohen (Gasselte, 23-12-1868 - Sobibor, 02-07-1943) en

Grietje Monas (Purmerend, 24 april 1865 - Sobibor, 02-07-1943).

Kinderen: V.1 t/m V.8

IV.2- **Marchien Cohen** (Drouwen, 25-07-1871 - Antwerpen, 16-01-1960) en Isaac Serlui (Amsterdam, 03-03-1872 - Buchenwald, 06-12-1944).

Kinderen: V.9 t/m V.12.

IV.3- Minkje Cohen (Ees, 20-05-1873 - Auschwitz, 17-09-1942) en Benjamin van Gelder (Assen, 27-10-1878 - Amsterdam, 15-02-1940).

Kinderen: V.13 t/m V.15.

IV.4- Benjamin Mozes Cohen (Ees, 16-08-1874 - Auschwitz, 22-10-1942) en Naatje Korper (Amsterdam, 17-03-1886 - Auschwitz, 19-10-1942).

Kinderen: V.16 t/m V. 19.

IV.5- Mietje Cohen (Ees, 09-09-1876 - Auschwitz, 17-09-1942) en de niet-jood Franciscus (Charles) Mari Filbri (Amsterdam, 05-05-1863 - Amsterdam, 15-07-1941).

Kind: V.20.

IV.6- Heiman Cohen (Ees, 01-07-1878 - Borger, 24-11-1888).

IV.7- Naamloos Cohen (Ees, 23-03-1881 - Ees, 23-03-1881).

IV.8- Naamloos Cohen (Ees, 26-09-1883 - Ees, 26-09-1883).

Generatie IV: (8) (* 1865-1883 - † 1881-1960) † < 21 jaar: 3; ck † 7; nd † 6 (1 na 1945).

Generatie V

De kinderen van David Cohen (1868-1943) (VI.1) en Grietje Monas (1865-1943):

V.1- **Frederika Cohen** (Amsterdam, 03-12-1893 - Amsterdam, 1977) en Andreas Leonardus Frederikus Leverington (Amsterdam-02-1894 - Amsterdam, 26-06-1951).

Kinderen: VI.1 t/m VI.2.

V.2- Dina Cohen (Amsterdam, 04-06-1896 - Sobibor, 21-05-1943) en Salomon Heilbron (Amsterdam, 11-08-1894 - Auschwitz, 11-12-1943).

Kind: VI.3.

V.3- Mozes Cohen (Amsterdam, 29-11-1897 - Rotterdam, 23-08-1937) en Catharina Isaac (Amsterdam, 24-11-1902 - Auschwitz, 26-07-1942).

Kinderen: VI.4 t/m VI.5.

V.4- Josephine Cohen (Amsterdam, 15-11-1899 - Amsterdam, 21-03-1942) en Emanuel Meents (Amsterdam, 06-03-1904 - Sobibor, 21-05-1943).

Kinderen: VI.6 t/m VI.7.

V.5- Martha Cohen (Amsterdam, 20-04-1901 - Auschwitz, 30-09-1942) en Lion Goudsmit (Amsterdam, 04-03-1904 - Midden-Europa, 31-10-1942).

V.6- Jacoba Cohen (Amsterdam, 22-02-1903 - Amsterdam, 16-08-1942) en Levie Kloots (Amsterdam, ca. 1901).

Kinderen: VI.8 t/m VI.9.

V.7- **Herman Cohen** (Amsterdam, 06-10-1906 - Amsterdam, 03-02-1965) en Maria Eekhof (Amsterdam, 29-07-1914).

Kind: VI.10.

V.8- **Joseph Louis Cohen** (Amsterdam, 31-07-1910 - Amsterdam, 18-12-1987).

Kinderen (generatie V) van Marchien Cohen (1871-1960) (IV.2) en Isaac Serlui (1872-1944):
V.9- Frederika Serlu (Amsterdam, 24-10-1893 - Auschwitz, 10-09-1942) en Hartog Velleman (Rotterdam, 10-07-1888 - Auschwitz, 10-09-1942).

Kinderen: VI.11 t/m VI.16.

V.10- **Levie Serlui** (Amsterdam, 29-05-1896 - Bussum, 1974) en Saartje Rubens (Doetinchem, 19-01-1895 - Bussum, 1974).

Kinderen: VI.17 t/m VI.18.

V.11- **Mozes Serlui** (ook bekend als Maurice Serlui) (Amsterdam, 04-05-1900 - Hove, Brighton and Hove, 1980),

1e relatie met Johanna Monnoyeur,

1e huwelijk met Rebecca Prijs,

2e huwelijk met Phoebe Conway.

V.12- **Jansje Serlui** (Amsterdam, 09-05-1903 - Gent, 16-08-1974) en Moritz Kuliasko (Keulen, 07-10-1907 - Auschwitz, 1944).

Kind: VI.19.

Kinderen (generatie V) van Minkje Cohen (1873-1942) en Benjamin Salomon van Gelder (1878-1940):

V.13- Vogeltje van Gelder (Assen, ca. 1913 - Assen, 06-05-1916).

V.14- Froukje van Gelder (Assen, 13-04-1914 - Sobibor, 04-06-1943) en Mozes Bruinvels (Amsterdam, 29-04-1918 - Dorohusk (Polen), 30-10-1943).

V.15- N.N. (Assen, 22-10-1915 - Assen, 22-10-1915).

Kinderen: VI.20 en VI.21.

Kinderen (generatie V) van Benjamin Mozes Cohen (1874-1942) (IV.4) en Naatje Korper (1886-1942):

V.16- Vroukje Cohen (Borger, 30-03-1920, 07.00 uur - Auschwitz, 30-09-1942).

V.17- Koosje Cohen (Borger, 30-03-1920, 09.30 uur - Auschwitz, 19-10-1942).

V.18- Mina Cohen (Borger, 27-09-1921 - Auschwitz, 26-07-1942) en Meijer Bloemendaal (Utrecht, 09-05-1914 - Mauthausen, 01-09-1941).

Kinderen: VI.22 t/m VI.23.

V.19- Diena Cohen (Borger, 23-11-1925 - Auschwitz 19-10-1942).

Kind (Generatie V) van Mietje Cohen (1876-1942) (IV.5) en Franciscus (Charles) Mari Fibri (1863-1941):

V.20- Mozes David Fibri (Amsterdam, 07-03-1907 - Amsterdam, 25-08-1917).

Generatie V: (35 - 3 (geen data bekend): 32)

(* 1888-1925 - † 1915-1987) - † < 21 jaar: 3; ck † 16; nd †: 16 (+3)

(oorlog overleefd: 8; natuurlijke dood > 21 jaar: 3)

Generatie VI

Kinderen (Generatie VI) van Frederika Cohen (1893-1977) (V.1) en Andreas Leonardus Frederikus Leverington (1894 - 1951):

VI.1- N.N. (Amsterdam, 1930 - oorlog overleefd).

VI.2- N.N. (Amsterdam, 1933 - oorlog overleefd).

Kind (Generatie VI) van Dina Cohen (1896-1943) (V.2) en Salomon Heilbron (1894-1943):

VI.3- Emanuel Heilbron (Amsterdam, 23 juni 1918 - Sobibor, 9 juli 1943) en

Josephine Koen (Amsterdam, 26-09-1920 - Sobibor, 09-07-1943).

Kinderen (Generatie VI) van Mozes Cohen (1897-1937) (V.3) en Catharina Isaac (1902-1942):

VI.4- David (Amsterdam, 10/19-01-1925 - Auschwitz, 30-09-1942).

VI.5- Leentje (Amsterdam, 02-10-1930 - Auschwitz, 26-07-1942).

Kinderen (Generatie VI) van Josephine Cohen (1899-1942) (V.4) en Emanuel Meents (1904-1943):

VI.6- Greta Meents (Amsterdam, 11-04-1938 - Sobibor, 21-05-1943).

VI.7- Gerrit Meents (Amsterdam, 23-12-1929 - Sobibor, 21-05-1943).

Kinderen (generatie VI) van Jacoba Cohen (1903-1942) (V.6) en Levie Kloots (1901-?):

VI.8- **Elly Kloots** - oorlog overleefd. (Rachel Bühne-Kloots).

VI.9- **Greetje Kloots** - oorlog overleefd. (Gretha Hes-Kloots).

Kind (generatie VI) van Herman Cohen (1906-1965) (V.7) en Maria Eekbof (1914):

VI.10- **N.N. (1941)** - oorlog overleefd.

Kinderen (generatie VI) van Frederika Serlui (V.9) (1893-1942) en Hartog Velleman (1888-1942):

VI.11- Sarah Velleman (Antwerpen, 26 juli 1914 - Auschwitz, 5 februari 1943) en Willem Wolff (Rotterdam, 02-07-1910 - Auschwitz, 30-04-1943).

Kinderen: VII.1 t/m VII.3.

VI.12- Martha Velleman (Amsterdam, 24-07-1916 - Auschwitz, 29-08-1942).

VI.13- Roza Velleman (Amsterdam, 01-11-1918 - Auschwitz, 29-08-1942).

VI.14- Isaac Velleman (Antwerpen, 23-04-1920 - Auschwitz, 26-10-1942).

VI.15- **Alexander Velleman** (Antwerpen, 11 januari 1923 - Hij heeft de oorlog overleefd).

VI.16- Louis Velleman (Antwerpen, 13-12-1928 - Auschwitz, 10-09-1942).

Kinderen (generatie VI) van Levie Serlui (1896-1974) (V.10) en Saartje Rubens (1895-1974):

VI.17- Marchien Serlui (Amsterdam, 25-10-1923 - Amsterdam, 25-10-1923).

VI.18- Rudolph Serlui (Amsterdam, 24-05-1925 - Den Haag 1978) -?, relatie met Thea Serlui - oorlog overleefd.

Kind (generatie VI) van Jansje Serlui (1903-1974) (V.12) en Moritz Kuliasko (1907-1944):
VI.19- Freddy (ca. 1930). Hij heeft de oorlog overleefd.

Kinderen (generatie VI) van Froukje van Gelder (1914 - 1943) (V.14) en Mozes Bruinvels (1918 - 1943):

VI.20- Benjamin Bruinvels (Amsterdam, 21 oktober 1941 - Sobibor, 4 juni 1943).

VI.21- **Jacob Bruinvels** (? , 07-12-1942 - ? , 09-08-1988).

Kinderen (Generatie VI) Mina Cohen (1921-1942) (V.18) en Meijer Bloemendaal (1914-1941):

VI.22- Rachel Bloemendaal (Amsterdam, 17-09-1939 - Auschwitz, 19-10-1942).

VI.23- Benjamin Mozes Bloemendaal (Amsterdam, 20-10-1940 - Amsterdam, 25-01-1942).

Generatie VI: (26) (* 1910-1942 - † 1923-1978)

- † < 21 jaar: 2 nd - 7 ck; > 21: † 7 ck; oorlog overleefd: 10.

Generatie VII

Kinderen (generatie VII) van Sarah Velleman (1914-1943) (VI.11) en Willem Wolff (1910-1943):

VII.1- Anna Wolff (Rotterdam, 30-01-1936 - Auschwitz, 05-02-1943).

VII.2- Frederika Wolff (Rotterdam, 13-07-1937 - Auschwitz, 05-02-1943).

VII.3- Leentje Wolff (Rotterdam, 24-11-1938 - Auschwitz, 05-02-1943).

Generatie VII: (3; (* 1936-1938 - † 1943 - † < 21 jaar: 3 in ck.

Slachtoffers van de sjoa

Van Benjamin Jacobs Neuwitter (Winschoten, 20-12-1801 - Drouwen, 13-10-1893) en Martje Heiman de Groot (Wildervank, 18-02-1804 - Drouwen, 09-05-1872), generatie II (zie II.2) worden in dit genealogisch overzicht 72 nakomelingen onder wie partners genoemd.

Van drie partners zijn geen data bekend zijn. Een vierde partner, van wie ook geen data bekend is, heeft naar alle waarschijnlijkheid de oorlog overleefd en wordt bij de overlevenden gerekend.

De 72 nakomelingen zijn geboren tussen 1836 en 1941. Van hen zijn 40 in een concentratiekamp vermoord, terwijl 32 mensen een natuurlijke dood zijn gestorven. Van hen zijn 22 mensen voor begin oktober 1942 een natuurlijke dood gestorven. Negentien van de 72 nakomelingen leefden na 10 mei 1945 nog.

Generatie IV: (8) (* 1865-1883 - † 1881-1960) † < 21 jaar: 3; ck † 7; nd † 6 (1 na 1945).

Generatie V: (35 - 3 (geen data bekend): 32) (* 1888-1925 - † 1915-1987) - † < 21 jaar: 3; ck † 16; nd †: 16 (+3) (oorlog overleefd: 8; natuurlijke dood > 21 jaar: 3)

Generatie VI: (26) (* 1910-1942 - † 1923-1978) - † < 21 jaar: 2 nd - 7 ck; > 21: † 7 ck; oorlog overleefd: 10.

Generatie VII: (3; (* 1936-1938 - † 1943 - † < 21 jaar: 3 in ck.

*Stolpersteine bij het adres
Hoofdstraat 21, Drouwen*